

Folketingets Socialudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
post@sm.dk
www.sm.dk

Sagsnr.
2024 - 662

Doknr.
815578

Dato
12-02-2024

Folketingets Socialudvalg har den 22. januar 2024 stillet følgende spørgsmål nr. 157. (alm. del) til social- og boligministeren, som hermed besvares. Spørgsmålene er stillet af Katrine Daugaard (LA).

Spørgsmål nr. 157:

"Vil ministeren redegøre for, om der (er) i 1970'erne er indgået aftaler med Sydkoreas regering om at hemmeligholde bilaterale aftaler om adoptioner til Danmark, og såfremt der er indgået sådanne aftaler, vil ministeren så oplyse, om disse aftaler stadigvæk gælder?"

Svar:

Jeg har til brug for besvarelsen indhentet bidrag fra Ankestyrelsen, der har oplyst følgende:

"Som et led i undersøgelsen "Adoptionsformidlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne" har Ankestyrelsen blandt andet gennemgået en række af Justitsministeriets sager fra denne periode. Ankestyrelsen er i den forbindelse ikke blevet bekendt med dokumenter, der indeholder oplysninger om offentligt kendte eller hemmeligholdte bilaterale aftaler om adoption mellem den sydkoreanske og den danske regering".

Jeg kan henholde mig til Ankestyrelsens oplysninger.

Jeg kan i øvrigt henvise til Ankestyrelsens undersøgelse, der er vedlagt som bilag.

Med venlig hilsen
Pernille Rosenkrantz-Theil
Social- og boligminister

Bilag:

Bilag 1: Ankestyrelsens undersøgelse: Adoptionsformidlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne

Januar 2024

Adoptionsfor- midlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne

Ankestyrelsen

ANKESTYRELSEN

Telefon: 33 41 12 00 mandag til fredag klokken 9-15

Postadresse: Ankestyrelsen, 7998 Statsservice

Mailadresse: ast@ast.dk

Hjemmeside: www.ast.dk

ISBN nr.: 978-87-7811-515-7

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	INDLEDNING OG FORMÅL	5
1.1	Baggrund for undersøgelsen	5
1.2	Formål med undersøgelsen	6
1.3	Fremgangsmåde og afgrænsning	6
1.4	Undersøgelsens opbygning	8
KAPITEL 2	KONKLUSION	9
KAPITEL 3	OPLYSNINGSGRUNDLAG	14
3.1	Oplysninger fra de formidlende organisationer	14
3.2	Oplysninger fra de tidligere tilsynsmyndigheder	17
3.3	Ankestyrelsens rejse til Sydkorea og besøg fra TRC	18
3.4	Undersøgelser i Sydkorea	19
3.5	Oplysninger fra andre kilder	21
KAPITEL 4	LOVGIVNING OG TILSYN	22
4.1	Den daværende lovgivning i Sydkorea	22
4.2	Den danske myndighedsstruktur på adoptionsområdet 1970-1989	30
KAPITEL 5	DEN DANSKE ADOPTIONSFORMIDLING FRA SYDKOREA	34
5.1	Den historiske kontekst	34
5.2	Det danske formidlingssamarbejde med Sydkorea	36
5.3	AC Børnehjælp	37
5.4	DanAdopt	39
5.5	Terre des Hommes	40
5.6	De danske tilsynsmyndigheders reaktioner i tilsynet med formidlingen	42
KAPITEL 6	OPLYSNINGER I ADOPTIONS-SAGERNE	49
6.1	Adoptionsprocessen	50
6.2	Generelle oplysninger fundet i de konkrete sager	56
6.3	Ho Juk Deung Bon – Family Register	61
6.4	“Appointment of the guardian”/“Application for certificate of legal guardianship”	65

6.5 "Statement of release for adoption"/"Statement of releasing guardianship"	67
6.6 Yderligere dokumenter i adoptionssagerne	68
6.7 De danske organisationers kendskab til reglerne om frigivelse	70
6.8 Processen og reglerens betydning for de adopterede	71

KAPITEL 7 AC BØRNEHJÆLPS ADOPTIONSFORMIDLING VIA KSS	75
7.1 Oplysninger om børnene	76
7.2 Baggrundsoplysninger og begyndelsen på Post Adoption Service	79
7.3 Procedurerne i KSS og AC Børnehjælp	87

KAPITEL 8 DANADOPTS ADOPTIONSFORMIDLING VIA HOLT	90
8.1 Risikofaktorer knyttet til børnenes overdragelse til Holt	91
8.2 Oplysninger om børnenes baggrund og helbredsforhold	94

KAPITEL 9 TERRE DES HOMMES' ADOPTIONSFORMIDLING VIA HOLT	97
9.1 Oplysninger om børnene	99
9.2 Terre des Hommes - på kant med autorisationen	103

KAPITEL 10 ØKONOMISKE ASPEKTER I ADOPTIONSFORMIDLINGEN	110
10.1 Økonomiske aspekter i Terre des Hommes' formidling	111
10.2 Økonomiske aspekter i DanAdopts formidling	115
10.3 Økonomiske aspekter i AC Børnehjælps formidling	118

KAPITEL 11 SØGEN EFTER BIOLOGISK SLÆGT I SYDKOREA	124
11.1 Beskyttelse af personoplysninger i Sydkorea	124
11.2 National Center for the Rights of the Child (NCRC)	125
11.3 De koreanske organisationer	126
11.4 Muligheder for hjælp i Danmark	127

Indledning og formål

I dette kapitel beskrives hvilke oplysninger, der ligger til baggrund for undersøgelsen. Samtidig forklares både formålet med undersøgelsen og den fremgangsmåde, der er benyttet i udarbejdelsen af undersøgelsen. Afslutningsvist giver kapitlet et overblik over undersøgelsens opbygning, og hvad hvert kapitel indeholder.

1.1 BAGGRUND FOR UNDERSØGELSEN

Samlet set er Sydkorea det land, hvorfra der gennem årene er gennemført flest internationale adoptioner til Danmark. Både de tre tidligere formidlende organisationer, DanAdopt, AC Børnehjælp, Terre des Hommes og den nuværende organisation Danish International Adoption (DIA) har formidlet adoptioner fra Sydkorea.

I efteråret 2022 blev Ankestyrelsen opmærksom på en række problemstillinger, som organisationen Danish Korean Rights Group¹ (DKRG) rejste om den internationale adoptionsformidling fra Sydkorea til Danmark.

Det førte til, at Ankestyrelsen indhentede information om problemkomplekset fra Danish International Adoption (DIA), DKRG, den danske ambassade i Seoul og centralmyndighederne i andre modtagerlande.

I den proces, og efter den sydkoreanske Truth and Reconciliation Commission (TRC) i december 2022 besluttede at efterforske de mere end 300 konkrete adoptionssager, som DKRG havde indsendt til kommissionen på grund af mistanke om ulovlig adfærd, vurderede Ankestyrelsen, at karakteren af de informationer, der var tilvejebragt, pegede på, at adoptionsformidlingen fra Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne havde været præget af systematisk ulovlig adfærd i Sydkorea.

På den baggrund besluttede Ankestyrelsen i januar 2023 at iværksætte en undersøgelse af de danske adoptionsformidlende organisationers formidlingssamarbejde med Sydkorea i perioden 1. januar 1970 til 31. december 1989.

¹ DKRG er en dansk forankret privat organisation, som blandt andet arbejder for at afdekke de faktiske omstændigheder i den internationale adoptionsformidling fra Sydkorea. DKRG samarbejder med adopterede over hele verden.

Ankestyrelsens undersøgelse skal ses som en selvstændig undersøgelse i forhold til det undersøgelsesarbejde, der er iværksat af den sydkoreanske TRC.

1.2 FORMÅL MED UNDERSØGELSEN

Formålet med undersøgelsen af adoptionsformidlingen fra Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne er at tilvejebringe viden om generelle forhold i adoptionsformidlingen fra Sydkorea i den pågældende periode og derigennem give adopterede fra Sydkorea mulighed for en bredere og dybere indsigt i den kontekst og det system, som deres adoption blev gennemført i.

Undersøgelsens koncept følger Ankestyrelsens retningslinjer for behandling af historiske adoptionssager, hvor der er mistanke om ulovlige forhold. Retningslinjerne kan findes på Ankestyrelsens hjemmeside². Det følger af retningslinjerne, at formålet ikke er at be- eller afkræfte, om ulovlig adfærd har været knyttet til den danske formidling.

1.3 FREMGANGSMÅDE OG AFGRÆNSNING

Undersøgelsen giver et overordnet indblik i den internationale adoptionsformidling fra Sydkorea til Danmark i perioden 1970 til og med 1989.

Undersøgelsen fokuserer på årene fra 1970 til og med 1989, fordi der i denne periode ankom flest børn til Danmark fra Sydkorea. Samtidig er 1970'erne og 1980'erne blevet fremhævet som særlig problematiske af både DKRG og TRC.

Fra 1970 til 2022 er der blevet adopteret 8.782 børn fra Sydkorea til Danmark, hvoraf 7.220 er adopteret i perioden 1970 til og med 1989. Af de i alt ca. 23.000 adoptioner, der siden 1960'erne er gennemført til Danmark, oprinder ca. 9.000 af de adopterede fra Sydkorea.

På dette tidspunkt formidlede alle de danske daværende adoptionsorganisationer adoptioner fra Sydkorea:

- AC Børnehjælp³ i samarbejde med Korea Social Service (KSS)

² [Publikation \(ast.dk\)](#)

³ AC Børnehjem hed tidligere Adoption Center. I denne undersøgelse benyttes betegnelsen "AC Børnehjælp".

- DanAdopt⁴ i samarbejde med Holt⁵
- Terre Des Hommes, Danmark⁶ i samarbejde med Holt

Undersøgelsen vil belyse de tre organisationers formidling i den nævnte periode.

Ankestyrelsen har til brug for undersøgelsen indhentet materiale omhandlende:

- De tidligere tilsynsmyndigheders sager om formidlingen fra Sydkorea og tilsynet med de danske organisationers formidling fra Sydkorea
- Generel korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS samt mellem DanAdopt og Holt
- Konkrete adoptionssager fra AC Børnehjælp, DanAdopt og Terre des Hommes
- Ankestyrelsens tilsynsrejse til Sydkorea og besøg af TRC
- Baggrundsoplysninger fra den danske ambassade i Sydkorea, ISS⁷ og DKRG
- Rapport fra the National Human Rights Commission of Korea⁸

Undersøgelsens empiriske grundlag er beskrevet nærmere i kapitel 3.

Endelig har Ankestyrelsen undersøgt, hvilke myndigheder eller organisationer i Sydkorea, som de adopterede kan rette henvendelse til, hvis de ønsker at få flere oplysninger om deres adoptionssag. Dette er beskrevet i kapitel 11.

I besvarelse af SOU spørgsmål 51 af 31. januar 2023 om Ankestyrelsens undersøgelse af adoptioner fra Sydkorea oplyste Ankestyrelsen, at Ankestyrelsen efter tilsynsrejsen til Sydkorea (se kapitel 3.3) ville vurdere, om der var grundlag for at udvide undersøgelsen. På baggrund af tilsynsrejsen er det Ankestyrelsens vurdering, at det ikke kan udelukkes, at tilsvarende udfordringer har gjort sig gældende også efter 1980'erne. Ankestyrelsen har dog valgt ikke at udvide undersøgelsesarbejdet med en supplerende undersøgelse af formidlingen fra 1990 til 2012, da der i november 2023 er blevet indgået politisk aftale

⁴ Organisationen "Glemte Børn" skiftede den 1. august 1976 navn til "DanAdopt". I denne undersøgelse benyttes betegnelsen "DanAdopt".

⁵ Organisationen Holt har heddet "Holt Childrens Services" og "Holt Adoption Programme". I dag hedder organisationen Holt International. I denne undersøgelse benyttes betegnelsen "Holt".

⁶ Terre des Hommes, Danmark havde et underudvalg i organisationen, som blev kaldt både "Adoptionsudvalget" og "Adoptionsafdelingen". I denne undersøgelse benyttes betegnelsen "Terre des Hommes", med mindre der beskrives forhold internt i organisationen. I det tilfælde benyttes betegnelsen "Adoptionsafdelingen".

⁷ International Social Service, [ISS – SSI – The International Social Service \(iss-ssi.org\)](https://www.iss-ssi.org)

⁸ Link til rapporten: [International Conference for Verifying and Guaranteeing the Human Rights of Overseas Korean Adoptees](https://www.unhcr.org/refugees/overseas-korean-adoptees)

om at afsætte midler til at kortlægge den historiske udvikling i international adoptionsformidling til Danmark i form af en uvildig undersøgelse af den internationale adoptionsformidling fra de ti lande, hvorfra der er adopteret flest børn til Danmark i perioden 1964 til 2016, hvilket også omfatter Sydkorea.

1.4 UNDERSØGELSENS OPBYGNING

I kapitel 1 beskrives undersøgelsens baggrund og formål.

Kapitel 2 indeholder Ankestyrelsens konklusion på undersøgelsen af adoptionerne fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne.

I kapitel 3 beskrives undersøgelsens oplysningsgrundlag. Ankestyrelsen har ved den generelle afdækning af adoptionsformidlingen fra Sydkorea indhentet oplysninger fra forskellige myndigheder og organisationer.

Kapitel 4 beskriver den lovgivning, som var gældende i Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne, samt en beskrivelse af de danske myndigheders tilsynsforpligtigelse i samme periode.

I kapitel 5 fremstilles generelle oplysninger om adoptionsformidlingen fra Sydkorea. Dette inkluderer en historisk kontekst for adoptionsformidlingen i Sydkorea og det danske adoptions-samarbejde med Sydkorea. Endvidere er de tre danske organisationers samarbejde med Sydkorea beskrevet, ligesom det er beskrevet, hvordan og i hvilket omfang de danske tilsynsmyndigheder reagerede på konkrete oplysninger i forbindelse med formidlingen fra Sydkorea.

I kapitel 6 fremstilles generelle oplysninger om formidlingen, baseret på de konkrete adoptionssager Ankestyrelsen har gennemgået i undersøgelsesarbejdet. Endvidere beskrives adoptionsprocessen og reglernes betydning for de adopterede.

Kapitel 7, 8 og 9 indeholder en analyse af AC Børnehjælps samarbejde med KSS samt af DanAdopts og Terre des Hommes' samarbejde med Holt.

I kapitel 10 analyseres de økonomiske aspekter forbundet med de tre danske organisationers samarbejde med Holt og KSS.

Kapitel 11 indeholder en gennemgang af, hvilke myndigheder og organisationer i Sydkorea, adopterede kan rette henvendelse til, hvis de ønsker at få flere oplysninger om deres adoptionssag. Ankestyrelsen kan bistå de adopterede med vejledning og henvisning til disse myndigheder og organisationer. Oplysningerne fremgår også af Ankestyrelsens hjemmeside.

Konklusion

Det er Ankestyrelsens overordnede vurdering, at adoptionsformidlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne var præget af et ureguleret formidlingssystem og en uheldig incitamentsstruktur, hvor store pengebeløb blev overført mellem de danske og sydkoreanske organisationer i forbindelse med adoptionen.

Den mangelfulde regulering af formidlingssystemet og de sydkoreanske regler om familieregistrering skabte et råderum for de sydkoreanske organisationer til at ændre den adopteredes identitet og baggrundshistorie i de officielle sydkoreanske dokumenter og i de oplysninger, der forelå i den sag, der blev sendt til Danmark om barnet. Inden for rammerne af de dagældende regler i Sydkorea var det dermed muligt at ændre oplysninger om barnets baggrund og bortadoptere et barn uden de biologiske forældres vidende.

AC Børnehjælp og DanAdopt var vidende om denne praksis.

Disse forhold har frataget de adopterede muligheden for at få kendskab til egen identitet og historie, men betyder ikke nødvendigvis, at bortadoptionen er sket mod de biologiske forældres vilje.

De danske formidlende organisationer ydede gennem årene betydelige beløb i støtte til deres sydkoreanske samarbejdsparter. Samtidig gav de danske organisationer løbende udtryk for et ønske om at opretholde et højt antal adoptioner af børn med en specifik alders- og helbredsmæssig profil fra Sydkorea. Dette var medvirkende til at skabe en økonomisk incitamentsstruktur i samarbejdet, hvilket i et nutidigt perspektiv er risikoskabende og imod de internationale regler på området. På daværende tidspunkt blev dette dog betragtet som en del af formidlingsarbejdet af de danske organisationer og myndigheder.

Sammenlignet med andre formidlingssamarbejder fra denne tidsperiode, som Ankestyrelsen tidligere har undersøgt, afspejler det tilgængelige materiale et begrænset kendskab til de praktiske processer i Sydkorea i de danske organisationer. Om de danske organisationer reelt havde begrænset viden om interne sydkoreanske forhold eller var i besiddelse af viden, der ikke er afspejlet i

det skriftlige materiale, men blev overleveret mundtligt eller ikke dokumenteret, er vanskeligt at fastslå.

Oplysningerne om den adopteredes baggrund

Begrebet "orphan" blev brugt som en bred betegnelse både for børn, der blev forladt af deres forældre, for børn, der blev overdraget af biologisk slægt, forældreløse og hittebørn. Begrebet blev dermed ikke udelukkende anvendt i beskrivelsen af de børn, hvor identiteten på deres forældre var ukendt. Derfor er den danske oversættelse af begrebet til "forældreløs" ikke altid retvisende.

Undersøgelsen viser, at det sydkoreanske familieregistreringssystem gjorde det muligt for biologiske forældre at undlade at opføre barnet som en del af deres slægt. Hvis de biologiske forældre ikke registrerede barnet i familieregisteret, blev barnet i forbindelse med adoptionsprocessen registreret som værende uden slægt og kunne dermed adopteres som "orphan", selvom barnet eventuelt havde kendte forældre. AC Børnehjælp og DanAdopt var vidende om denne praksis. Det kan, ud fra det indhentede materiale, ikke afvises, at de sydkoreanske organisationer har givet børn, der allerede var opført i biologisk slægts familieregister, deres eget familieregister. I det indhentede materiale fremgår ikke oplysninger om tilstrækkelige sikkerhedsmekanismer i Sydkorea, der kunne forhindre en sådan dobbeltregistrering.

Hertil kommer, at den sydkoreanske adoptionslovgivning gældende fra 1978 og frem definerede et barn som berettiget til adoption, hvis barnet var placeret på en børneinstitution. Biologiske forældres overdragelse af barnet til et børnehjem kan således de facto være opfattet som et samtykke til bortadoption.

Både KSS og Holt forestod registreringen af børn i familieregisteret, hvis børnene opholdt sig på organisationernes institutioner. Undersøgelsen viser eksempler på, at begge organisationer registrerede børn som havende ukendte forældre, selvom organisationerne havde kendskab til børnenes biologiske slægt.

Når barnet var registreret som "orphan", blev der udpeget en værge for barnet, som ofte var lederen af den institution, der forestod den internationale bortadoption. I de danske sager var det lederen af Holt eller KSS. Den udpegede værge kunne derefter samtykke til en adoption på barnets vegne. Reglerne om adoption i Sydkorea var dermed umiddelbart overholdt, men systemet var med til at tilsløre den adopteredes identitet uden sikkerhed for, at den adopterede kunne få kendskab til de relevante oplysninger efterfølgende.

Denne praksis i forhold til familieregistrering og værgemål betyder, at det ikke kan udelukkes, at det har været muligt at gennemføre adoptioner uden de biologiske forældres vidende eller mod deres vilje.

Undersøgelsen viser desuden, at Holt og KSS over for de danske organisationer gjorde indsigelser over, at myndighederne i Danmark forlangte for mange oplysninger om barnets baggrund og helbred. Adoptionssagerne var generelt meget sparsomt oplyst. En generel modvilje mod at oplyse barnets sag kan betyde, at den adopterede også i dag har svært ved at få oplysninger om sin egen baggrund.

Efter nutidens standarder var oplysningerne i de sydkoreanske adoptionssager utilstrækkelige. Det ville desuden i dag anses for kritisabelt, hvis en formidlende organisation nægtede eller vægrede sig mod at oplyse en adoptionssag tilstrækkeligt.

Økonomisk støtte

Undersøgelsen viser, at de formidlende organisationer i Danmark gennem en betydelig økonomisk støtte til de sydkoreanske børnehjem, mødre hjem og formidlende organisationer var medvirkende til at skabe en incitamentsstruktur i Sydkorea, der alt andet lige udfordrede det grundlæggende princip i enhver adoption, hvor barnets bedste skal være det altoverskyggende hensyn.

Både AC Børnehjælp, DanAdopt og Terre des Hommes støttede udviklingsprojekter i Sydkorea, som var iværksat af Holt og KSS. Samtidig støttede de danske organisationer Holt og KSS økonomisk gennem en fast donation per adoption, men også f.eks. ved lån til drift af børnehjem.

Disse i sig selv gode formål synes at have været knyttet til selve formidlingen på en måde, hvorved relationen mellem antallet af adoptioner og omfanget af økonomisk støtte må siges at være meget tæt forbundet. Samtidig kan de sydkoreanske organisationer, som var mere eller mindre afhængige af donationer og gebyrer fra international adoption, have oplevet et pres fra de danske organisationer til at finde børn til bortadoption, f.eks. ved at indgå samarbejder med hospitaler eller mødre hjem. De problematiske aspekter illustreres tydeligt i form af den økonomiske støtte, som DanAdopt ydede til Holts drift af mødre hjem for gravide kvinder.

Undersøgelsens samlede oplysningsgrundlag viser, at det i 1970'erne og 1980'erne var forholdsvis udbredt i Danmark, at ansøgerne ønskede og forventede at kunne adoptere raske spædbørn, hvilket må antages at have været retningsgivende

for både de danske og de sydkoreanske organisationers formidlingsarbejde.

I 1970'erne og 1980'erne var det ikke usædvanligt, at de formidlende organisationer ydede økonomisk støtte til deres samarbejdsparter i udlandet, ligesom der synes at have været en implicit accept af, at omfanget af formidlingen havde en nær sammenhæng med økonomiske ydelser. I materialet fremgår der ikke oplysninger om, at myndighederne i Danmark eller i Sydkorea har stillet spørgsmålstegn ved den tætte kobling mellem adoptionsformidling og økonomisk støtte.

Netop de risikoforhold, som de økonomiske relationer i adoptionsformidlingen medførte, var en betydelig faktor for Haagerkonventionens⁹ tilblivelse i 1993, hvorved konventionslandene forpligter sig til at sikre, at der ikke er utilbørlig økonomisk vinding forbundet med adoption.

Set i relation til, hvordan tilsynet med de økonomiske relationer i formidlingsarbejdet er blevet udøvet siden 2016, er det problematisk, hvis økonomisk støtte på nogen måde kan forbindes til eller understøtte en eventuel adoptionsformidling. Den formidlende organisation i Danmark skal understøtte, at der kun gennemføres adoptioner til Danmark, hvis adoptionerne må antages at kunne gennemføres på en lovlig, etisk og faglig forsvarlig måde og uden økonomisk vinding for øje. Derfor er det i tilsynet med adoptionsformidlingen i dag et centralt fokus at sikre åbenhed og transparens i de økonomiske relationer i forbindelse med international adoption.

De danske organisationers viden om sydkoreanske forhold

Gennemgangen af materialet viser, at de danske organisationer og dermed de danske myndigheder havde begrænset viden om de processer, der foregik internt i Sydkorea. Om de danske organisationer reelt set havde begrænset viden om interne sydkoreanske forhold eller var i besiddelse af yderligere og væsentlige informationer, der ikke er afspejlet i det skriftlige materiale, men kan være overleveret mundtligt, er vanskeligt at fastslå.

Ankestyrelsens tidligere gennemgange¹⁰ af adoptionsformidlingen fra andre lande i samme periode har vist, at de danske or-

⁹ [Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner \(retsinformation.dk\)](#)

¹⁰ Ankestyrelsen har tidligere gennemført undersøgelser af formidlingen fra Chile, Bangladesh, Indonesien, Colombia og Sri Lanka. Undersøgelserne findes på Ankestyrelsens hjemmeside: [Mistanke om ulovlig adoption — Ankestyrelsen \(ast.dk\)](#)

ganisationer i disse fem lande havde en eller flere kontaktpersoner ansat i afgiverlandet. Disse kontaktpersoner havde ofte stor indsigt i de processer og eventuelle økonomiske transaktioner, der foregik mellem personer eller institutioner i afgiverlandet. Dette var ikke tilfældet i Sydkorea.

De informationer, der fremgår af de danske organisationers arkiver, indeholder sparsomme oplysninger om økonomiske dispositioner internt i de sydkoreanske organisationer, politiske dagsordener i landet eller det enkelte barns baggrund og vej gennem det sydkoreanske system.

Ingen af de danske organisationer havde lokale ansatte i Sydkorea, hvorved deres eneste indgang til Sydkorea var deres samarbejdspartner. Der var forskel på, hvordan KSS og Holt kommunikerede med deres danske samarbejdspartener. Men over for de danske organisationer beskrev Holt og KSS kun i begrænset omfang de enkelte skridt i adoptionsprocessen i Sydkorea, de gældende regler, forholdene i organisationen og det sydkoreanske system.

Oplysningsgrundlag

I det følgende kapitel beskrives undersøgelsens oplysningsgrundlag.

Ankestyrelsen har benyttet følgende materiale i forbindelse med undersøgelsen:

- Oplysninger fra DIA i form af konkrete adoptionssager og korrespondance mellem AC Børnehjælp og den formidlende organisation KSS samt mellem DanAdopt og Holt.
- Oplysninger fra de tidligere tilsynsmyndigheder i Danmark, indhentet via Rigsarkivet.
- Konkrete adoptionssager fra Terre des Hommes, indhentet via Rigsarkivet
- Ankestyrelsens rejserapport i forbindelse med rejse til Sydkorea i maj/juni 2023 og besøg fra TRC
- Rapport udarbejdet efter bestilling fra the Korean National Human Rights Commission
- Sydkoreansk adoptionslovgivning, indhentet via den danske ambassade i Sydkorea og ISS
- Oplysninger fra Danish Korean Rights Group (DKRG)
- Forskellige videnskabelige artikler

I undersøgelsen har Ankestyrelsen valgt ikke at oversætte en række nøgleudtryk fra engelsk til dansk.

Det engelsksprogede materiale i undersøgelsen er læst med en opmærksomhed på de kulturelle og sproglige forskelle mellem Sydkorea og Danmark, særligt i korrespondancen mellem de danske og de sydkoreanske organisationer og i adoptionssagerne, hvor begge parter formulerede sig på et fremmedsprog.

3.1 OPLYSNINGER FRA DE FORMIDLENDE ORGANISATIONER

Da Terre des Hommes indstillede adoptionsformidlingen i 2000, blev det bestemt, at organisationens adoptionssager skulle overgå til tilsynsmyndighedens arkiv (på daværende tidspunkt Civilretsdirektoratet). Disse sager er senere overleveret til Rigsarkivet. Det har ikke været muligt at tilvejebringe Terre des Hommes' generelle sager om formidlingen fra Sydkorea. Det skyldes, at da Terre des Hommes indstillede adoptionsformidlingen, blev der ikke indgået aftale om, at organisationens generelle sager eller dokumenter også skulle overdrages til Civilretsdirektoratet. Rigsarkivet er heller ikke i besiddelse af sådanne oplysninger.

I 2015 blev AC Børnehjælp og DanAdopt sammenlagt til organisationen DIA. DIA er ansvarlig for at opbevare arkiverne for AC Børnehjælp og DanAdopts formidlingsvirksomhed.

3.1.1 Generel korrespondance

Gennem DIA har Ankestyrelsen indhentet al korrespondance, som omhandler DanAdopt og AC Børnehjælps formidling fra Sydkorea i undersøgelsesperioden. Dette materiale omfatter blandt andet organisationernes korrespondance med samarbejdsparter, børnehjem og myndigheder i Sydkorea, regnskaber, kommunikation til og med adoptionsansøgere og adoptanter etc.

Dokumenterne beskriver blandt andet samarbejdet med de sydkoreanske organisationer og de danske myndigheder, økonomiske transaktioner til Sydkorea, regnskaber og lignende, men indeholder også oplysninger om konkrete adoptioner, herunder adoptioner, der ikke blev gennemført. Indholdet i den generelle korrespondance varierer dog mellem de to organisationer. Det er kendetegnende for AC Børnehjælps korrespondance med KSS, at den på den ene side bærer præg af et personligt forhold mellem lederne af de to organisationer, og på den anden side indeholder administrative oplysninger så som lister over børn, der formidles til adoption gennem AC Børnehjælp. Ligeledes kendetegner det korrespondancen, at den ofte indeholder begge sider af korrespondancen, således at både brevene fra KSS til AC Børnehjælp og det efterfølgende svar fra AC Børnehjælp til KSS og vice versa.

Kendetegnende for korrespondancen mellem DanAdopt og Holt er modsat, at den fremstår formel og primært indeholder oplysninger om f.eks. ændringer i gebyrer eller regler fastsat af Holt eller den sydkoreanske regering. Ligeledes er det sjældent, at DanAdopts svar på Holts breve fremgår af korrespondancen, hvorfor det ikke er muligt at få indblik i DanAdopts eventuelle svar. Korrespondancen fremstår desuden samlet set meget ufuldkommen, og DIA har ikke kunnet fremfinde korrespondance fra årene 1980 og 1982 samt flere måneder spredt ud over perioden.

AC Børnehjælps korrespondance, der er anvendt som empiri for undersøgelsen, udgør ca. 6.350 sider. Korrespondancen fra DanAdopt udgør ca. 4.500 sider, eksklusiv de ca. 1.600 sider, som omfatter oplysninger om annullerede adoptioner¹¹.

¹¹ I alt har Ankestyrelsen i forbindelse med undersøgelsen gennemgået dokumenter svarende til ca. 22.500 sider.

I materialet fra DanAdopt indgår 49 konkrete sager, hvor adoptionen blev annulleret af forskellige årsager. Sagerne viser, hvilke dokumenter DanAdopt var i besiddelse af i starten af en adoptionsproces, og giver et indtryk af, hvorfor nogle adoptioner ikke blev gennemført. Derfor er disse sager gennemgået og indgår som del af det empiriske grundlag for undersøgelsen.

Ankestyrelsen har derfor ikke haft den samme mængde af oplysninger eller den samme type af dokumenter til rådighed i undersøgelsen af de to organisationers formidlingsarbejde, hvilket afspejler sig i undersøgelsens beskrivelse af de to organisationers formidlingsarbejde.

På grund af det forskelligartede materiale vil der være forskel på, hvilke emner der har særlig fokus i analyserne af hver af de tre formidlende organisationer.

Ankestyrelsen har gennemgået det indhentede materiale og vurderet, hvilke dokumenter der var relevante for undersøgelsesarbejdet. Der er derfor materiale i den generelle korrespondance, som ikke direkte indgår som empiri i denne undersøgelse. Det vedrører eksempelvis generelt oplysningsmateriale fra organisationerne i form af pjecer etc., oplysninger om bestyrelsernes sammensætninger, oplæg fra konferencer eller skrivelser om adoptanters godkendelse til adoption.

I beskrivelsen af den historiske kontekst (kapitel 5) har Ankestyrelsen benyttet en samtidig kilde, der som socialrådgiver arbejdede for blandt andet Holt, men også udgav artikler i amerikanske tidsskrifter om sociale forhold i Sydkorea. Kilden fremgår af den generelle korrespondance.

3.1.2 Konkrete sager

Ankestyrelsen har indkaldt i alt 60¹² stikprøvesager formidlet af henholdsvis AC Børnehjælp, Terre des Hommes og DanAdopt. De 60 sager fordeler sig jævnt over årene 1970 til 1989 og er gennemgået med henblik på at beskrive, hvordan adoptionsprocessen var udformet, og hvilke dokumenter der almindeligvis fremgik af adoptionssagerne.

Stikprøvesagerne er konkrete adoptionssager, der er udvalgt for at få et generelt indblik i, hvilke oplysninger der forelå i adoptionssagerne gennem perioden.

¹² Gennemgangen af de indkaldte sager viste, at to sager vedrørte den samme adoption. I undersøgelsen indgår dog samlet set i alt 27 sager fra AC Børnehjælp.

Stikprøvesagerne er valgt ud fra, at de skal dække hele perioden mellem 1970 og 1989. Samtidig er udvælgelsen baseret på de år, hvor der har været formidlet flest adoptioner.

Adoptionssagerne er som udgangspunkt opdelt i tre sektioner:

- Barnets papirer
- Adoptanternes godkendelse til adoption
- Dokumenter, der knytter sig til tiden efter adoptionen

I alt 14 adopterede fra Sydkorea har før og under udarbejdelsen af denne undersøgelse henvendt sig til Ankestyrelsen med mistanke om ulovlige forhold i deres adoptioner¹³. Disse sager er ligeledes indkaldt fra henholdsvis Rigsarkivet (Terre des Hommes, 3 sager) og DIA (DanAdopt, 2 sager, og AC Børnehjælp, 8 sager). Sagerne indgår i beskrivelsen af adoptionssagerne (kapitel 6). Oplysningerne i stikprøvesagerne og i de sager, hvor de adopterede har henvendt sig til Ankestyrelsen, er blevet anvendt på samme måde i undersøgelsen. De adopterede, der har rettet direkte henvendelse til Ankestyrelsen, vil dog også særskilt modtage en konkret vurdering af oplysningerne i deres egen sag.

Oplysningerne om barnets helbredsmæssige og psykosociale forhold og om frigivelsen var i denne periode mere sparsomme end de oplysninger, som de danske myndigheder modtager i sagerne i dag. I forhold til oplysninger om frigivelsen kontrollerede de danske myndigheder alene dokumenternes ægthed og ikke Haagerkonventionens forskrifter, som i dag.

Der er i alt gennemført 7.220 adoptioner fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne. Gennemgangen af de 60 stikprøvesager skal dermed ikke ses som en repræsentativ gennemgang af det samlede antal gennemførte sager. Stikprøvesagerne er indkaldt med henblik på at danne et billede af, hvordan processen for en adoptionssag i de givne år så ud, samt hvilke dokumenter der ses at fremgå af sagerne.

3.2 OPLYSNINGER FRA DE TIDLIGERE TILSYNSMYNDIGHEDER

Justitsministeriet, Civilretsdirektoratet, Familieretsdirektoratet og Adoptionsnævnet førte i 1970'erne og 1980'erne tilsyn på adoptionsområdet. Ankestyrelsen har til brug for undersøgel-

¹³ Flere adopterede fra Sydkorea har, efter sagsgennemgangen var fuldført, henvendt sig med mistanke om ulovlige forhold i deres adoption. Disse sager indgår ikke i undersøgelsen, men vil på lige fod med de 14 sager blive gennemgået ud fra en konkret vurdering af hver enkelt sags oplysninger.

sen indkaldt en række sager fra de tidligere adoptionsmyndigheders arkiver, som opbevares i Rigsarkivet. Formålet har været at få yderligere oplysninger af generel karakter om adoptionsformidlingen fra Sydkorea.

Gennemgangen af de danske tilsynsmyndigheders generelle sager om formidlingen fra Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne inkluderer blandt andet de tidligere tilsynsmyndigheders korrespondance med organisationerne og andre myndigheder, undersøgelser, statistik og andet materiale. Der er tale om sager fremfundet i fysiske arkiver via journalplaner. Arkiverne har været i forskellige myndigheders varetægt, og da der er begrænsede søgemuligheder, kan det ikke udelukkes, at der findes andre sager af betydning, som Ankestyrelsen ikke har kunnet identificere.

Der er forskel på, hvor ofte de tre organisationer indgår i de dokumenter, der er indhentet i Rigsarkivet fra de tidligere tilsynsmyndigheder. I 1970'erne og 1980'erne var de formidlende organisationer ikke underlagt de samme autorisationsvilkår, som er gældende for DIA i dag. Derfor fik de tilsynsførende myndigheder ikke samme indsigt i organisationernes virksomhed, som Ankestyrelsen har i det nuværende tilsyn med DIAs virksomhed.

Ankestyrelsen har gennemgået og udvalgt det materiale, som Ankestyrelsen har vurderet er relevant for beskrivelsen og analysen af formidlingen fra Sydkorea. Der er dermed tilgængeligt materiale om adoptionsformidlingen på Rigsarkivet, som ikke indgår som empiri i denne undersøgelse. Ankestyrelsen har f.eks. ikke udvalgt materiale om konferenceoplæg, spørgsmål til ministeren om ventelister til adoption eller klager fra ansøgere, der havde fået afslag på godkendelse til adoption.

3.3 ANKESTYRELSENS REJSE TIL SYDKOREA OG BESØG FRA TRC

Ankestyrelsen foretog fra den 30. maj til den 1. juni 2023 en tilsynsrejse til Sydkorea. Formålet med besøget var at indsamle informationer fra relevante aktører i Sydkorea i relation til de mistanker, der var blevet rejst om ulovlig og uregelmæssig adfærd i den internationale adoptionsformidling fra Sydkorea.

På rejsen havde Ankestyrelsen særligt fokus på tre hovedemner:

- Sikkerhedsforanstaltningerne i det nuværende adoptionsystem i Sydkorea.

- Adopteredes muligheder og rettigheder i forhold til indsig i egne baggrundsoplysninger.
- Sydkoreanske regler og praksis på adoptionsområdet i 1970'erne og 1980'erne.

På baggrund af tilsynsrejsen er det Ankestyrelsens indtryk, at der blandt de fleste koreanske myndigheder, eksperter og organisationer er enighed om, at den internationale adoptionsformidling i Sydkorea historisk set har været præget af uetisk og ulovlig adfærd.

Indtil 2012 var det internationale adoptionsområde ikke tilstrækkeligt lovreguleret i Sydkorea, hvilket - ifølge flere sydkoreanske aktører - var den primære årsag til den uhensigtsmæssige praksis, der udviklede sig. Tidligere varetog de private organisationer alle skridt i selve adoptionsprocessen, herunder frigivelsen af barnet til bortadoption og tilvejebringelsen af oplysningsgrundlaget i sagen. Ankestyrelsen blev endvidere opmærksom på, at der i 1970'erne og 1980'erne ikke blev ført tilsyn med de formidlende organisationer i Sydkorea.

Flere aktører gjorde opmærksom på, at den manglende fødselsregistrering og anvendelsen af betegnelsen "orphans" udgjorde det primære grundlag for, at den ulovlige praksis kunne finde sted¹⁴.

Under møder på tilsynsrejsen blev de økonomiske gevinster for de sydkoreanske formidlende organisationer fremhævet, herunder at det daværende sydkoreanske diktatur desuden drog store socioøkonomiske fordele ved at skille sig af med børn, der af forskellige årsager var uønskede af samfundet på daværende tidspunkt.

3.4 UNDERSØGELSER I SYDKOREA

3.4.1 Korean National Human Rights-rapport

I december 2022 udkom en rapport fra Soongsil University Industry-Academia Cooperation Foundation bestilt af den sydkoreanske National Human Rights Commission). Rapporten har titlen; *A study on human rights protection measures through fact-finding surveys on the human rights situation of international adoptees* (2022¹⁵).

¹⁴ Ankestyrelsens notat om tilsynsrejsen til Sydkorea kan læses her: [Publikation \(ast.dk\)](#)

¹⁵ [International Conference for Verifying and Guaranteeing the Human Rights of Overseas Korean Adoptees](#)

Kommissionens rapport er blandt andet baseret på kvalitative og kvantitative metoder, såsom interview og spørgeskemaundersøgelser med adopterede og biologiske forældre til adopterede.

Undersøgelsens formål var at redegøre for, på hvilken måde adopteredes og biologiske forældres menneskerettigheder er blevet krænket i Sydkorea. Herudover var formålet at foreslå forbedringer til adoptionslovgivningen og skabe opmærksomhed om behovet for en statslig reaktion på menneskerettighedskrænkelser i forbindelse med international adoption.

Oplysningerne fra National Human Rights Commission er benyttet som baggrundsoplysninger i undersøgelsen.

3.4.2 Undersøgelse udført af TRC

I december 2022 blev det besluttet, at TRC skal udarbejde en undersøgelse af adoptionsformidlingen i Sydkorea med udgangspunkt i 372 internationale adoptionssager, hvoraf 240 er danske. De 240 danske adoptionssager er et resultat af det materiale, DKRG har indsamlet og afleveret. TRC skal afdække, hvorvidt der er sket en overtrædelse af menneskerettighederne i forbindelse med internationale adoptioner i Sydkorea.

I juli 2023 blev det yderligere besluttet, at TRC skal undersøge, om den sydkoreanske stat eller de sydkoreanske adoptionsformidlende organisationer har misbrugt deres magt i forbindelse med adoptionerne, og om der kan placeres et ansvar hos dem. Tidsspændet for undersøgelsen er fra 1960'erne og frem til 1990'erne¹⁶.

Kommissionens resultater skal fungere som anbefalinger til den sydkoreanske regering.

Undersøgelsen forventes færdig i første kvartal af 2024.

Den 15. juni 2023 mødtes Ankestyrelsen med TRC i København. TRC var som et led i deres undersøgelsesarbejde i Danmark for at mødes med en række forskellige myndigheder, organisationer og enkeltpersoner.

¹⁶ [Truth and Reconciliation Commission, investigation into four major overseas adoption agencies including Holt begins in earnest : General Society : Society : News : The Hankyoreh \(www-hani-co-kr.translate.goog\)](https://www.hani-co-kr.translate.goog)

3.5 OPLYSNINGER FRA ANDRE KILDER

DKRG har i flere år indsamlet oplysninger om adoptioner fra Sydkorea og har derfor et stort kendskab til området. Ankestyrelsen har i forbindelse med nærværende undersøgelse været i kontakt med DKRG for at få adgang til den viden, som DKRG har om adoptioner fra Sydkorea.

Ankestyrelsen har endvidere gennem den danske ambassade i Sydkorea og ISS identificeret, indhentet og oversat den lovgivning, der var gældende for den internationale adoptionsformidling i Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne.

Ankestyrelsen har til brug for beskrivelsen af den historiske kontekst for adoptioner i Sydkorea benyttet artikler af forskere, som har publiceret i følgende tidsskrifter:

- Comparative Politics¹⁷
- International Journal of Sociology and Social Policy¹⁸
- Journal of Asian Studies¹⁹

I forbindelse med beskrivelsen af den historiske kontekst er ligeledes benyttet en artikel udgivet af den private organisation National Bureau of Economic Research (NBER). NBER er et netværk af økonomer baseret i USA, som faciliterer forskning indenfor det økonomiske område²⁰.

¹⁷ Comparative Politics er af Journal Citation Reports (en årlig udgivelse fra analysevirksomheden Clarivate, som rangerer akademiske tidsskrifter på flere forskellige parametre eksempelvis "impact factor") rangeret som nr. 69 ud af 187 i kategorien "Political Science"

¹⁸ International Journal of Sociology and Social Policy er af Journal Citation Reports rangeret som nr. 79 ud af 216 i kategorien "Sociology"

¹⁹ Journal of Asian Studies er af Journal Citation Reports rangeret som nr. 20 ud af 84 i kategorien "Area Studies"

²⁰ [National Bureau of Economic Research | NBER](#)

Lovgivning og tilsyn

I dette kapitel beskrives den lovgivning, som var gældende i Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne, samt en beskrivelse af de danske myndigheders tilsyn i samme periode.

4.1 DEN DAVÆRENDE LOVGIVNING I SYDKOREA

I 1970'erne og 1980'erne var den internationale adoptionsformidling i Sydkorea reguleret af to regelsæt. "Civil Code", som regulerede civile forhold, indeholdt generelle bestemmelser om samtykke til bortadoption. "Civil Code" var gældende for sydkoreanske statsborgere. "Inter-Country Adoption Law" fastsatte regler for international adoption i bred forstand, men blev først i 1978 tilføjet bestemmelser om samtykke.

I forbindelse med denne undersøgelse har Ankestyrelsen gennemgået de artikler i Civil Code, som relaterer sig til samtykke og adoption.

Herudover har Ankestyrelsen gennemgået adoptionslovgivningen i Sydkorea.

En sammenfatning af lovgivningen og yderligere oplysninger om det sydkoreanske familieregistreringssystem findes i kapitel 6.8.

4.1.1 Civil Code

Civil Code blev vedtaget første gang i februar 1958. Herefter blev loven ændret i 1962, 1964, 1970, 1977, 1984 og i 1990.

Artikel 869-871 vedrører betingelserne for samtykke til adoption. Det fremgår af de tre artikler, at samtykket skulle indhentes fra de biologiske forældre. Hvis disse ikke var i stand til at afgive samtykke, kunne en slægtning afgive samtykke. Hvis barnet ikke havde biologiske forældre eller slægtninge, skulle en værge samtykke til adoptionen.

De tre artikler er enslydende frem til lovændringen i 1990.

I loven fra 1962 er det i **artikel 869** beskrevet, at bortadoption af et barn under 15 år skal ske med samtykke fra barnets biologiske forældre eller værge. Hvis samtykket blev givet af barnets biologiske mor, stedmor eller værge, skulle samtykket godkendes af Familiedomstolen:

"If the person to be adopted is under 15 years of age, the parent or, if there is no parent, the guardian shall approve the

adoption accordingly. However, when the natural mother, stepmother, or guardian gives consent the consent of the Family Court shall be obtained".

I 1990 blev denne artikel ændret, da der nu fremgik af artiklen, at hvis et barn under 15 år skulle adopteres bort, krævede det samtykke fra barnets juridiske repræsentant. Det fremgik dermed ikke længere, at samtykket skulle godkendes af Familiedomstolen, hvis samtykket blev givet af biologisk mor eller stedmor.

I artikel **870** er det i Civil Code fra 1962 beskrevet, at hvis forældrene ikke kunne samtykke på grund af død eller andre grunde, skulle der udpeges en anden person fra barnets nærmeste familie. Nærmeste familie var beskrevet i artikel 867, stk. 3, og er beskrevet som den nærmeste mandlige slægtning:

"The person to be adopted shall obtain the consent of the parents, and if parents are unable to consent due to death or other reasons, another person shall be appointed. If a parent is unable to give consent due to death or other reasons, the consent of another immediate relative shall be obtained. The provisions of article 867, paragraph 3 shall apply to the consent of an immediate relative under the preceding paragraph".

I loven fra 1990 er denne artikel ændret til, at den nærmeste slægtning kan samtykke til adoptionen, hvis de biologiske forældre ikke kan. Nærmeste slægtning er i denne artikel ikke nødvendigvis en mand. Det er også tilføjet, at hvis der er flere nære slægtninge, er det den ældste af disse, der kan afgive samtykke.

I **artikel 871** er det i loven fra 1962 beskrevet, at hvis der ikke findes forældre eller slægtninge til en mindreårig, så skal der opnås samtykke fra en værge til barnet:

"If the person to be adopted has not reached the age of majority, and there are no parents or other immediate relatives, the consent of the guardian shall be obtained."

I 1990 ændres denne artikel til, at den udpegede værges samtykke skulle godkendes af Familiedomstolen (Family Court).

Artikel 883-897 vedrører omstændighederne for adoptioners ugyldighed eller ophævelse.

Her beskrives det blandt andet i artikel 883, at en adoption er ugyldig, hvis der ikke er opnået enighed om adoptionen, eller hvis den strider mod artikel 869 (samtykke til adoption).

Ifølge artikel **884** kan en adoption kun annulleres af domstolen, hvis der ikke er opnået samtykke til adoptionen (artikel 969-871), eller hvis adoptionen er gennemført på baggrund af svig eller tvang.

Ifølge artikel **886** kan en adoption tilbagekaldes af personen, der har samtykket til adoptionen, hvis adoptionen strider mod artikel 870 eller 871. Muligheden for at anmode om tilbagekaldelse af adoptionen, hvis samtykket strider mod artikel 870, bortfalder seks måneder efter, adoptanterne er blevet bevidste om dette eller senest et år efter, at det formodes, at adoptanterne har været bevidste om det (artikel **894**).

4.1.2 Adoptionslovgivningen

De sydkoreanske regler om adoption fremgår af følgende love:

- "Inter-Country Adoption Law with Regard to the Orphans" (1961)
- "Inter-Country Adoption Law with Regard to the Orphans" (1966)
- "Inter-Country Adoption Law with Regard to the Orphans" (1976)
- "Act on Special Cases Concerning Adoption" (1977, gældende fra 1978)

Barnets status som "orphan"

Frem til 1978 var et barn ifølge den sydkoreanske adoptionslovgivning berettiget ("eligibility for adopted child") til adoption, hvis barnet var "orphan".

Et "orphan" barn blev defineret som en person under 18 år, hvor det var usikkert (adoptionslovgivningen fra 1961) eller ukendt (adoptionslovgivningen fra 1966 og 1976), hvem der var ansvarlig for barnet, eller tilfælde, hvor den ansvarlige for barnet havde afgivet samtykke om barnets status som "orphan".

"Article 2 (Eligibility for adopted child) An orphan in this Act refers to a person who falls under one of the following subparagraphs.

1. *A person under the age of 18 whose persons responsible for support is unclear²¹*
2. *A person under the age of 18 who has obtained the consent of the person responsible for support*

²¹ I lovgivningen fra 1966 og 1976 er her angivet "unknown"

- a. Orphans under the age of 18 in the preceding paragraph include those who will succeed in the household or parental line²²*

I 1978 blev det reguleret i adoptionslovgivningen, at et barn var berettiget til adoption, hvis barnet var under 18 år og placeret på en børneinstitution (Child Welfare Institution) under børnevelfærdslovgivningen (Child Welfare Law).

Barnet var herudover berettiget til adoption hvis:

- Barnet ikke havde en værgemål og dermed havde brug for beskyttelse fra borgmester eller guvernør i Metropolitan City eller Busan Metropolitan City, fordi de ansvarlige for barnet var ukendte,
- Barnets forældre eller den ansvarlige for barnet havde samtykket til adoption og havde anmodet om beskyttelse af barnet (anbringelsen på institutionen),
- Barnets forældre havde fået frataget forældremyndigheden, eller
- Alle personer ansvarlige for barnet var ukendte

I adoptionslovgivningen gældende fra 1978 blev det tilføjet i adoptionsreglerne, at lederen af en formidlende organisation i Sydkorea overtog værgemålet for barnet i det øjeblik, barnet blev flyttet fra en eventuel anden institution til et børnehjem eller plejefamilie under den formidlende organisation.

Endvidere er det i artikel 13 anført, at hvis barnet skal adopteres internationalt og ikke er registreret, så kan lederen af den formidlende organisation igangsætte en registrering af barnet eller etablere en ny familie. Det formodes, at der i denne sammenhæng er tale om den formelle registrering af barnet i det sydkoreanske system (de såkaldte "Ho Juk Deung Bons"), som er beskrevet i kapitel 6.

Samtykke til adoption

Før 1978 var et decideret samtykke til adoption ikke nævnt i den sydkoreanske adoptionslovgivning, men alene i Civil Code. Adoptionslovgivningen før 1978 omtaler udelukkende barnets berettigelse til adoption og ikke et direkte samtykke til adoptionen fra de biologiske forældre eller andre ansvarlige for barnet.

²² Inter-Country Adoption Law with Regard to the Orphans, Act. No. 731, 30. Sep. 1961, Ministry of Justice

Som beskrevet i kapitel 4.1.1 var det ifølge Civil Code muligt for biologiske forældre, slægtninge eller en værge at give samtykke til adoption. Adoptionslovgivningen før 1978 havde titlen "Inter-Country Adoption Law with regard to the Orphans" og har altså specifikt omhandlet adoption af børn defineret som "orphans". I de adoptioner, der blev gennemført inden 1978, har samtykket fra værgerne efter reglerne i Civil Code været tilstrækkelig.

Med lovændringen i 1978 blev regler for samtykke introduceret i adoptionslovgivningen. I artikel 4 i loven fra 1978 blev det angivet, at der skulle indhentes samtykke til adoption fra barnets biologiske forældre. Hvis barnets biologiske forældre ikke var i stand til at afgive samtykke på grund af død eller andet, skulle samtykke indhentes fra medlemmer af barnets lineære familie. Hvis både barnets forældre og lineære familie var ukendt, skulle samtykke indhentes fra barnets værge. Hvis barnet var underlagt værgemål, var denne værges samtykke gyldigt, uden at barnets eventuelle øvrige familie skulle involveres ("does not require an agreement from the child's family organization").

Hvis barnets forældre havde samtykket til adoption og i den forbindelse anbragt barnet på en institution, skulle der ikke indhentes samtykke igen i forbindelse med selve adoptionsprocessen. Det samtykke, som de biologiske forældre allerede havde givet, blev anset for gældende i forbindelse med adoptionsprocessen.

Herudover var det anført i loven, at, hvis barnet var over 15 år, skulle barnet ligeledes samtykke til adoptionen.

Domstolens rolle i adoptionsprocessen

I adoptionslovgivningen fra 1961 er det beskrevet, at distriktsdomstolen på baggrund af en anmodning fra adoptanterne skulle træffe afgørelse om ansøgning om adoption. Før afgørelsen blev truffet, blev anmodningen om adoptionen offentliggjort i aviser to gange med 20 dages mellemrum for det tilfælde, at en værge til barnet meldte sig. I lovgivningen fra 1966 ændredes perioden for offentliggørelsen af anmodningen til to gange med 15 dages mellemrum. Herefter kunne domstolen træffe afgørelse om ansøgning om adoption, og beslutningen blev overbragt til den institution, hvor barnets opholdt sig. Lovgivningen fra 1976 er enslydende.

I lovgivningen fra 1978 er det specificeret i forhold til international adoption, at ansøgerne sammen med barnets værge skulle ansøge domstolen om tilladelse til adoption. Ved ansøgningen skulle følgende dokumenter vedlægges til domstolen:

- Dokument, der bekræftede barnets egnethed til adoption
- Dokument, der beskrev ansøgernes egnethed til at adoptere
- Dokument, som bekræftede, at der var afgivet samtykke til adoptionen fra biologiske forældre, slægtninge eller værge
- Dokument, der bekræftede, at det var blevet forsøgt at finde en person, der var ansvarlig for barnet, hvis ikke de biologiske forældre, slægtninge eller værge havde samtykket til adoptionen

Herefter kunne domstolen træffe afgørelse om tilladelse til adoption. Det er ikke specificeret, om matchningen mellem barnet og ansøgerne skulle være godkendt i modtagerlandet forud for domstolsgodkendelsen i Sydkorea. I korrespondancen fremgår det, at domstolen i forbindelse med autorisationen udstedte et "Certificate of Adoption" (se kapitel 6.1). Det må derfor formodes, at domstolsbehandlingen skete efter godkendelsen af matchningen i Danmark.

Registrering af adoptionen i Sydkorea

Det fremgår af lovgivningen fra 1961, at efter adoptionen havde fået retskraft efter reglerne i modtagerlandet, skulle den sydkoreanske domstol officielt fjerne barnets registrering som værende "orphan" ("Registration removal of an orphan").

Først efter lovændringen i 1966 fremgik det af adoptionsreglerne i Sydkorea, at i forbindelse med adoptionens gennemførelse i udlandet skulle den adopterede officielt slettes som sydkoreansk statsborger, når adoptionen havde fået retskraft i modtagerlandet. Lovgivningen i 1976 og 1977 (gældende fra 1978) var enslydende.

Krav til adoptanterne

I lovgivningen fra 1961, 1966 og 1976 var opstillet en række krav til adoptanter. Ansøgere kunne således adoptere fra Sydkorea, hvis de levede op til følgende krav:

1. Ansøgere skulle være godkendt efter reglerne i deres hjemland
2. Skulle være tilstrækkeligt formuende til at kunne forsørge et barn
3. Skulle have en god opførsel
4. Barnet måtte ikke blive handlet eller brugt til ondsksfuldt arbejde, slid eller andre erhverv, der strider mod menneskerettighederne
5. Ansøgerne skulle praktisere religionsfrihed i forhold til barnet, og barnet skulle kunne indgå i samfundet i modtagerlandet eksempelvis i forhold til uddannelse.

Dette skulle garanteres af en passende instans i modtagerlandet

Lovgivningen gældende fra 1978 indeholder ikke kravet om, at ansøgere skulle have en god opførsel, men stiller ellers de samme krav.

Adoptionslovgivningen indeholdt ikke specifikke krav til ansørgernes civilstatus. Det fremgår dog, at udenlandske ansøgere skulle være godkendt til adoption i overensstemmelse med reglerne i det land, de kom fra.

I 1978 fremgår det af lovgivningen, at udenlandske ansøgere om adoption i Sydkorea skal gå gennem en godkendt organisation.

I adoptionslovgivningen gældende fra 1978 blev det også tilføjet i reglerne, at lederen af den formidlende organisation i Sydkorea havde til opgave at foretage en tilbundsående undersøgelse af adoptanternes egnethed. Samtidig blev det tilføjet, at organisationer ikke måtte annoncere navne, fotos eller identitet på børnene med henblik på at finde adoptanter til børnene.

Beskyttelseshensyn

I lovgivningen fra 1961, artikel 7, er det angivet, at hvis adoptanterne forbryder sig mod barnet (eksempelvis ved menneskehandel, slaveforhold eller lignende), kan den sydkoreanske regering bede modtagerlandet om at formidle en adoption til en anden passende familie. Dette beskyttelseshensyn er ikke nævnt i lovgivningen fra 1966, 1976 eller 1977 (gældende fra 1978).

Annullering af adoptioner

I lovgivningen gældende fra 1978, artikel 5, beskrives muligheden for at annullere en adoption. Når der var gået et år, efter adoptionen var gennemført, var det ikke længere muligt for den adopterede, adoptanterne, plejeforældre eller andre personer med relation til barnet at søge domstolene om at få adoptionen annulleret. Adoptionen var dog mulig at annullere, hvis den var et resultat af kidnapning, eller adoptionen var gennemført på baggrund af bedrageri eller tvang.

Formidlende organisationer

Det er angivet i lovgivningen fra 1961, at en ansøger fra udlandet kunne lade sig repræsentere af en organisation i forbindelse med dele af adoptionsprocessen. Efter 1966 er det beskrevet i reglerne (artikel 5 i lovgivningen fra 1966 og 1976 og artikel 10 i lovgivningen gældende fra 1978), at ingen havde lov til at indgå i processen omkring en adoption, med mindre de fik tilladelse fra ministeren for sundhed og sociale forhold i

Syd Korea. Denne tilladelse blev fra 1978 udelukkende givet til sydkoreanske organisationer.

Organisationerne var forpligtigede til at opbevare personlige oplysninger om barnet både før og efter adoptionen (ifølge artikel 5 i lovgivningen fra 1966 og 1976). Samtidig skulle de meddele det sydkoreanske justitsministerium, så snart barnet havde fået statsborgerskab i modtagerlandet (artikel 6 i lovgivningen fra 1966, 1976 og artikel 9, stk. 4 i lovgivningen gældende fra 1978). Det fremgår ligeledes af lovgivningen, at ministeren havde mulighed for at trække organisationens tilladelse tilbage, hvis den blev overtrådt. I det tilfælde kunne personen, der havde overtrådt tilladelsen, straffes med op til to års fængsel eller en bøde på maksimum 40.000 KRW (den koreanske møntfod won) (svarende til ca. 1.000 DKK – ca. 10.000 DKK i nutidskroner). I 1978 og 1991 blev bødesummen dog hævet til henholdsvis 1.000.000 KRW (svarende til ca. 12.000 DKK – ca. 48.000 DKK i nutidskroner).

I lovgivningen fra 1966, 1967 og 1976 indgår en bestemmelse om tilsynet. Ministeren for sundhed og sociale forhold havde mulighed for, hvis han fandt det nødvendigt, at kræve redegørelser for organisationernes arbejde, gennemgå deres journaler eller udspørge relevante personer om formidlingen.

I reglerne fra 1978 er det anført, at en organisation fortsat skulle godkendes af ministeren for sundhed og sociale forhold. Organisationerne skulle desuden drive "beskyttende institutioner" og måtte ikke ledes af en udlænding. Herudover skulle alle aftaler om adoptionsformidling med organisationer i udlandet godkendes af ministeren for sundhed og sociale forhold. Det blev i lovgivningen også skrevet ind, at alle dokumenter, der indgik i sagen, skulle sendes til ministeren for sundhed og sociale forhold, hvorved organisationen kunne søge om tilladelse til, at barnet kunne emigrere til modtagerlandet.

I lovgivningen fra 1966 introduceredes et påbud om tavshed for personer, der arbejdede eller havde arbejdet i en koreansk formidlende organisation. Disse personer måtte ikke røbe fortrolige oplysninger om børnene. Hvis en person overtrådte denne bestemmelse, kunne vedkommende straffes med en bøde på maksimum 10.000 KRW (svarende til ca. 250 DKK – ca. 2.500 DKK i nutidskroner). Lovgivningen i 1976 er enslydende. I 1978 og 1991 blev bødesummen dog hævet til 500.000 KRW (svarende til ca. 6.000 DKK – ca. 24.000 DKK i nutidskroner).

4.2 DEN DANSKE MYNDIGHEDSSTRUKTUR PÅ ADOPTIONSOMRÅDET 1970-1989

4.2.1 Tilsyn med international adoptionsformidling

Et arbejdsudvalg, nedsat af Justitsministeriet og Socialministeriet, anbefalede i 1964 at centralisere formidlingen af børn fra andre lande. Hensigten var at mindske antallet af private adoptioner og sikre, at adoptanter blev undersøgt, inden de gennemførte en adoption fra udlandet. Dette førte til det nuværende system, hvor ansøgere godkendes af en myndighed (i dag Familieretshuset), og formidlingen sker gennem en autoriseret organisation (i dag DIA).

Det har været forskellige myndigheder, som har haft ansvaret for tilsynet med den internationale adoptionsformidling til Danmark i 1970'erne og 1980'erne (Se tabel 5.2.1.). Det samlede ansvar var frem til Adoptionsnævnets oprettelse i 1976 pålagt én myndighed. Herefter var ansvaret delt mellem to myndigheder (Adoptionsnævnet og Justitsministeriet/Familieretsdirektoratet/Civilretsdirektoratet/Familiestyrelsen/Familieretsafdelingen i Ankestyrelsen frem til 2016), hvor Ankestyrelsen blev pålagt ansvaret for det samlede tilsyn med formidlingen. Det bemærkes, at 1. januar 2012 blev Familiestyrelsen indfuseret i Ankestyrelsen som en ny afdeling med navnet Familieretsafdelingen.

Tabel 4.2.1: Myndigheder med ansvar for tilsynet med den internationale adoptionsformidling til Danmark

Myndighed	År
Justitsministeriet	Frem til 1984
Adoptionsnævnet	1976 - 2015 ²³
Familieretsdirektoratet	1984 - 1989
Civilretsdirektoratet	1989 - 2004
Familiestyrelsen	2004-2011
Familieretsafdelingen	2012-2015
Ankestyrelsen	2016 -

I 1970'erne og 1980'erne havde de tilsynsførende adoptionsmyndigheder blandt andet følgende opgaver:

- Fastsætte regler om adoptionsagers behandling
- Fastsætte regler om godkendelse til at adoptere

²³ Fra 1999 førte Adoptionsnævnet endvidere tilsyn med formidlende organisationers virksomhed i udlandet og deres behandling af matchningsforslag. Fra 2012 førte Adoptionsnævnet endvidere tilsyn med den del af organisationernes virksomhed, der relaterede sig til børnenes psykosociale og helbredsmæssige forhold. I 2015 overgik alle Adoptionsnævnets tilsynsforpligtigelser i forbindelse med international adoption til Ankestyrelsen.

- Godkendelse af formidlende organisationer og forlængelse eller tilbagekaldelse af autorisationer
- Føre tilsyn med de formidlende organisationer
- Agere klagemyndighed ved klager over en formidlende organisation og ved afslag på godkendelse til at adoptere

Fra 1976 blev kompetencen til at fastsætte regler for godkendelse af adoptanter lagt hos Adoptionsnævnet. I 1984 blev denne kompetence igen lagt i Justitsministeriet ved Familieretsdirektoratet.

Siden 1914 med loven om børns anbringelse i pleje og adoption skulle en organisation eller en enkeltperson have en autorisation fra Justitsministeriet til at bistå med at formidle børn til adoption, både i Danmark og til Danmark.

De formidlingsberettigede organisationer indgik almindeligvis aftaler med udenlandske adoptionsformidlingsinstitutioner, typisk børnehjem, om anvisning af børn til danske godkendte adoptanter. Formålet med de formidlende organisationers virksomhed var dels at finde adoptivbørn til danske adoptanter, dels at medvirke til, at adoptionsformidlingen gennemførtes på en etisk, faglig forsvarlig og lovlig måde og dels at drive børneforsorgsarbejde for udenlandske nødstedte børn.

Fra 1978 kunne en formidlende organisation indgå samarbejde med myndigheder eller organisationer i udlandet og derefter anmelde dette til Justitsministeriet. De formidlende organisationer kunne dermed gå i dialog om de konkrete vilkår for formidling af børn til Danmark med de forskellige myndigheder og organisationer, uden en decideret godkendelse af samarbejdet fra de danske myndigheder.

Som følge af en konflikt mellem de formidlende organisationer blev det ved et møde i Adoptionsnævnet i 1979 aftalt, at organisationerne skulle foretage en fuldstændig indberetning til Adoptionsnævnet om deres samarbejdspartner. Herefter var det ikke tilladt for en formidlende organisation at indgå samarbejde med en udenlandsk organisation, som allerede samarbejdede med en af de andre danske organisationer.

En betænkning fra 1985²⁴ fra regeringens Adoptionsudvalg satte rammerne for de formidlende organisationers pligt til at overholde en række krav. Kravene var blandt andet, at organisationerne skulle sikre sig, at:

²⁴ "Adoption af udenlandske børn og adoptionsformidling", Betænkning IV fra Justitsministeriets adoptionsudvalg, 1985

- deres samarbejdsparter i afgiverlandet drev en lovlig og anerkendt formidlingspraksis
- oplysningerne om barnet var fyldestgørende og tilfredsstillende efter danske standarder
- samtykkekravene efter lovgivningen om bortadoption i afgiverlandet var opfyldt
- alle procedurer vedrørende barnets lovlige udrejse af afgiverlandet og indrejse i Danmark var blevet gennemført

Siden Danmarks ratificering af Haagerkonventionen om international adoption²⁵ i 1997 har der været et kontinuerligt fokus på at styrke konventionens principper i rammerne for den internationale adoptionsformidling i Danmark og tilsynet hermed. Haagerkonventionens hovedprincipper er:

- at adoptionen kun finder sted, hvis det vurderes at være til barnets bedste
- at adoptionen sker på et legalt grundlag
- at international adoption er den eneste mulighed for en familiebaseret opvækst for barnet
- at adoptionen ikke finder sted med økonomiske eller anden vinding for øje for de involverede aktører

4.2.2 Godkendelse af adoptanter og matchningsforslag

Frem til 1976 varetog Mødrehjælpsinstitutionerne²⁶ godkendelse af adoptanter i form af en såkaldt "tilgavnsvurdering". Det betød, at Mødrehjælpen skulle vurdere, om de pågældende ansøgere kunne anbefales som adoptanter af det konkrete barn. Kun ved en anbefaling fra Mødrehjælpen måtte der udstedes opholdstilladelse til et ikke-nordisk barn.

I 1976 blev Mødrehjælpsinstitutionerne nedlagt, og kompetencen til at godkende adoptanter blev overført til adoptionsområdet ved de amtskommunale socialcentre²⁷. Samrådene skulle desuden godkende udenlandske matchningsforslag.

Et samråd bestod af tre beskikkede medlemmer. En læge, en jurist og et medlem med en social uddannelse, hvoraf et af medlemmerne skulle være ansat ved socialcentret.

²⁵ [Bekendtgørelse af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner \(retsinformation.dk\)](#)

²⁶ Adoptionsundersøgelser blev foretaget af Mødrehjælpen, plejehjemsforeningerne eller i Københavns Kommune af direktoratet for børne- og ungdomsværn.

²⁷ I København ved Magistraten og på Frederiksberg ved det sociale udvalg

Efter adoptanterne var godkendt i samrådet, blev en forundersøgelsesrapport om adoptanternes forhold sendt til den formidlende organisation. Den formidlende organisation kunne herefter samle de nødvendige dokumenter, der var påkrævet af afgiverlandet, og sende dem til deres udenlandske samarbejdspart.

Blev adoptanterne godkendt af samarbejdsparten i afgiverlandet, kunne denne bringe et barn i forslag til ansøgerne, som var inden for rammerne af adoptanternes godkendelse. Herefter skulle sagen på ny tages op i adoptionssamrådet, der på baggrund af de oplysninger, den formidlende organisation havde modtaget fra afgiverlandet om barnets udvikling og helbredsmæssige forhold, vurderede, om barnet var omfattet af ansøgernes godkendelse.

Samrådet kunne herefter underrette adoptanterne om matchningsforslaget. Adoptanterne havde derved mulighed for at udtale sig om matchningen, inden samrådet traf en afgørelse.

Adoptionsnævnet har siden oprettelsen i 1976 fungeret som klageinstans for de afgørelser, der træffes af adoptionssamrådene.

4.2.3 Oplysninger om frigivelsen af barnet

I 1970'erne og 1980'erne var der ved de danske myndigheders behandling af et matchningsforslag fra udlandet et større fokus på oplysningerne om barnets helbredsmæssige og psykosociale forhold end på oplysningerne om frigivelsen af barnet. Oplysningerne om barnets helbredsmæssige og psykosociale forhold og om frigivelsen var dog mere sparsomme end de oplysninger, som de danske myndigheder modtager i sagerne i dag.

I forhold til oplysninger om frigivelsen havde de danske myndigheder på daværende tidspunkt størst fokus på dokumenternes ægthed ved udstedelse af en dansk adoptionsbevilling. Ved udstedelsen af bevillingen gennemgik de danske myndigheder som oftest barnets originale fødselsattest, den originale dom om adoption fra udlandet og en eventuel efterfølgende registrering af adoptionen. Disse dokumenter blev gennemgået med henblik på at fastslå, om dokumenterne var ægte, dvs. udstedt af rette myndighed med de rigtige stempler og underskrifter.

KAPITEL 5

Den danske adoptionsformidling fra Sydkorea

Dette kapitel indeholder en kortfattet beskrivelse af den politiske og sociale kontekst i Sydkorea samt et oprids af opstarten og afslutningen på formidlings samarbejdet mellem de danske og de sydkoreanske organisationer. Samtidig illustreres andelen af adoptioner fordelt på de tre danske organisationer i perioden.

Kapitlet indeholder også en beskrivelse af de tre danske organisationers samarbejde med Sydkorea. Afslutningsvist er det beskrevet, hvordan og i hvilket omfang de danske tilsynsmyndigheder reagerede på konkrete oplysninger i forbindelse med formidlingen fra Sydkorea.

5.1 DEN HISTORISKE KONTEKST

Siden Koreakrigens afslutning i 1953 er mellem 150.000 og 200.000 børn fra Sydkorea blevet bortadopteret til hovedsageligt USA og Europa. Omkring halvdelen af alle internationale adoptioner i USA og Europa i 1970'erne og 1980'erne fandt sted fra Sydkorea.

5.1.1 Forholdene i Sydkorea i 1970'erne til 1980'erne

Efter Koreakrigens ophør var Sydkorea blandt andet præget af et militært diktatur. I 1961 kom Park Chung-Hee til magten i Sydkorea efter et militærkup og sad som diktatorisk leder, frem til han blev myrdet i 1979. Park stod i spidsen for modernisering og økonomisk vækst i det sydkoreanske samfund, men ledte også et autoritært regime med tortur og drab på politiske modstandere.

I perioden fra 1960 til 1990 gik Sydkorea fra at være et landbrugssamfund til et moderne industrielt samfund. Den hurtige udvikling i samfundet betød, at der opstod en massiv tilflytning fra landet til byerne. Parallelt med urbaniseringen voksede befolkningstallet støt i disse år fra ca. 25 mio. indbyggere i 1960 til ca. 43 mio. i 1990²⁸.

²⁸ Labor Markets and Economic Growth: Lessons from Korea's Industrialization, 1970-1990 Dae-II Kim and Robert H. Tope → [Labor Markets and Economic Growth: Lessons from Korea's Industrialization, 1970-1990 \(nber.org\)](https://www.nber.org/papers/w10000)

Overgangen til det industrielle samfund medførte også, at traditionelle familiemønstre blev brudt, hvilket betød, at den industrielle arbejdsstyrke i høj grad også bestod af kvinder²⁹. En kilde fra samtiden, Helen Miller³⁰, beskriver, at denne gruppe af kvinder, der kom til de hurtigt voksende byer, var unge, ugifte og uden et socialt og økonomisk sikkerhedsnet³¹. Det har ikke været muligt at finde en oversigt over disse kvinders civilstatus, men andelen af ugifte mødres børn vægter tungt i adoptionsstatistikken. Flere steder i det kildemateriale, Ankestyrelsen har haft til rådighed, fremgår det, at andelen af børn fra ugifte mødre dækker over halvdelen af det samlede antal børn, der befinder sig på børnehjemmene i Sydkorea³².

Vilkår for ugifte kvinder

En ugift kvinde i Sydkorea i 1970'erne og 1980'erne var dårligt stillet, hvis hun fik et barn. Samfundet var præget af en høj grad af stigmatisering af ugifte mødre i et samfund, der væggede slægtskab og blodslinjer højt. Samtidig var levestandarden for mange præget af stor fattigdom, hvilket betød, at forældrenes forsørgelse af deres børn kunne være svær.

Det sociale sikkerhedssystem i 1970'erne og 1980'erne

Det sociale sikkerhedssystem i Sydkorea var i perioden meget begrænset. Dette betød, at forsorgen for børn, hvis familier ikke selv kunne tage sig af dem, hovedsageligt blev finansieret af udenlandske private organisationer og deres donationer³³. Ifølge det indhentede materiale fremstår det således, at organisationer som særligt Holt, men til dels også KSS, var en del af denne privatiserede børneforsorg.

Forskellige forskere giver udtryk for, at det begrænsede sikkerhedssystem, kombineret med den hastige befolkningstilvækst, betød også, at adoption i slutningen af 1960'erne og starten af 1970'erne af den sydkoreanske regering blev opfattet som en del af en løsningen på den overbefolkningsproblematik, landet stod i³⁴.

²⁹ Women and Development: The Case of South Korea Author(s): Kyung Ae Park Source: Comparative Politics, Jan., 1993, Vol. 25, No. 2 (Jan., 1993), pp. 127-145 Published by: Comparative Politics, Ph.D. Programs in Political Science, City University of New York

³⁰ Hellen Miller skrev flere artikler i amerikanske tidsskrifter om de sociale forhold i Sydkorea. Hun var derudover også ansat i Holt som socialrådgiver i 1970'erne.

³¹ Miller, Helen 1971. "Korea's international children". Lutheran Social Welfare 13 (Summer): 12-23.

³² DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

³³ Yuda, T. (2021). The evolving Korean childcare regime. International Journal of Sociology and Social Policy, 41(9/10), 1089-1107.

³⁴ The Question of Adoption: "Divided" Korea, "Neutral" Sweden, and Cold War Geopolitics, 1964-75, Koo, Youngeun. The Journal of Asian Studies; Pittsburgh Vol. 80, Iss. 3, (Aug 2021): 563-585.

5.2 DET DANSKE FORMIDLINGSSAMARBEJDE MED SYDKOREA

Frem til 1970 havde de danske formidlende organisationer ikke autorisationer til at adoptere børn til Danmark, hvis børnene boede udenfor Norden eller Europa. Frem til 1970 var det dog tilladt for organisationerne at bistå adoptanter med adoptioner fra andre lande, det vil sige uden for et formaliseret formidlings samarbejde.

De første registrerede adopterede fra Sydkorea, formidlet gennem en dansk organisation, ankom til Danmark i 1967³⁵.

5.2.1 Samarbejdet med Sydkorea

I 1970 fik DanAdopt som den første danske organisation en formel autorisation til at gennemføre adoptioner fra Sydkorea. I 1971 fik AC Børnehjælp og Terre des Hommes deres formelle autorisation til at formidle fra Sydkorea.

I alt 8.782 adoptioner er ifølge Ankestyrelsens oplysninger gennemført fra Sydkorea til Danmark i årene 1970 til og med 2022. 7.220 af disse adoptioner blev gennemført fra 1970 til og med 1989.

AC Børnehjælp gennemførte de sidste adoptioner i 1997, hvorefter samarbejdet blev indstillet. Terre des Hommes formidlede adoptioner fra Sydkorea frem til år 2000, hvor Terre des Hommes valgte at nedlægge organisationens adoptionsvirksomhed.

DanAdopt fortsatte samarbejdet med Holt, og da AC Børnehjælp og DanAdopt i 2015 blev fusioneret til organisationen Danish International Adoption (DIA), fortsatte DIA samarbejdet frem til 2022, hvor DIA valgte at indstille samarbejdet.

Indstillingen af samarbejdet skete i dialog mellem DIA og Holt som følge af forbedrede børneforsorgsmuligheder i Sydkorea. Holt formidler stadig internationale adoptioner til blandt andet USA og Norge.

5.2.2 Adoptionerne i tal

Særligt for DanAdopt, men også for AC Børnehjælp og Terre des Hommes, var samarbejdet i Sydkorea afgørende for organisationens formidlingsvirksomhed.

Størstedelen af adoptionerne fra Sydkorea i perioden 1970-1989 (ca. 60 procent) blev gennemført af AC Børnehjælp i samarbejde med KSS. AC Børnehjælp gennemførte i alt 6.347

³⁵ Formidlet via DanAdopt (på daværende tidspunkt Glemte Børn)

internationale adoptioner fra 1970 til og med 1989, heraf var 4.279 fra Sydkorea.

Ca. 30 procent af adoptionerne fra Sydkorea i perioden 1970-1989 blev gennemført af DanAdopt i samarbejde med Holt. DanAdopt gennemførte i alt 2.990 internationale adoptioner, og 2.283 var fra Sydkorea.

Ca. 9 procent af adoptionerne blev gennemført af Terre des Hommes, også i samarbejde med Holt. Terre des Hommes gennemførte i alt 1.236 internationale adoptioner fra 1970 til og med 1989, heraf var 658 fra Sydkorea.

Tabel 5.2.2 Antal adoptioner fra Sydkorea, fordelt på årstal og organisation

År	AC Børnehjælp	DanAdopt	Terre des Hommes	I alt
1970	63	51	11	125
1971	128	140	40	308
1972	166	127	36	329
1973	232	230	87	549
1974	271	206	63	540
1975	146	67	34	247
1976	288	121	24	433
1977	302	94	58	454
1978	270	95	42	407
1979	253	66	26	345
1980	285	97	38	420
1981	281	73	41	395
1982	328	108	32	468
1983	184	152	23	359
1984	141	124	16	281
1985	204	169	22	395
1986	284	96	21	401
1987	202	121	16	339
1988	170	80	18	268
1989	81	66	10	157
I alt	4.279	2.283	658	7.220

5.3 AC BØRNEHJÆLP

AC Børnehjælp blev oprettet som selvejende institution i december 1969 i forbindelse med en splittelse i Landsforeningen Glemte Børn.

AC Børnehjælp fik autorisation af Justitsministeriet til adoptionsformidling af ikke-nordiske børn fra Europa (primært Tyskland) frem til udgangen af 1970. I juli 1970 blev autorisationen

udvidet til også at omfatte sydkoreanske børn, dog alene gennem den koreanske organisation KSS.

Kontakten til KSS var allerede blevet etableret af Landsforeningen Glemte Børn, som af Justitsministeriet havde fået tilladelse til forsøgsvis at gennemføre 10 adoptioner fra Sydkorea i april 1970. AC Børnehjælp valgte derfor at videreudbygge dette samarbejde.

I 1970'erne og 1980'erne bevarede AC Børnehjælp stort set den samme bestyrelse, som havde været med siden oprettelsen. Den daglige ledelse blev varetaget af en kontorleder, som stod for den primære kontakt med KSS.

Korrespondancen viser, at AC Børnehjælp, især i begyndelsen af 1970'erne, benyttede sig af et stort netværk, når der skulle findes eskorter til hjemtagelsen af sydkoreanske børn. Heriblandt venner og familie.

5.3.1 Samarbejdet med KSS

KSS blev oprettet i 1964. Ligesom AC Børnehjælp havde KSS stort set den samme ledelse i 1970'erne og 1980'erne og var stærkt præget af én markant leder. KSS fungerer stadig som en hjælpeorganisation med fokus på at hjælpe sydkoreanske børn, unge, kvinder og familier. KSS tilbyder desuden Post Adoption Service til adopterede og biologisk slægt.

Af korrespondancen fremgår det, at der opstod en tæt relation mellem AC Børnehjælp og KSS. AC Børnehjælps medarbejdere og bestyrelsen foretog flere ture til Sydkorea om året, gerne i forbindelse med eskortering af børn. Repræsentanter for KSS besøgte også Danmark – gerne en gang om året. Det var under disse møder, at mange forhandlinger om gebyrændringer, kvoter og donationer skete.

I 1970'erne og 1980'erne var samarbejdet præget af stop for adoption fra de sydkoreanske myndigheders side, rygter om lukning for adoption samt ændring af regler for adoption i både Danmark og Sydkorea. Inflation og politiske uroligheder i Sydkorea var desuden årsag til, at AC Børnehjælp udover at donere midler til hjælpearbejde også støttede KSS med donationer og lån til organisationens drift (se kapitel 10). Af korrespondancen fremgår det, at KSS i slutningen 1980'erne fik mindre fokus på internationale adoptioner. Samarbejdet mellem AC Børnehjælp og KSS ophørte dog som tidligere nævnt først i 1997.

5.4 DANADOPT

De første registrerede adoptioner fra Sydkorea via DanAdopt skete i perioden 1967 til 1969. Før 1966 havde DanAdopt udelukkende autorisation til at formidle adoptioner fra europæiske lande, undtagen de nordiske lande. I 1966 fik DanAdopt udvidet organisationens autorisationsvilkår til også at gælde lande uden for Europa, hvis DanAdopt var i stand til at fremskaffe tilstrækkelige oplysninger i sagerne til, at de danske undersøgende institutioner (se kapitel 4) kunne tage stilling til, om adoptionerne kunne anbefales.

Den udvidede autorisation betød, at DanAdopt under særlig tilladelse fik lov til at formidle børn fra Sydkorea som en forsøgsordning. Forsøgsordningen indebar, at DanAdopt skulle etablere et samarbejde med en sydkoreansk formidlende organisation og i første omgang måtte formidle 12 adoptioner. Disse 12 adoptioner blev formidlet via den sydkoreanske organisation Seven Day Adventist. Det fremgår i en orientering af 7. januar 1970 fra DanAdopt til Justitsministeriet, at organisationen Seven Day Adventist *"alligevel ikke vil være i stand til at anvise det ønskede antal adoptivbørn til Danmark"*, hvorfor DanAdopt i stedet indledte et samarbejde med Holt³⁶.

Da de 12 første børn var hjemtaget i 1970, vurderede Justitsministeriet, at forsøgsordningen havde været succesfuld. Herefter fik DanAdopt en midlertidig autorisation (frem til udgangen af 1970), betinget af, at organisationen udelukkende samarbejdede med Holt³⁷.

5.4.1 Samarbejdet med Holt

I januar 1970 svarede Holt i et brev til lederen af DanAdopt, at Holt gerne ville indlede et formidlings samarbejde. I brevet beskrev Holt, at organisationen havde mulighed for at formidle adoption af både piger og drenge i alderen 0-7 år. Holt oplyste også, at Holt havde en såkaldt modtagelsesafdeling med seks ansatte, som var ansvarlig for den indledende information om børnene. Hertil skrev Holt, at oplysningerne om børnene dog ofte var begrænsede, da børnene tit var *"abandoned"*. Endelig oplyste Holt, at børnene var placeret i plejefamilier, på Holts eget børnehjem, Il San Orphanage, eller børnehjem, som Holt samarbejdede med³⁸.

Organisationen Holt blev i 1970 ledet af en amerikansk pastor, som havde ansvaret for organisationens arbejde fra USA. I

³⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-25

³⁷ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-25

³⁸ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-25

Sydkorea, og derfor mere direkte involveret i arbejdet, var en såkaldt "Korea Field Director", der også var amerikaner³⁹. Det er oftest denne person, der fremgår af korrespondancen mellem DanAdopt og Holt, hvorfor det må formodes, at han var DanAdopts mest direkte samarbejdspart.

Ved ændringen af den sydkoreanske adoptionslov gældende fra 1978 blev det vedtaget, at ingen udlændinge kunne lede en adoptionsvirksomhed i Sydkorea. Derfor blev der udnævnt en sydkoreansk leder af den koreanske afdeling af Holt, mens den tidligere "Korea Field Director" fortsatte i Holt som konsulent med fokus på relationsarbejdet med Holts samarbejdsparter⁴⁰.

5.5 TERRE DES HOMMES

Terre des Hommes, Danmark, blev stiftet i 1967 som en national gren af den verdensomspændende humanitære organisation Terre des Hommes, som blev etableret i Schweiz i 1960.

Den efterfølgende leder af Terre des Hommes, Danmarks, adoptionsafdeling, som op gennem 1960'erne blandt andet havde arbejdet med pleje- og ferieophold for børn fra Vesttyskland gennem den såkaldte "Guldberg-plan", var med til at etablere Terre des Hommes i Danmark.

Hun havde ligeledes bistået med information om, hvorledes det var muligt at adoptere særligt børn fra Vesttyskland. I den forbindelse havde hun været i Justitsministeriets søgelys for brud på 1914-lovgivningen om ulovlig mellemmandsvirksomhed ved adoption. Lederen af Terre des Hommes adoptionsafdeling havde ligeledes været engageret i etableringen af Glemte Børn, som senere blev til DanAdopt.

Terre des Hommes, Danmark, var og er en non-profit organisation. Organisationens medlemmer arbejdede derfor uden vederlag og samlede gennem medlemsgebyrer, arrangementer og sponsorater penge ind til velgørende formål i udviklingslande med fokus på nødlidende børn. I slutningen af 1960'erne støttede Terre des Hommes blandt andet humanitære projekter i Sydkorea.

I den forbindelse fik Terre des Hommes kontakt med Holt, som efterspurgte muligheder for hjælp til særligt operationskrævende børn og større børn med handicap, som de havde svært ved at hjælpe i Sydkorea.

³⁹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-25

⁴⁰ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1976-1977

I Terre des Hommes, Danmark, blev der derfor oprettet en adoptionsafdeling, som skulle arbejde for at gennemføre adoptioner af udenlandske børn til Danmark.

I 1970 fik Terre des Hommes tilladelse til på forsøgsbasis at formidle 10 børn fra Sydkorea gennem Holt. Tilladelsen begrænsede sig til børn med fysiske handicap.

I teksten, der fulgte formidlingsretten, stod der blandt andet, at Terre des Hommes:

- Ikke måtte sætte sig i forbindelse med Holt eller myndigheder i Sydkorea om ansøgere, der ikke var godkendt i Danmark
- Skulle følge Holts og de danske myndigheders anbefalinger af et barn til bestemte ansøgere (match)
- Ikke måtte underrette ansøgere om match, før barnet var godkendt i Danmark⁴¹.

I 1971 blev tilladelsen permanent for formidling af børn med fysiske handicap og børn over fem år.

I 1974 fik Terre des Hommes tilladelse til formidling fra Bangladesh, og i 1979 fik Terre des Hommes en generel formidlingstilladelse til alle ikke-nordiske lande. Herved fik Terre des Hommes samme beføjelser som AC Børnehjælp og DanAdopt, dog skulle Terre des Hommes søge om fornyet godkendelse hvert år. Både DanAdopts og AC Børnehjælps tilladelser var tidsubegrænsede.

Da både DanAdopt og Terre des Hommes samarbejdede med Holt, blev der indgået en aftale mellem de to organisationer, som Holt ligeledes indstillede sig på at følge. På et møde i Adoptionsnævnet i marts 1979 aftalte de to organisationer, at Terre des Hommes fortsat skulle formidle adoptioner af børn med handicap og børn over fem år, mens DanAdopt kunne formidle som hidtil. Det blev dog også aftalt, at Terre des Hommes havde mulighed for at bistå i enkelte adoptioner af raske børn under fem år, hvis DanAdopt blev hørt i de enkelte tilfælde.

Forud for implementeringen af en række reformer på adoptionsområdet i år 2000, der blandt andet indebar en række øgede krav til de formidlende organisationers organisering og kompetencer, valgte Terre des Hommes i 1999 at afvikle sin formidlingsvirksomhed.

⁴¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1969-4159-43

5.6 DE DANSKE TILSYNSMYNDIGHEDERS REAKTIONER I TILSYNET MED FORMIDLINGEN

5.6.1 Adoptionsstop

I 1975 stoppede Sydkorea for internationale adoptionsformidlinger til Danmark, Sverige og Norge. Formidlingen blev stoppet, mens igangværende sager fik lov til at fortsætte.

Det fremgår af dokumenter fra Justitsministeriet, at den officielle forklaring på formidlingsstoppet var, at der i sydkoreanske medier blev rapporteret om, at børn adopteret til Skandinavien ikke havde det godt og ofte blev placeret på institution. Eksempelvis blev historier om retssagen mod ægteparret Brems bragt i sydkoreanske medier.

Årsagerne til formidlingstoppet var dog ifølge samtidige kilder fra Udenrigsministeriet (oversendt til Justitsministeriet) hovedsageligt forbundet med forholdet mellem Nord- og Sydkorea. Sydkorea reagerede ifølge kilderne på nordkoreansk propaganda, som påstod, at Sydkorea solgte deres børn til de skandinaviske lande. Sydkoreas regering var desuden ifølge disse kilder utilfreds med, at den nordkoreanske propaganda kunne sprede sig i de skandinaviske lande. Derfor var den sydkoreanske regering interesseret i, at adoptionsformidlingen først og fremmest skulle ses som et gensidigt samarbejde, og at adoptionerne skulle ske uden for meget omtale i medierne, hverken i Skandinavien eller i Sydkorea⁴².

I forbindelse med formidlingsstoppet i 1975 ses det, at Justitsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet og den danske ambassade i Tokyo, som på daværende tidspunkt også havde Sydkorea som ansvarsområde, tog vare på, hvad de opfattede som en politisk situation. Formidlingsstoppet blev ophævet, da den danske justitsminister offentligt udtrykte ønske om, at formidlingen måtte fortsætte. Udenrigsministeriet inviterede desuden tre sydkoreanske journalister på besøg i Danmark for at rapportere om, hvor godt adoptionerne var gået, hvilket blev vurderet at have indflydelse på, at der blev åbnet for adoptioner igen. Journalisterne var udpeget af den sydkoreanske minister for sundhed og sociale forhold. I den forbindelse skrev den danske ambassade i Tokyo til Udenrigsministeriet om de artikler, som senere blev bragt i sydkoreanske medier, at " ... artiklen... må anses for at være så positiv, at besøget på det foreliggende grundlag må betegnes som en succes"⁴³.

BREMS-SAGEN

Ægteparret Brems var en del af ledelsen i Glemte Børn og senere i Terre des Hommes. Samtidig var manden overlæge og formand for den amtslige plejehjemsforening i Nordjylland. Ægteparret adopterede ni børn og blev i 1975 idømt henholdsvis to og fire års fængsel for mishandling, vanrøgt og vold på deres adoptivbørn, hvoraf nogle var adopteret fra Sydkorea.

⁴² Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-50

⁴³ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-50

I kølvandet på formidlingsstoppet i 1975 blev der fra sydkoreansk side indført nye retningslinjer for formidlingen til Skandinavien. Eksempelvis måtte hver sydkoreansk organisation maksimalt "klargøre" 20 børn til adoption om måneden til hvert land ("*The number of children available for adoption into Denmark cannot exceed 20 children per month*"), og der var begrænsninger på, hvor mange børn, der måtte eskorteres på hvert fly. Kvoterne på antallet af adoptioner per måned blev kort efter ophævet, mens begrænsningerne i forhold til antallet af børn per fly fortsatte med at eksistere. I de samtidige kilder fra Udenrigsministeriet vurderes det igen, at disse krav blev indført af hensyn til Sydkoreas internationale omdømme.

I 1988 indførtes igen et midlertidigt stop for eskortering af børn fra Sydkorea. Sydkorea var dette år vært for de Olympiske Lege og oplevede i den forbindelse en del negativ presse omkring landets høje antal internationale adoptioner.

Det var opfattelsen fra de danske myndigheders side, at formidlingsstoppene synes at have mere med Sydkoreas politiske anseelse at gøre end de faktiske omstændigheder omkring selve adoptionsformidlingen. I et notat fra februar 1975 skrev ambassadøren i Tokyo f.eks. til Udenrigsministeriet: "*Sagen er altså rent politisk, ja man kan sige storpolitisk, da det er fjendskabet mellem Nordkorea og Sydkorea, som er baggrunden. Det er — sat lidt på spidsen — barnløse, danske ægtepar, som har været ved at måtte betale for de ufornuftige ting, som bl.a. [navn udeladt] i tidens løb har skrevet fra Tokyo om Parks vederstyggelighed*"⁴⁴.

5.6.2 Børnenes sikkerhed under eskortering og efter hjemtagelsen

I oktober 1974 døde et adoptivbarn fra Sydkorea kort efter ankomsten til Danmark, da barnet havde fået mælk, men var laktoseintolerant. De danske medier dækkede historien, som afstedkom en række spørgsmål om, hvilke oplysninger danske adoptanter fik om barnet, inden det ankom, om børnenes generelle helbred og børnenes sikkerhed under rejsen til Danmark.

Justitsministeriet undersøgte i 1975 de danske organisationers proces for eskorteringen, og hvad de forud for barnets ankomst orienterede adoptanterne om. Det viste sig, at alle organisationer orienterede adoptanterne om, hvad de skulle

⁴⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-50

være særligt opmærksomme på i forbindelse med barnets ankomst, herunder at børnene sjældent tålte mælk⁴⁵. På et møde i Adoptionsnævnet i oktober 1976, hvor de danske organisationer deltog, blev det anslået at 12 til 15 børn var døde under eller kort efter ankomsten til Danmark⁴⁶. Det er ikke nærmere beskrevet i referatet fra mødet, hvor mange af disse børn, der kom fra Sydkorea.

I februar 1976 udtalte Retslægerådet, at transporten af børnene fra Sydkorea *"synes at foregå på en betryggende måde"*. Dog mente rådet, at børnene ved ankomsten burde tilses af en børnespecialist og i tvivlstilfælde indlægges til nærmere undersøgelser⁴⁷.

To danske læger deltog også som eskorte på to forskellige hjemtagelsesrejser. Den første læge rejste i december 1976, den anden i februar 1977, begge som eskorter for AC Børnehjælp. Efterfølgende skrev de to læger en rapport om rejserne til Indenrigsministeriet.

Den første læge, der rejste afsted, var eskorte for 10 børn sammen med en sygeplejeske. Han skrev efterfølgende, at det havde gjort turen vanskelig, at det ikke havde været muligt for eskorterne at få tilstrækkelige oplysninger om børnenes helbred inden afrejsen. Rejsen tog i alt ca. 30 timer med stop i Tokyo og Paris, hvor lufthavns personale i Tokyo og ansatte fra fransk Røde Kors i Paris tog vare på børnene i timerne mellem flyvningerne. Han vurderede slutteligt, at han fandt rejseformen forsvarlig. Han anførte dog senere, at han mente, at eskorterne burde have adgang til et bedre sortiment af eksempelvis medicin i det tilfælde, at børnene blev syge under transporten⁴⁸.

Den anden læge var ligeledes eskorte for 10 børn sammen med en sygeplejeske. Han skrev senere i sin rapport, at rejsen var forløbet uden vanskeligheder, men at uforudseelige omstændigheder under flyvningerne kunne medføre svagheder, der i sidste ende kunne resultere i dødsfald⁴⁹.

Det fremgår ikke af de gennemgåede sager, om adoptionsmyndighederne herefter foretog sig yderligere i relation til eskorteringen og tiden efter barnets ankomst til Danmark.

⁴⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1975-4104-48

⁴⁶ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 76-0-7

⁴⁷ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 1978-61-1

⁴⁸ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 1978-61-1

⁴⁹ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 1978-61-1

5.6.3 Reaktionen i forhold til AC Børnehjælp

I første halvdel af 1980'erne undersøgte Justitsministeriet flere gange, om AC Børnehjælp havde overtrådt organisationens autorisationsvilkår eller havde handlet ukorrekt i konkrete sager. Sagerne vedrørte ikke kun adoptioner fra Sydkorea, men også andre formidlingslande. Undersøgelserne vedrørte følgende forhold, der gav anledning til bekymring:

- AC Børnehjælp kontaktede adoptionsansøgere, der endnu ikke var godkendt, om placering af et barn.
- AC Børnehjælp gav i 1981 adoptanter oplysninger om børn, som endnu ikke var godkendt hos Socialcentret. AC Børnehjælp fik en 'næse' af Justitsministeriet.
- AC Børnehjælp forsøgte skriftligt direkte at instruere samtlige socialcentre i, hvordan sagsgangen burde foregå, og klagede over lang behandlingstid. Ifølge Justitsministeriets egne noter til sagen burde AC Børnehjælps klage være gået gennem Justitsministeriet.
- AC Børnehjælp indhentede i en konkret sag en erklæring fra egen specialist for at opnå en matchning, som var blevet afslået af samrådet. Justitsministeriet påpegede, at AC Børnehjælp alene måtte benytte egne eksperter til forberedende arbejde.
- AC Børnehjælp bragte børn i forslag, som ikke var omfattet af rammen for ansøgernes godkendelse, eksempelvis ældre børn end adoptanterne var godkendt til.

Resultatet af disse undersøgelser endte generelt med en henstilling om at følge de gældende regler.

Eksempelvis havde Justitsministeriet fokus på matchningsprocessen i AC Børnehjælps sager fra Sydkorea, som indtil 1972 foregik i Danmark og ikke i Sydkorea, hvilket var imod gældende dansk praksis.

1971 fortalte AC Børnehjælps bestyrelsesformand om matchningsprocessen til den sydkoreanske ambassadør i Sverige⁵⁰, at matchningen foregik hos KSS:

"When a family has been approved by the Danish authorities, information and documents are translated and sent to Korea's Social Service, in accordance with mutual agreement. The family is approved by Korea Social Service who refers a child and forwards information about the child"⁵¹.

⁵⁰ Sydkorea havde på dette tidspunkt ikke en ambassade i Danmark

⁵¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1971-1972

På et kontaktgruppemøde⁵² i januar 1972 blev de danske myndigheder dog opmærksomme på, at matchningen ikke foregik hos KSS⁵³. Justitsministeriet bad AC Børnehjælp om at forklare processen.

På kontaktmødet forklarede AC Børnehjælp, at matchningen primært foregik på møder med KSS. Det fremgår dog af den undersøgte korrespondance, at denne type møder ikke blev afholdt, og at matchningen alene skete hos AC Børnehjælp, som så efterfølgende sendte matchningslister til KSS. Af et mødereferat fra maj 1972 fremgår det, at AC Børnehjælp ønskede, at KSS skulle understøtte deres urigtige forklaring til Justitsministeriet, og KSS' leder erklærede *"... sig villig til at underskrive en erklæring til Justitsministeriet om, at matchning sker ved mundtlige konferencer mellem KSS og AC's medarbejdere, og at disse konferencer afholdes regelmæssigt"*⁵⁴.

Efter vedvarende spørgsmål fra Justitsministeriet rettede AC Børnehjælp i løbet af 1972 op på matchningsprocessen, hvorefter KSS stod for matchningen. AC Børnehjælp begyndte også først derefter at sende en fuldkommen oversat forundersøgelsesrapport af ansøgerne (se kapitel 4.2.2) til KSS. Indtil da havde AC Børnehjælp selekteret i, hvilke oplysninger KSS modtog om adoptanterne. AC Børnehjælp begrundede denne praksis med, at KSS ikke var interesseret, eller at oplysningerne kunne være fornærmende eller tolkes som racistiske.

Der er dog også eksempler på, at AC Børnehjælp fik delvis medhold i deres tilgang. I én sag havde AC Børnehjælp i 1981 givet ansøgerne oplysninger om, at de var blevet matchet med et bestemt antal børn og oplyst børnenes køn, alder og nationalitet. Adoptionsrådet havde endnu ikke godkendt matchningen. Denne sag blev henlagt, efter AC Børnehjælp blev orienteret om, at Adoptionsnævnet fandt deres fremgangsmåde ukorrekt⁵⁵. Dette medførte en længere diskussion om formidlingsorganisationernes ret til videregivelse af oplysninger generelt. Ved et møde i Adoptionsnævnet i 1983 fik formidlingsorganisationerne lov til at omtale et konkret barns køn, alder og nationalitet for ansøgerne, inden samrådets godkendelse af matchningsforslaget⁵⁶.

Det fremgår af det indhentede materiale, at AC Børnehjælp i den undersøgte periode både på møder og i breve til Justitsministeriet eller Adoptionsnævnet flere gange kritiserede den

⁵² Kontaktgruppemøder blev afholdt i Justitsministeriet med deltagelse af Mødrehjælpen, Socialministeriet, Københavns Børne- og Ungdomsværn, Danske Plejehjemsforeninger og hvis relevant de tre formidlende organisationer. Desuden kunne eksempelvis Socialstyrelsen, Udenrigsministeriet m.fl. deltage i møderne

⁵³ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30101-3

⁵⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

⁵⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30101-3

⁵⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30101-3

danske adoptionsproces og de danske myndigheder for at være langsommelige og omstændelige.

5.6.4 Terre des Hommes' formidlingsvirksomhed

Som tidligere nævnt er der ikke bevaret korrespondance om Terre des Hommes' formidlingsarbejde.

Ankestyrelsen har dog tidligere i et notat fra januar 2022 beskrevet Terre Des Hommes' adoptionsvirksomhed på baggrund af oplysninger fra de danske myndigheders arkiver. I dette notat er det blandt andet beskrevet, at Terre des Hommes' formidlingsarbejde i 1970'erne viser, at organisationen gentagne gange agerede uden for de fastsatte rammer for adoptionsformidlingen i Danmark og viste sig parate til at bøje reglerne i ind- og udland for at bistå danske familier med at adoptere.

Det fremgår blandt andet af notatet, at Terre des Hommes:

- Bragte børn i forslag til ansøgere, der enten ikke var godkendt til at adoptere, havde fået afslag på at blive godkendt eller ikke havde en godkendelse, der omfattede det konkrete barn
- Formidlede børn, der var hjemtaget til Danmark af én adoptivfamilie, til en anden adoptivfamilie i Danmark
- Placerede et barn hos en adoptivfamilie uden om det etablerede adoptionssystem, og medvirkede herefter til at sende barnet tilbage til oprindelseslandet uden de danske myndigheders kendskab
- Hjalp store børn og yngre voksne fra udlandet til Danmark og anbragte dem i pleje hos danske familier uden om det etablerede adoptionssystem.

Det fremgår af Ankestyrelsens notat, at Ankestyrelsen ikke er blevet bekendt med oplysninger om, at Terre des Hommes skulle have været involveret i ulovlig adfærd i form af køb og salg af børn eller svindel med oplysninger om frigivelsesgrundlaget i de enkelte adoptioner.

De generelle sager indeholder dog informationer, der peger på, at Terre Des Hommes' formidlingsarbejde i 1970'erne var præget af en betydelig grad af autonomi, som de danske myndigheder havde vanskeligt ved at kontrollere.

Oplysningerne vidner om, at de danske myndigheders bestræbelser på at få Terre des Hommes til at respektere de fastsatte krav for deres formidlingsarbejde først får reel medgang i 1978. På dette tidspunkt gav de danske myndigheder udtryk for, at Terre des Hommes' adoptionsarbejde i en længere periode havde skabt en så stærk mistillid til organisationen, at det

gav anledning til alvorlige overvejelser om, hvorvidt Terre des Hommes kunne opretholde sin autorisation.

Ankestyrelsens notat kan læses i sin helhed her: [SOU Alm.del - Bilag 158: Bilag 6 Notat om Terre des Hommes' adoptionsformidling i 1970=7erne \(ft.dk\)](#)

KAPITEL 6

Oplysninger i adoptions-sagerne

I følgende kapitel fremstilles generelle oplysninger om de konkrete adoptionssager, som Ankestyrelsen har gennemgået. Samtidig indeholder kapitlet en forklaring på benyttelsen af begreberne "orphan" og det sydkoreanske famileregistreringssystem "Hoju". Kapitlet afrundes med en analyse af de oplysninger, Ankestyrelsen er bekendt med om adoptionssystemet i Sydkorea.

Ankestyrelsens gennemgang af konkrete sager er punktvis nedslag i det samlede antal sager fra undersøgelsesperioden.

De oplysninger, som er udvundet af de konkrete sager, skal læses med det forbehold, at Ankestyrelsen har gennemgået et meget lille antal af de i alt 7.220 adoptioner, der blev gennemført fra Sydkorea til Danmark i perioden. En gennemgang af et mere statistisk repræsentativt udsnit af sager vil kunne pege på de generelle tendenser i formidlingen.

Ankestyrelsen har indkaldt 60 stikprøvesager formidlet af henholdsvis AC Børnehjælp, Terre des Hommes og DanAdopt. Herudover har 14 adopterede fra Sydkorea henvendt sig til Ankestyrelsen med mistanke om ulovlige forhold i deres adoptioner. Disse sager indgår ligeledes i beskrivelsen af adoptionssagerne. Der skelnes i den forbindelse ikke mellem stikprøvesager eller sager, hvor de adopterede har henvendt sig til Ankestyrelsen.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Det kendetegner sagerne, at der findes tre dokumenter, der knytter sig til frigivelsen af barnet. Desuden indeholder sagerne lægefaglige og generelle oplysninger om barnet, herunder navn, fødselsdato, eventuelt fødested samt en beskrivelse af barnets opholdssted.
- Det kendetegner alle sagerne, at der er sparsomme oplysninger om, hvor barnet befandt sig, før det kom i KSS eller Holts varetægt, ligesom de helbredsmæssige oplysninger fra denne periode og oplysninger om de biologiske forældre er sparsomme.
- Begrebet "orphan" blev anvendt i Sydkorea som en bred betegnelse for både børn, der var blevet forladt af deres forældre, afleveret eller var hittebørn. Begrebet

betegnede ikke nødvendigvis børn, der var uden forældre på adoptionstidspunktet, eller børn, hvis forældres identitet var ukendt. Den daværende og kontinuerlige anvendelse af ordet "hittebarn" i de danske dokumenter er derfor ikke altid retvisende.

- De daværende regler for international adoption i Sydkorea var ikke tilstrækkelige til at sikre, at barnets og de biologiske forældres nutidige rettigheder blev iagttaget
- Barnets ret til identitet blev udfordret, idet barnets oprindelige slægt ikke fremgik af adoptionssagens oplysninger, selvom barnet var registreret i den oprindelige slægts famileregister.
- Fra 1977 og frem synes der i Sydkorea at aftegne sig et adoptionssystem, hvor der inden for de gældende regler var et råderum for de sydkoreanske organisationer til at sørge for, at barnets oprindelige identitet ikke fremgik af de officielle adoptionsdokumenter, ligesom det var muligt at gennemføre adoptioner uden de biologiske forældres samtykke.
- AC Børnehjælp blev i 1971 bekendt med, at de biologiske forældres identitet og barnets baggrund ikke fremgik korrekt i dokumenterne fra KSS. Det fremgår ikke af de dokumenter, Ankestyrelsen har gennemgået, om AC Børnehjælp videregav oplysningen til de danske myndigheder.
- Holt registrerede også barnets forældre som ukendte, selvom man havde kendskab til biologisk slægt. Det formodes ud fra oplysninger til DanAdopt om fjernelsen af ugifte forældres oplysninger (se kapitel 8), at DanAdopt i et vist omfang var vidende om denne praksis.
- Det fremgår ikke, om Terre des Hommes kendte til denne praksis hos Holt.

6.1 ADOPTIONSPROCESSEN

Der fremgår en beskrivelse fra Holt fra 1987 om den sydkoreanske proces⁵⁷. Der fremgår dog ikke en samlet beskrivelse af adoptionsprocessen fra hverken KSS eller Holt, der dækker den samlede periode.

⁵⁷ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

Den sydkoreanske proces forud for adoption antages på baggrund af det samlede oplysningsgrundlag i undersøgelsen at have været således:

- Når et barn blev placeret hos enten Holt eller KSS, søgte disse om værgebeskikkelse for barnet
- Lederne af KSS eller Holt blev udnævnt som værge for barnet via "Statement of Guardianship".
- Barnets "Family Registration Certificate" blev indhentet
- Den danske organisation sendte oplysninger om ansørgerne til KSS eller Holt. Dette involverede blandt andet:
 - to eksemplarer af henholdsvis "State of Adoption" og "Affidavit of Support"⁵⁸
 - en "home study" om adoptanterne
 - et dokument fra de danske myndigheder, der bekræftede, at adoptioner af sydkoreanske børn kunne gennemføres i Danmark⁵⁹
- KSS eller Holt matchede et bestemt barn med konkrete ansøgere i Danmark og sendte forslaget til AC Børnehjælp eller DanAdopt vedlagt en medicinsk rapport om barnet
- AC Børnehjælp eller DanAdopt sendte materialet videre til godkendelse hos de undersøgende danske myndigheder
- Holt eller KSS ansøgte domstolen i Seoul ("Home Affairs Court") om "Certificate of adoption"
- Holt eller KSS ansøgte om udrejsevisum og pas til barnet, hvorefter barnet kunne rejse til Danmark

6.1.1 Anbringelsen

De børn, som blev adopteret til Danmark, opholdt sig oftest på et børnehjem forud for adoptionen.

I adoptionerne fra KSS opholdt børnene sig oftest på selvejende børnehjem, inden de rejste ud af Sydkorea. Disse børnehjem var placeret rundt omkring i Sydkorea. Børnene kom dermed oprindeligt fra flere forskellige steder i Sydkorea. Ankestyrelsen har registreret oplysninger om børnehjem i Seoul, Incheon og Busan. Det fremgår dog af det materiale, som Ankestyrelsen har gennemgået, at KSS samarbejdede med flere institutioner rundt om i landet, som KSS ligeledes støttede økonomisk.

⁵⁸ Dokumenter, som bekræftede, at barnet ville få dansk opholdstilladelse og forsørgelse, når barnet ankom til Danmark

⁵⁹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1969-4159-43

I de sager, hvor adoptionen blev formidlet gennem Holt, kom børnene også typisk fra børnehjem, som Holt havde forbindelse til, inden de rejste ud af Sydkorea. Holt havde ud over børnehjem også forbindelser til mødrehjem og hospitaler, hvorfra de også fik børn (se kapitel 8). Børnehjemmene var lokaliseret forskellige steder i Sydkorea (se kort i kapitel 6.2). Børnene blev efter overdragelsen til Holt tilknyttet Holts egne børnehjem og plejefamilier. Holts egne børnehjem var placeret i og omkring Seoul.

I den sidste tid frem til at børnene forlod Sydkorea, opholdt mange af børnene sig på såkaldte "receiving homes"⁶⁰. Det var i praksis børnehjem drevet af henholdsvis KSS og Holt, hvor børnene blev forberedt på rejsen, mens de sidste praktiske forberedelser fandt sted. Disse "receiving homes" var placeret i Seoul, hvorfra børnene blev eskorteret til Danmark.

6.1.2 Matchningen

Matchningen af barn og adoptanter er en central del af adoptionsprocessen. Det var et ledende princip i de danske regler, at selve matchningen skulle foretages af den formidlende organisations samarbejdspart i udlandet. En nærmere beskrivelse af processen kan læses i kapitel 4.2.1. I kapitel 5.5.3 fremgår oplysninger om matchningen i AC Børnehjælps sager, der ikke følger denne proces.

6.1.3 Eskorteringen

Fælles for alle tre organisationer var, at børnene efter sagens behandling i Sydkorea blev eskorteret til Danmark, hvor de blev hentet i lufthavnen af de danske adoptanter. Selvom nogle adoptanter valgte selv at hente børnene, var det først fra 1988, at danske adoptanter for alvor begyndte at rejse til Sydkorea.

Eskorterne kunne være personale fra de formidlende organisationer i Sydkorea eller Danmark, eller bekendte til de danske organisationers ansatte. Oftest var der dog en person med læge- eller sygeplejefaglig baggrund med som eskorte. Nogle gange valgte man at benytte organisationernes netværk og bragte kandidater i spil med henblik på, at de kunne lære noget af rejsen. For eksempel sørgede AC Børnehjælp for, at to medarbejdere fra Mødrehjælpen i 1971 fungerede som eskorter⁶¹.

⁶⁰ Det er opfattelsen ud fra korrespondancen fra Holt, at Holt også benyttede "receiving homes" som modtagelsescentre for nogle børn, når de blev anbragt i Holts varetægt. "Receiving Homes" kendetegnes derfor ifølge Ankestyrelsens opfattelse som et opholdssted, hvor børnene opholdt sig i en kortere periode, enten forud for anbringelse på institution eller forud for afrejse.

⁶¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

Af korrespondancen kan man se, at mange børn ofte var syge både inden og under turen. Der forekommer også enkelte sager, hvor man var nødt til at efterlade børn på hospitaler under rejsen. I visse tilfælde fremgår det, at adoptivforældrene til de indlagte børn får en ny ankomstdato. I andre tilfælde fremgår ikke yderligere oplysninger om disse børn.

Det bemærkes, at det i denne tidsperiode var almindeligt, at børnene blev eskorteret til Danmark. Først i løbet af 1990'erne blev det mere udbredt, at adoptanterne rejste til afgiverlandet forud for adoptionen. Muligheden for at anvende eskorte ved hjemtagelse ophørte først helt i 00'erne.

6.1.4 Venteperioder og kvoter

Det var kendetegnende for perioden i 1970'erne og 1980'erne, at den sydkoreanske regering indførte venteperioder (den periode, hvor barnet som minimum skulle være anbragt hos Holt eller KSS, før barnet måtte forlade landet) og kvoter for den internationale adoptionsformidling. Dette påvirkede formidlingen i alle tre organisationer, om end på lidt forskellig vis.

Kvoter for at fremme national adoption

I 1974 oplyste Holt til DanAdopt, at den sydkoreanske regering var begyndt at indføre kvoter for at fremme national adoption. I brevet fremgår det, at forholdet mellem de nationale og internationale adoptioner skulle være på ni til en. Det vil sige, at de formidlende organisationer i Sydkorea skulle efterstræbe at placere ét barn nationalt for hver ni børn, organisationerne placerede internationalt. Det oplyses samtidig, at denne bestræbelse er den samme som i 1973⁶².

Undtagelser for kvoter

I perioden fra 1977 til 1978 og sporadisk i løbet af 1980'erne var det muligt for adoptanterne at rejse til Sydkorea for selv at hjemtage barnet. Det fremgår af DanAdopts rejseberetning fra juni 1977, at hvis adoptanterne selv hjemtog børnene, talte disse adoptioner ikke med i de fastsatte kvoter. Derfor foreslog Holt i 1977, at adoptanterne selv rejste til Sydkorea⁶³. Det fremgår ikke af korrespondancen om den samme regel også var gældende i de senere perioder.

Af et notat fra Justitsministeriet i juni 1976 fremgår ligeledes, at børn med handicap ikke indgik i kvoteordningen⁶⁴. Dette betød, at Terre des Hommes i mindre grad var påvirket af kvoterne end DanAdopt og AC Børnehjælp (se mere i kapitel 5.4 og kapitel 9).

⁶² Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415000-9

⁶³ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1976-1977

⁶⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-50

Venteperioder for børnene

Fra begyndelsen af 1980'erne og frem viser korrespondancen med både Holt og KSS, at den sydkoreanske regering indførte forskellige retningslinjer, der havde til formål at sikre, at børnenes biologiske slægt havde mulighed for at finde deres børn, og blive genforenet med dem, hvis forældrene ønskede det. I de sager fra DanAdopt, hvor adoptionen blev annulleret, er der flere eksempler på, at biologiske forældre fortrød at have anbragt deres børn og hentede barnet hjem. Reglerne skulle også sikre, at adoptionsorganisationerne indberettede, når de modtog "abandoned" børn. Der ses dog flere eksempler på variationer i disse retningslinjer.

Reglerne for venteperioder blev ændret flere gange i løbet af 1980'erne. Venteperioderne var forskellige for forskellige grupper af børn. Børn, der var "abandoned" (børn med kendte forældre), skulle vente i tre måneder, mens "foundlings" (børn, der var forladte eller forsvundne og uden kendte slægtninge) skulle vente seks måneder (se mere om begreberne i kapitel 6.2.1).

Der var en undtagelse til denne venteperiode. Hvis barnet var under 90 dage gammel og "foundling", måtte barnet dog gerne rejse ud af Sydkorea uden at vente seks måneder. Barnet skulle dog stadig vente tre måneder. Dette skyldtes ifølge Holt, at det blev vurderet for usandsynligt, at biologiske forældre ville lede efter et barn, der var under tre måneder gammel⁶⁵. Det fremgår ikke af korrespondancen, om de tre måneder blev foreslået af de sydkoreanske adoptionsbureauer og godkendt på regeringsniveau, eller om undtagelsen blev defineret af regeringen.

En anden undtagelse i forhold til venteperioderne er beskrevet i korrespondancen med Holt. Her fremgår det, at den periode, børnene skulle blive på børnehjemmet, varierede fra by til by og fra region til region. Holt forklarede i maj 1985 DanAdopt og deres øvrige samarbejdsparter, at Holt havde oplysninger om, at nogle børnehjem i andre områder end Seoul, Busan, Jujoo m.m. havde et så godt forhold til de lokale myndigheder, at børnene ikke behøvede at vente seks måneder, før de kunne adopteres⁶⁶. Det uddybes ikke i korrespondancen, hvorfor eller hvordan et børnehjems gode forhold til de lokale myndigheder kunne gøre det muligt at tilsidesætte regeringens restriktioner.

⁶⁵ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

⁶⁶ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

I 1983 oplyste KSS til AC Børnehjælp, at KSS skulle underrette Seoul District Office, når de modtog et "abandoned" barn. Seoul District Office skulle derefter underrette Seoul City Office, som gav KSS tilladelse til at beholde barnet. Herefter skulle KSS beholde barnet i minimum to måneder. Herefter kunne KSS ansøge Seoul City Office om tilladelse til at bortadoptere barnet til konkrete ansøgere. Når denne tilladelse var opnået, kunne KSS søge om udrejsetilladelse og pas til barnet⁶⁷.

Det fremgår ikke af KSS' forklaring til AC Børnehjælp, hvilke børn der ansås for at være "abandoned". Det blev heller ikke beskrevet, på hvilken baggrund City Office traf beslutning om barnets frigivelse til adoption. De fleste børn kom fra andre børnehjem uden for Seoul, og det er uklart, om børnene allerede havde været igennem en venteperiode der.

Digital database til registrering af "abandoned" børn

Af et oversat dokument fra DanAdopt med oplysninger fra Holt fra 1987 fremgår det, at "abandoned children", som DanAdopt i parentes har oversat til hittebørn, skulle registreres i en digitalt database⁶⁸, af ansatte under den sydkoreanske regering. Systemets formål var, at "registrere alle hittebørn, dvs. indkode deres data i computer"⁶⁹. I dokumentet fremgår, at "abandoned children" fra 0-18 måneder skulle være registreret i databasen i minimum seks måneder, før de kunne udrejse af Sydkorea. Hvis barnet var over 18 måneder, skulle det være registreret i databasen i et år. Børn af "unmarried parents" skulle ikke registreres i systemet. Derfor kunne disse børn udrejse af landet cirka halvanden til fire måneder efter, de blev overdraget til Holt.

Det fremgår desuden af samme dokument, at 70 procent af alle adoptionssager årligt omhandlede børn af "unmarried mothers", 25 procent var "abandonment", mens 5 procent havde "legal parents". Hvis over halvdelen af adoptionerne har involveret børn af ugifte mødre, betyder det, at disse børn ikke blev registreret i den digitale database. Adoptionsprocessen var dermed hurtigere i disse sager.

Det er af materialet uklart, hvornår systemet trådte i kraft i Sydkorea, hvorfor det er svært at sammenholde informationen med de gennemgåede sager. I de gennemgåede sager ses det, at børn, der var registreret som "abandoned", i nogle tilfælde var under seks måneder gamle.

⁶⁷ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

⁶⁸ I det oversatte dokument fra DanAdopt kaldes den omtalte digitale database for KCF. Det har ikke været muligt endeligt at afklare, hvad denne forkortelse står for.

⁶⁹ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

At disse børn registreres i en digital database i en periode må anses for at udgøre en form for sikkerhedsforanstaltning i den henseende, at biologisk slægt derved havde mulighed for at søge efter barnet.

6.2 GENERELLE OPLYSNINGER FUNDET I DE KONKRETE SAGER

I de i alt 73 gennemførte sager og 49 annullerede sager⁷⁰, som Ankestyrelsen har gennemgået, er der stor variation i mængden af oplysninger om barnet. Særligt oplysninger om, hvor barnet befandt sig, før det kom i KSS eller Holts varetægt, og de helbredsmæssige oplysninger fra denne periode samt oplysninger om biologiske forældre og frigivelsesgrundlaget, er ofte sparsomme. I nogle tilfælde fremgår disse oplysninger slet ikke af sagerne. Oplysninger om de biologiske forældre ses i højere grad i Holts sager og særligt i de annullerede sager.

Som hovedregel fremgår følgende dokumenter i de gennemgåede sager:

- "Ho Juk Deung Bon"/"Hojukdungbon" – "Family Register"
- "Appointment of the guardian for the minor orphan accommodated in an orphanage"/"Application for certificate of legal Guardianship for minor who is accommodated at childcare institution"
- "Statement of release for adoption"/"Statement of releasing guardianship"
- "Medical Report"/"Initial physical examination"
- "Initial social history"/"Information for adoption"

I nogle af de gennemgåede sager ses herudover et dokument kaldet "Certificate of Orphanhood"/"Application of Orphanhood".

Dette dokument findes kun i nogle sager fra perioden 1969 til 1973 og udelukkende i Holts sager. Efter 1973 fremgår dokumentet ikke i flere sager. Dokumentet er en erklæring fra "Cheif of District of Hap Jung Dong" i Seoul om, at barnet juridisk set var "orphan" og var blevet forladt af de biologiske forældre.

⁷⁰ Det må formodes, at dette antal ikke giver et fuldkomment billede af annullerede adoptioner mellem Holt og DanAdopt.

OPLYSNINGER FRA DE 73 GENNEMFØRTE SAGER

- Børnenes alder ved ankomsten til Danmark varierede. I størstedelen af sagerne fra DanAdopt og AC Børnehjælp var børnene under seks måneder gamle. Få børn var over et år. AC Børnehjælp havde dog nogle sager med børn over tre år, mens de ældste børn, formidlet via DanAdopt, var lidt over to år. De yngste børn formidlet var lidt over to måneder gamle på hjemtagelsesdagen.
- Alderen på børnene i Terre des Hommes' sager varierede betydeligt mere. I halvdelen af sagerne var børnene under et år ved ankomsten til Danmark, mens to børn var over fem år. Størstedelen af børnene er i adoptionssagen karakteriseret med et handicap.
- I de 49 gennemgåede sager fra DanAdopt og AC Børnehjælp gik der i 39 af sagerne under fire måneder fra matchning til barnets ankomst til Danmark. Der er i AC Børnehjælps sager ét tilfælde, hvor matchningstidspunktet ikke fremgår, og i DanAdopts tilfælde tre. De resterende fire sager går der mellem fire og lidt over fem måneder fra matchning til ankomst til Danmark.

I størstedelen af sagerne fra Terre des Hommes kan matchningstidspunktet ikke læses i sagens oplysninger.

- I 44 af de 73 gennemførte sager havde børnene status som "abandoned". I 12 af de 73 sager fremgår der oplysninger om én eller begge forældre samt årsag til overdragelsen til den sydkoreanske organisation. I 17 af de 73 sager fremgår der hverken oplysninger om barnets status som "abandoned" eller oplysninger om barnets biologiske forældre.

Ud af 27 sager fra KSS er der 12 sager, hvor det fremgår af sagens dokumenter, at barnet blev fundet forladt med en seddel, hvor barnets navn og fødselsdato var skrevet. I tre af disse sager fremgår der senere korrespondance mellem den adopterede, AC Børnehjælp og KSS i forbindelse med den adopteredes søgen efter egne oplysninger. KSS oplyser i denne korrespondance, at det tidligere var praksis i KSS at oplyse i adoptionssagen, at barnet var fundet med en seddel (såkaldt "paperslip"), og at denne praksis blev benyttet i forbindelse med adoptionen, i stedet for at skrive de faktiske oplysninger om barnets baggrund. KSS oplyste også, at der i disse sager ofte vil være informationer om de biologiske forældre, der ikke fremgår af barnets adoptionspapirer.

Yderligere fremgår det af én af sagerne, at DIA i 2017 oplyste en nu voksen adopteret om, at DIA var bekendt med, at KSS tidligere havde tilkendegivet, at oplysningen om, at et barn havde opholdt sig på børnehjemmet Nam Kwang, ikke altid var korrekt, og at barnet i visse tilfælde kunne have opholdt sig andre steder.

Sagerne fra Holt indeholder ofte flere informationer om barnets ophold og helbred, før barnet kommer i Holts varetægt. Der er dog flere sager, hvor disse oplysninger ikke fremgår. Disse sager er kendetegnet ved, at børnene var placeret på "Mapo reception center" forud for overdragelse til Holt. Det fremgår ikke af de dokumenter, som Ankestyrelsen har gennemgået, hvorfor netop disse sager ikke indeholder information om børnenes baggrund og helbred.

I ingen af de sager, som Ankestyrelsen har gennemgået, findes der oplysninger om, at den sydkoreanske domstol har truffet afgørelse om tilladelse til adoption. Det er usikkert, om det betyder, at denne del af processen ikke er blevet fulgt i de konkrete sager, om dette dokument ikke er blevet sendt til de danske organisationer, eller om originalen er givet til de danske adoptanter, og der blot ikke er foretaget en kopi af originalen i de danske organisationer.

Placeringen af Holts og KSS børnehjem

I de gennemgåede sager fremgår navne og til tider beliggenheden⁷¹ på flere af modtagelsescentrene og de selvejede børnehjem, der samarbejdede med Holt og KSS. Kortet nedenfor illustrerer, hvor de børnehjem, der fremgår af de konkrete sager, er placeret i Sydkorea⁷².

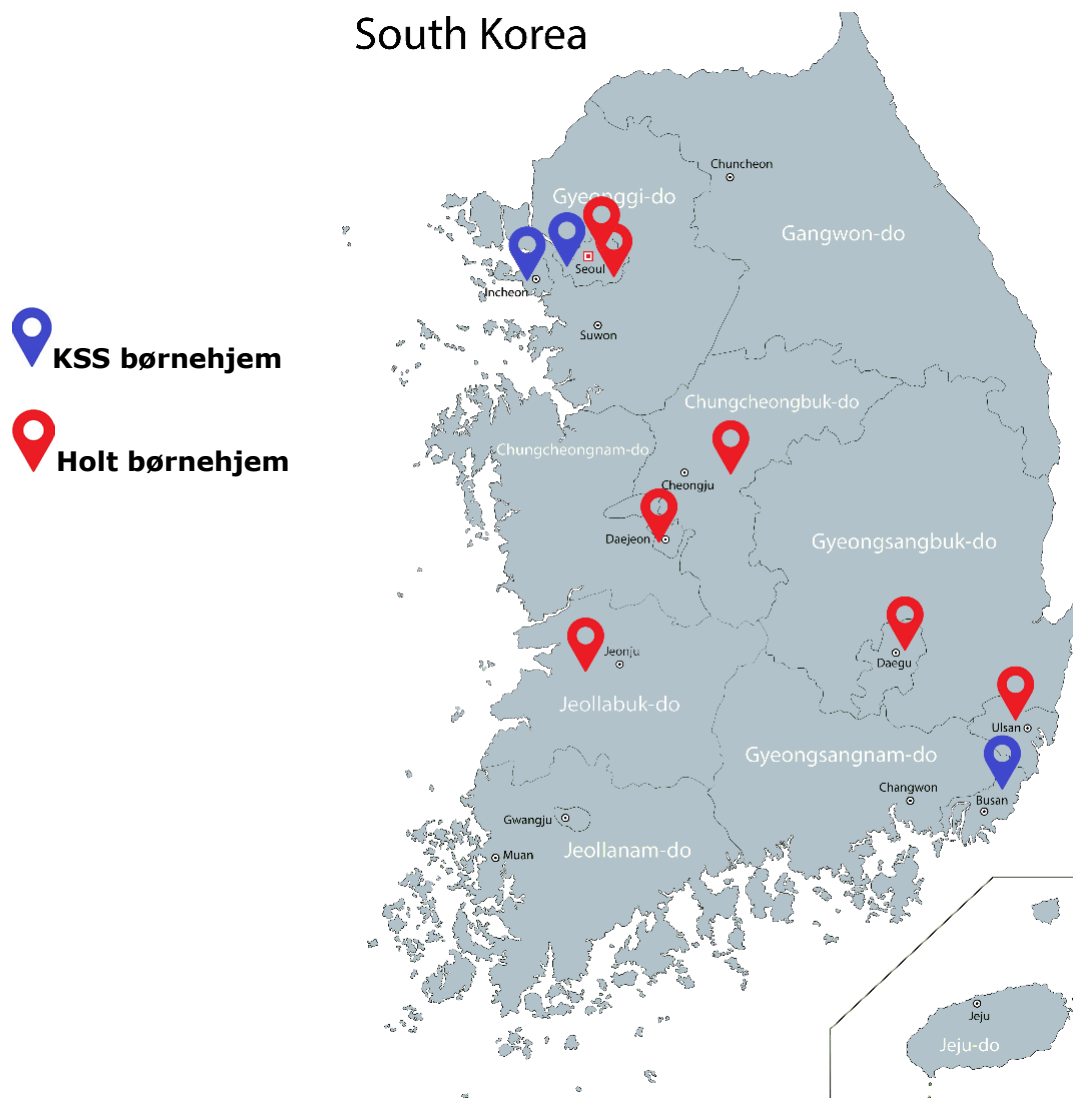
Der var en geografisk spredning mellem de børnehjem, som børnene indledningsvist ankom til forud for overdragelsen til Holt. Derudover henvises i flere sager også til, at barnet opholdt sig på "Holt reception center", hvor den geografiske beliggenhed ikke er angivet.

Det fremgår sjældent af sagerne fra KSS, hvor børnene befandt sig forud for overdragelsen til KSS. Dog er der i korrespondancen mellem KSS og AC Børnehjælp flere oplysninger om de børnehjem, KSS samarbejdede med (se kapitel 7).

⁷¹ De konkrete adresser fremgår oftest ikke i sagerne, men beliggenheden er udledt fra modtagelsescentrene og børnehjemmenes navne, der ofte indeholder by/områdenavnet de er placeret i.

⁷² I Holts sager fremgår følgende børnehjem: Daejeon Foster Home, Seoul City Babies Home, Sungrowon Baby Home, White Lilly Orphanage, Bisabel Baby Home og Kyungbuk Childrens Home. I KSS er der i sagerne tale om: KSS Receiving Home, Nam Kwang Reception Home og Baby Home og Star of the Sea Catholic Childrens Home.

Figur 6.2: Kort over de børnehjem, KSS og Holt, der fremgår af stikprøvesagerne

6.2.1 Begrebet "orphan"

Tre begreber om børnene går igen i de konkrete sager og de formidlende organisationers korrespondance. Disse begreber synes i det sydkoreanske sprog at rumme en langt bredere betydning, end de tillægges i det nutidige internationale sprogbrug om adoption:

- "Abandoned"
- "Foundling"
- "Orphan"

Ordene giver alle umiddelbart indtryk af, at barnets biologiske forældre er forsvundne, ukendte eller døde. Det fremgår imidlertid af de tilvejebragte dokumenter og oplysninger fra Ankestyrelsens besøg i Sydkorea i 2023, at brugen af ordene kan

være meget flydende og endda anvendt forskelligt fra koreansk og dansk side. Begrebet "orphan" fungerede generelt som et overordnet begreb, der også kunne dække "abandoned" og "foundling".

I 1970 skrev AC Børnehjælp til adoptanterne om praktiske forhold i forbindelse med adoption af sydkoreanske børn:

"De fleste af de børn, der bliver bortadopteret fra Korea, er hittebørn. Men selv om barnets pårørende ikke direkte har overgivet det til en institution, har de alligevel en fornemmelse af, hvor barnet bliver anbragt."

Her er børnene omtalt som hittebørn, altså fundne børn med ukendte forældre, men hvor samme forældre alligevel skulle have "en fornemmelse af, hvor barnet bliver anbragt". Familien kan altså ikke være helt ukendt.

Et andet brev fra AC Børnehjælp til KSS i 1970 viser omvendt, at AC Børnehjælp og de danske undersøgende institutioner forventede, at "abandoned" betød, at forældrene var ukendte:

"The medical experts could approve the children [...] on the condition that it will be confirmed by you that the health condition of the mother is unknown. You have answered the medical report point A and B with no. But as the children are abandoned in many cases we suppose that the mother is unknown."

På tilsynsrejsen til Sydkorea i 2023 blev Ankestyrelsen gjort bekendt med, at ordet "orphan" skulle forstås som en bred anvendt betegnelse for børn, der var forladt af deres forældre, men ikke nødvendigvis forældreløse på adoptionstidspunktet, eller børn, hvis biologiske forældres identitet var ukendt.

Ordet "orphan" synes således at være et overliggende begreb, der kan dække over:

- Hittebørn (børn, hvis forældre var ukendte)
- Børn med afdøde forældre
- Børn, der var blevet efterladt af kendte forældre
- Børn, hvis forældre havde overdraget dem i andres varetægt

Selvom de sydkoreanske myndigheder i 1980'erne vedtog forskellige regler for, hvor længe børn, der var betegnet som "foundlings" eller "abandoned", skulle vente, inden de kunne forlade Sydkorea (se kapitel 6.1.4), indgår begreberne ifølge de oversættelser, Ankestyrelsen har fået foretaget af loven,

HOJU – REGISTERET

Hoju-registeret blev en integreret del af den koreanske lovgivning med 'Korean Civil Code of Law ' i 1958.

Registeret tog udgangspunkt i en families mandlige overhoved, hvor børn blev registreret i deres fars familie. Det var familieoverhovedets opgave at indføre et barn i familiens register. Dette skete ikke automatisk.

Registeret blev afskaffet i 2008.

ikke i den egentlige adoptionslovgivning. Her blev alene "orphan" anvendt.

Ifølge adoptionsloven var en "orphan" et barn under 18 år, hvor der var usikkerhed om eller manglende kendskab til, hvem der var ansvarlig for barnet, eller hvor en ansvarlig havde afgivet samtykke til, at barnet skulle anses som "orphan" (se kapitel 4.1.2). Det bemærkes, at der i lovgivningen ikke er nævnt den mulighed, at barnet var "orphan", fordi de biologiske forældre var døde.

6.3 HO JUK DEUNG BON – FAMILY REGISTER

Det påhvilede barnets slægts mandlige overhoved at få barnet registreret. Hvis det, af forskellige grunde blev undladt, kunne barnet få status som "orphan", fordi slægtsskab og forældreskab ikke var fastslået. Barnets identitet blev dermed ikke beskrevet i officielle papirer. Det medførte, at barnet ikke havde juridiske forældre og dermed blev bragt i en udsat social position.

Hvis biologisk slægt afleverede et barn på et børnehjem, og barnet ikke var registreret i slægtens familierregister, blev barnet af børnehjemmet betragtet som "orphan".

En registrering af barnet som "orphan" giver således i mange tilfælde ikke et retvisende billede af den adopteredes ophav. I alle adoptionssagerne fra både KSS og Holt fremgår et dokument, der beskriver barnets familieregistrering. Dette dokument kaldes "Ho Juk Deung Bon".

Dette dokument, der i praksis registrerer barnet uden slægtsskab til oprindelig familie, er det første led i frigivelsen af barnet til adoption.

Det er kendetegnende for dokumenterne i begge organisationers sager, at der i dokumentet henvises til, at familieregistreringen er udstedt og godkendt af de sydkoreanske myndigheder. Derudover fremgår det også af formularerne, at registreringen var foretaget i forlængelse af en efterforskning ved politimesteren.

6.3.1 Anvendelsen af "Han Yang"/"Hanyang" som slægtsnavn

I "Ho Juk Deung Bon" under kategorien "Family Origin" angives barnets slægt. Det fremgår i en stor andel af de gennemgæede sager, at barnets "Family Origin" er "Han Yang"/"Hanyang", hvilket på koreansk er et ældre navn for byen Seoul.

Som svar på en henvendelse fra AC Børnehjælp i april 1994 gav KSS følgende forklaring om brugen af "Han Yang" som "Family Origin" i adoptionsager:

"As to the meaning of this child's family origin, the family origin for orphans means nothing because we gave them family origin just for the adoption processing including the establishments of orphan's family registration. These days, all orphans are given the same family origin, Han Yang under the instruction of our authority concerned."⁷³

Det er ikke muligt ud fra de konkrete sager eller korrespondancen at se, hvilken ansvarlig myndighed, der i ovenstående citat refereres til.

I de dokumenter, Ankestyrelsen har gennemgået, begyndte anvendelsen af "Han Yang" som slægtsnavn at optræde i sidste halvdel af 1974 i begge organisationers sager. Dog tyder det på, at det først blev etableret som en fast praksis i både Holt og KSS omkring 1976-1977, hvor alle børn i de gennemførte sager har "Han Yang"/"Hanyang" som "Family Origin", og hvor ordet fremstår som den samme standardiserede tekst, resten af dokumentet er skrevet i. De sorte anonymiseringsmærkninger er modsat den standardiserede tekst skrevet enten med håndskrevet eller en anden type skrift. Et eksempel på, at "Han Yang" er gjort til en del af den standardiserede tekst, er at se i både figur 6.3.1.1 og 6.3.1.2 nedenfor.

Konsekvensen af, at barnets "Family Origin" som fast praksis blev opført som "Han Yang" var, at barnet blev gjort til første led i sin egen slægt, og at der ingen oplysninger fremgår om barnets oprindelige slægt.

I de øvrige sager, inden benyttelsen af "Han Yang" er der anført et slægtsnavn, det ikke har været muligt at forbinde til eksisterende slægtsnavne. Visse slægtsnavne går igen, hvorfor det må formodes, at disse også har været opfundet til formålet.

⁷³ Brevet fremgår på konkret sag indhentet i forbindelse med undersøgelsen

Figur 6.3.1.1: Eksempel på familieregister, KSS

HOJUKDUNGBON (Family Registration)

Date : [REDACTED]

Permanent Address : 533-3, Sangmun-Dong, Dobong-Ku, Seoul, Korea

Family Chief : [REDACTED] Sex : [REDACTED]

Father : No Record

Mother : No Record

Family Origin : Han Yang

Date of Birth: [REDACTED]

Remarks : The above family is established as of [REDACTED] in accordance with investigation conducted by the chief officer of the Dobong District Office.

Being an orphan child, it was approved by the Seoul District Court for the surname of the child to be [REDACTED] and the origin as Han Yang on the date of [REDACTED].

It is, therefore, registered by the above date of [REDACTED].

Figur 6.3.1.2: Eksempel på familieregister, Holt

HO JUK DEUNG BON (FAMILY REGISTRATION)

Date: [REDACTED]

Permanent Address: # 382-14, Hap Jung Dong, Ma Po Ku, Seoul, Korea

Previous Family Chief : No Record

The following family is established as of this date [REDACTED] in accordance with the investigation conducted by the Chief Officer of Ma Po District Office and therefore duly registered.

Family Chief : [REDACTED]

Relation to Previous Family Chief : No Record

Father : No Record

Mother : No Record

Sex : [REDACTED]

Date of Birth : [REDACTED]

Family Origin : Han Yang

This family [REDACTED] and family origin Han Yang are given in accordance with permission by the Court of Home Affairs of Seoul as of this date [REDACTED].

BETYDNING AF REGISTRERING I HOJU

Det fremgår af korrespondancen mellem AC Børnehjælp og KSS, at manglende indføring i eller udskrivning af familieregisteret havde store sociale konsekvenser for det enkelte barn. Blandt andet gav det nogle gange udfordringer for de børn, som den biologiske familie af den ene eller anden grund (fader ukendt, børn af 2. eller 3. hustru eller elskerinde el.lign.) ikke vil lade optage i familieregistret. I 1982 skrev lederen af KSS om konsekvenserne ved ikke at blive registreret i et specifikt barns sag:

*"Parents of this child lived together under common law. The child was born out of wedlock and was not accepted by the grandparents. (...) Since the stepmother would not allow the child's name to be included in the family registration, the child would have serious problems in the future, for example, not being allowed to attend school or find a job."*⁷⁴

Det fremgår af korrespondancen, at AC Børnehjælp i løbet af 1980'erne modtog en lang række henvendelser via KSS fra biologiske slægtninge til allerede adopterede børn, om disses udskrivning fra familieregisteret. Det tyder derfor på, at nogle børn fra KSS var blevet indskrevet i biologiske forældres familieregistre inden benyttelsen af "Han Yang". KSS skulle bruge barnets danske statsborgerskabsbevis til at få børnene slettet fra den biologiske slægts familieregister i overensstemmelse med den sydkoreanske lovgivning.

Lederen af KSS forklarede i et brev af 19 februar 1986, hvorfor det var så vigtigt for den biologiske familie at slette børnene af registret. Forklaringen kan opdeles i to grupper:

- 1) Drengbørn, der ikke var registrerede som statsborgere i et andet land, kunne stadig blive indkaldt til den sydkoreanske hær. Mødte han ikke op, fik det konsekvenser for den biologiske familie. Familier med kun én dreng behøvede desuden ikke sende deres søn i hæren. Hvis et bortadopteret barn stadig var registreret i familieregistret, var den tilbageværende søn værnepligtig.

⁷⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1982-1983

- 2) Børn, der stadig stod i familierregisteret, var registrerede arvinger, og tilbageværende søskende kunne ikke overtage en eventuel arv.

Lederne af adoptionsbureauerne var personligt ansvarlige for at informere den sydkoreanske regering, når et bortadopteret barn blev statsborger i et andet land⁷⁵. Dette fremgik som tidligere nævnt af den sydkoreanske adoptionslovgivning.

6.4 "APPOINTMENT OF THE GUARDIAN"/"APPLICATION FOR CERTIFICATE OF LEGAL GUARDIANSHIP"

I de konkrete gennemførte sager fra både KSS og Holt foreligger et dokument, udstedt af myndighederne i Seoul, der tildeler organisationens leder værgemål over det enkelte barn.

Dette dokument skal ses som andet led i frigivelsen af barnet til adoption.

I alle sager fra Holt fremgår det af dokumentet, at barnet havde brug for beskyttelse, fordi barnet var "abandoned". I sagerne fra KSS er der ikke angivet en årsag.

I Holts sager efter 1977 henviser dokumentet også til den koreanske lovgivning i form af artikel 2, punkt 2, og artikel 3 i "Act on Special Cases Concerning Adoption" (1977, gældende fra 1978), der omtaler henholdsvis en værges mulighed for samtykke til adoption og krav til adoptanterne.

⁷⁵ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1986-1987

Figur 6.4.1: Eksempel på dokument om udpegelse af værgemål, KSS

**APPLICATION FOR CERTIFICATE OF LEGAL
GUARDIANSHIP FOR MINOR ORPHAN WHO IS
ACCOMMODATED AT CHILDCARE INSTITUTION**

Orphan Child :

Domicile : 533-3, Sangmun-Dong, Dobong-Ku, Seoul, Korea
Address : 533-3, Sangmun-Dong, Dobong-Ku, Seoul, Korea
Name : [REDACTED] Sex : [REDACTED]
Date of Birth : [REDACTED]

it is, requested to certify that the following described person is appointed as the above child's legal guardian (SBS. No. 1485) on the [REDACTED] day of [REDACTED]

Legal Guardian :

Domicile : 533-3, Sangmun-Dong, Dobong-Ku, Seoul, Korea
Address : 533-3, Sangmun-Dong, Dobong-Ku, Seoul, Korea
Occupation: Executive Director, Korea Social Service, Inc.
Name : Young Hee KIM Sex : Male
Date of Birth : December 27, 1939
Applicant : Young Hee KIM
Executive Director, Korea Social Service, Inc.

TO MAYOR OF SPECIAL CITY OF SEOUL

The above is hereby certified on the [REDACTED] day of [REDACTED] /S/

Mayor,
Special City of Seoul

Figur 6.4.2: Eksempel på dokument om udpegelse af værgemål, Holt

**APPOINTMENT OF THE GUARDIAN FOR THE MINOR ORPHAN ACCOMMODATED
IN AN ORPHANAGE**

The Minor Orphan

Permanent Address : # 382-14, Hap Jung Dong, Ma Po Ku, Seoul, Korea
Present Address : # 376-1, Chang Jun Dong, Ma Po Ku, Seoul, Korea
Name of Protective Institution : Holt Reception Center
Need for Protection : Abandoned Child
Name : [REDACTED] Sex: [REDACTED]
Date of Birth : [REDACTED]

According to Item 2, Article 2 of the law and Article 3 of its enforcement order, concerning guardianship for an orphan who is in a protective institution, the following person is appointed as the guardian of the above named orphan.

The Guardian

Permanent Address : # 62 Pil Dong 3Ga, Joong Ku, Seoul, Korea
Present Address : # 382-14 Hap Jung Dong, Ma Po Ku, Seoul, Korea
Occupation : Social Work
Name of Organization: Holt Children's Services
Position : Executive Director
Name : Kim Dae Shick Sex: Male
Date of Birth : August 2, 1918

6.5 "STATEMENT OF RELEASE FOR ADOPTION"/"STATEMENT OF RELEASING GUARDIANSHIP"

I sagerne fra både KSS og Holt ses et dokument, hvor barnets værge samtykker til, at barnet kan adopteres til Danmark.

I dokumentet fra KSS henvises til en cirkulæreskrivelse om be-myndigelsen til adoptionsformidling uden for norden, givet af det danske Socialministerium 19 marts 1965⁷⁶. I formularen fra Holt fremgår den konkrete organisation, her DanAdopt, som barnet adopteres/frigives til.

Dette dokument udgør det tredje og sidste led i frigivelsen af barnet til adoption.

Figur 6.5.1: Eksempel på dokument om frigivelse til adoption, KSS

STATEMENT OF RELEASING GUARDIANSHIP

By virtue of my right as legal guardian of [redacted], a minor child, and being the person having sole custody of the said child, I hereby irrevocably consent to his/her emigration to the DENMARK and his/her adoption by suitable adoptive parents. I hereby authorize the

"THE EXAMINING INST. [redacted] [redacted] IN CIRCULAR LETTER OF 19 14 MARCH, 1965 FROM THE DANISH MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS"

to make any and all decisions and to take any and all necessary legal steps to accomplish the said immigration and adoption, including the right to consent to medical and surgical treatment, the right to consent to adoption and the right to release the custody of this child, and to transfer the right to consent to the adoption of this child, to any agency authorized to place children for adoption.

I fully understand that I am hereby releasing irrevocably my right to the custody of this child and I understand also that once the legal adoption has been completed, the adoptive parents will assume all the legal responsibilities for the child and will acquire all of the legal rights incident to the relationship of parents and child. In consideration of this assumption of my legal obligations by the adoptive parents, I hereby waive any rights which I now have as guardian to this child

⁷⁶ Cirkulære om formidling af plejeaanbringelse med adoption for øje i danske hjem af børn, der er statsborgere i et andet land end Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige nr. 41, 19. marts 1965.

Figur 6.5.2: Eksempel på dokument om frigivelse til adoption, Holt

STATEMENT OF RELEASE FOR ADDPTION

Date: [REDACTED]

Address : # 382-14, Hap Jung-Dong, Ma Po Ku, Seoul, Korea
 Name : Kim, Dae Shick
 Date of Birth : August 2, 1918

I, the guardian, by the appointment of Mayor, Special City of Seoul,
 of [REDACTED], born [REDACTED] in Seoul, Korea
 do hereby consent to the adoption child ~~by the name of~~ to **DANISH SOCIETY FOR INTERNATIONAL ADOPTION (DANADOPT)**

6.6 YDERLIGERE DOKUMENTER I ADOPTIONS-SAGERNE

Ud over de førnævnte dokumenter ses der ligeledes at fremgå dokumenter om barnets helbred og baggrund.

6.6.1 Medical report / Initial physical examination

I langt størstedelen af de gennemgåede sager findes et dokument, der indeholder en lægefaglig beskrivelse af barnet med beskrivelse af eventuelle sygdomme, vaccinationer, eventuel viden om graviditet og fødsel samt en vurdering af barnets udvikling. Ud fra disse oplysninger er der foretaget en sydkoreansk lægefaglig vurdering af barnets egnethed til adoption.

Der fremgår i ingen af de gennemgåede sager et navn på barnets biologiske forældre, om end der i nogle sager er oplysninger om graviditet og fødsel.

Figur 6.6.1.1: Eksempel på dokument med lægefaglige oplysninger, KSS

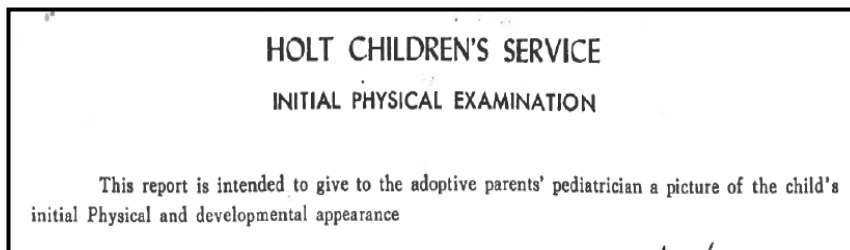
Medical report for ADOPTION in Denmark of a foreign child.

Please fill in the below form for the purpose of deciding whether the child may be received in Denmark with a view to adoption.

Parts A, B and C should be filled in by the person in charge of the institution or by the local social welfare authority, as the case may be, if appropriate after interrogation of the mother, prior to the medical examination.

Name of the child	Date and year of birth /	19.....
Son/daughter of	(Name of the mother)	Date and year of birth / 19.....
placed in	(Name of the institution)	since / 19.....

Figur 6.6.1.2: Eksempel på dokument med lægefaglige oplysninger, Holt

Ikke i alle sager foreligger en "Medical report" (figur 6.6.1). I nogle sager findes i stedet et dokument kaldet "Initial physical examination" (figur 6.6.2). Dette dokument omhandler i mindre grad end "Medical report" viden om barnets tidligere forhold og er mere en beskrivelse af barnets udseende og fysiologiske tilstande på tidspunktet for undersøgelsen. I nogle sager forefindes både en "Medical report" og en "Initial physical examination". Der er oftest udelukkende et "Initial physical examination" dokument i Holts sager fra slutningen af 1970'erne og frem. I KSS' sager er der langt oftere et "Medical report" dokument end i Holts, og det benyttes i hele den undersøgte periode.

6.6.2 Initial social history / Information for adoption

I sagerne fra både KSS og Holt er der i størstedelen et dokument kaldet "Information for adoption in Denmark of a foreign child" eller "Initial social history".

Heri fremgår generelle oplysninger om barnet, eksempelvis navn, fødselsdato, eventuelt også fødested samt en beskrivelse af barnets opholdssted, og i nogle tilfælde opholdshistorik.

6.6.3 Confidential background information

I nogle af de konkrete sager fra Holt, herunder også de annullerede sager, fremgår et dokument kaldet "additional background information" eller "Confidential background information". Dette dokument indeholder ofte oplysninger om barnets biologiske familie.

Der er tale om 6 gennemførte sager (2 fra Terre des Hommes, 4 fra DanAdopt), hvor der er et dokument med oplysninger om en eller begge biologiske forældre. Dokumentet foreligger endvidere i 28 af de 49 annullerede sager.

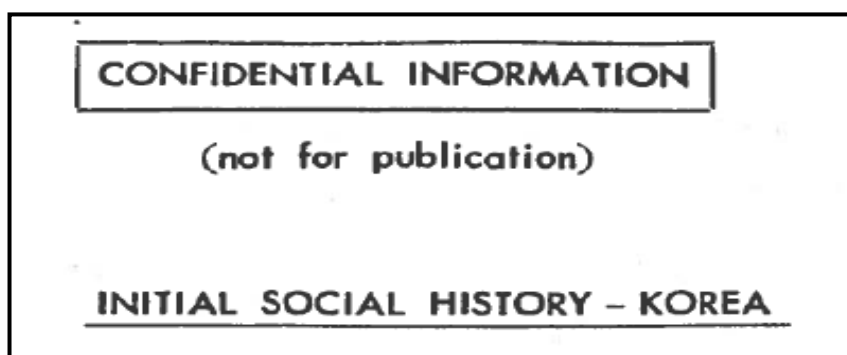
I de sager, som Ankestyrelsen har gennemgået, og dette dokument fremgår, ses der både oplysninger om de biologiske forældres alder, uddannelse, beskæftigelse, ægteskabelige status og årsag til anbringelse af barnet. Der fremgår dog aldrig

navne på de biologiske forældre. Disse sager involverer både sager med gifte og ugifte mødre og fædre.

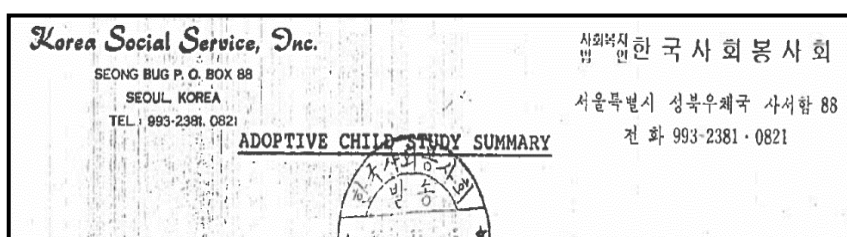
I sagerne fra KSS forefindes ikke et sådant dokument. I nogle sager fremgår der oplysninger om de biologiske forældre i det lægefaglige dokument (se kapitel 6.6.1) eller i et dokument kaldet "adoptive child summary", som kun forekommer i ganske få af de sager, Ankestyrelsen har gennemgået.

I tre sager fra KSS er navnene på de biologiske forældre oplyst. I de tre sager har alle børnene et famileregister, der fremstiller dem som værende forældreløse. Dog optræder barnets biologiske mors efternavn i rubrikken "Family Chief" i barnets "Ho Juk Deung Bon" i to af sagerne (se figur 6.3.1.1).

Figur 6.6.3.1: Eksempel på dokument med informationer om barnets baggrund, Holt

Figur 6.6.3.2: Eksempel på dokument med informationer om barnets baggrund, KSS

6.7 DE DANSKE ORGANISATIONERS KENDSKAB TIL REGLERNE OM FRIGIVELSE

Det fremgår ikke af det gennemgåede materiale, hvilket kendskab de danske organisationer havde til den sydkoreanske lovgivning. Der ses i korrespondancen ikke kopi af reglerne eller breve eller andre dokumenter, der beskriver de sydkoreanske adoptionsregler og adoptionsprocesser i deres helhed.

Det fremgår af korrespondancen mellem AC Børnehjælp og KSS, at AC Børnehjælp jævnligt bad om en forklaring på ændrede regler, men at disse forklaringer blev givet mundtlig af KSS. I materialet forekommer der kun sporadiske referater og noter fra disse møder, og Ankestyrelsen kender derfor ikke KSS' forklaringer. Der forekommer i materialet heller ikke forklaringer på den sydkoreanske lovgivning fra Holts side.

6.6.1 AC Børnehjælp var bekendt med processerne

Ifølge korrespondancen blev AC Børnehjælp tidligt bekendt med, at KSS ændrede oplysningerne om barnets forældre i børnenes familieregistrering. I 1971 blev AC Børnehjælp opmærksom på en uoverensstemmelse i KSS' oplysninger om børnenes baggrund, da de danske myndigheder spurgte til familieregistreringspapirerne. AC Børnehjælp skrev i 1971 til KSS:

"The Danish authorities have asked about the adoption papers, Hojukdungbon (Family Registration) I [kontorlederen i AC Børnehjælp] wonder why you are stating unknown about the parents, as they are known. Is this just a mistake or has it some specific meaning to you?"⁷⁷.

KSS svarede følgende:

"As to your question about the Hojukdungbon, stated in your letter of June 16th, we have definite legal reasons why we are stating as unknown about the parents even though the parents or the mother is to be known to us, of which we will explain in detail to [medlemmer af AC Børnehjælps bestyrelse]"⁷⁸.

Ankestyrelsen kender ikke KSS' forklaring til AC Børnehjælps bestyrelsesmedlemmer, da det ikke fremgår af dokumenterne. Det fremgår heller ikke i dokumenterne fra DIA eller Rigsarkivet, om AC Børnehjælp skulle have videregivet oplysningerne til de danske myndigheder eller DanAdopt og Terre des Hommes.

6.8 PROCESSEN OG REGLERNES BETYDNING FOR DE ADOPTEREDE

De gennemgåede adoptionssager viser, at tre dokumenter var påkrævede for at frigive barnet til adoption i Sydkorea:

⁷⁷ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1971-1972

⁷⁸ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1971-1972

1. "Ho Juk Deung Bon" – family register – der registrerede barnet som uden familie
2. "Appointment of the guardian"/"Application for certificate of legal guardianship" – tildeling af en værge for barnet, som på papiret fremgår uden kendt slægt
3. "Statement of release for adoption"/"Statement of releasing guardianship"- samtykke fra værge til adoption til Danmark

Frigivelsen af børnene efter denne proces fulgte dermed den gældende lovgivning i perioden.

De konkrete sager, Ankestyrelsen har gennemgået, viser, at de sydkoreanske regler gjorde det muligt at ændre barnets oprindelige identitet. Det var også muligt at gennemføre adoptioner af børn uden de biologiske forældres samtykke til bortadoption. Ud fra det indhentede materiale er det ikke muligt at identificere tilstrækkelige sikkerhedsmekanismer i Sydkorea, der kunne forhindre, at børn blev registreret i deres eget familieregister, selvom børnene allerede var registeret i deres biologiske slægts familieregister.

Den daværende praksis for registrering af børn gjorde det muligt at gøre et barn familieløs på papiret.

Børn, der ikke var indskrevet i et familieregister, blev ifølge ISS reelt sat uden for samfundet, da de hverken kunne gå i skole eller få et arbejde. Ved at undlade at indskrive børn i familiens register (hoju-systemet) fratog slægten børnene et formelt slægtsligt tilhørsforhold, men også en reel fremtid i det sydkoreanske samfund. Dette har muligvis været set som et de facto samtykke til bortadoption – uden at biologisk slægt nødvendigvis var bekendt med de fulde konsekvenser af en bortadoption.

I 1984 præsenterede KSS dokumentet "Statement of Release & of Parental Authority" for AC Børnehjælp. Dokumentet skulle alene anvendes i sager, der angik ældre børn. KSS' leder skrev til AC Børnehjælp, at der i Sydkorea fandtes to slags "Family registration". Ét for de børn, som ikke var registrerede i deres forældres "Family registration", eller hvis forældre var ukendte, og ét for de børn, som var registrerede i forældrenes familieregister. Ældre børn var oftere indskrevet end de helt små.

Hvis børnene var registrerede i deres forældres "Family register", skulle KSS benytte dette dokument i forbindelse med adoptionen. Det betød, at de biologiske forældre selv skulle overføre værgemålet direkte til AC Børnehjælp. Hvis barnet

ikke var oplistet i et "Family register", blev barnet registreret i "Family register" som "orphan".

Indtil 1978 var et barn ifølge den sydkoreanske adoptionslov berettiget til adoption, hvis barnet var "orphan" (se kapitel 4.1.2). Herefter var et barn berettiget til adoption, hvis barnet var under 18 år og var placeret på en børneinstitution. Biologiske forældres overdragelse af barnet til en institution er muligvis i praksis blevet anset som et samtykke til adoption af de sydkoreanske organisationer.

Det fremgår af de konkrete sager, at børn fik tildelt en værge (den formidlende organisations leder), når de blev anbragt hos KSS eller Holt og var i betragtning til bortadoption.

Det fremgår af oplysningerne, at børnene først fik tildelt en værge, når de blev overdraget til en adoptionsformidlende organisation og ikke i forbindelse med en forudgående overdragelse til et af de børnehjem, hvor barnet opholdt sig inden overdragelsen til KSS eller Holt. Dette følger adoptionslovens ændringer gældende fra 1978. Ifølge loven skulle barnets forældre desuden eftersøges, hvis barnets forældre var kendte, eller barnet ikke havde en værge. Der er dog ikke oplysninger i de konkrete sager eller i organisationernes korrespondance, der bekræfter, at det reelt blev udført.

På tilsynsrejsen i 2023 bemærkede én aktør, at de koreanske organisationer tidligere ikke foretog tilstrækkelige undersøgelser af børnene og deres baggrund. Samtidig var der imidlertid ikke tilstrækkelige retningslinjer for, hvordan disse undersøgelser skulle udføres.

Reglen om samtykke blev indført i den sydkoreanske adoptionslovgivning i 1977, gældende fra 1978. Samtykket skulle indhentes fra biologiske forældre eller medlemmer af barnets lineære familie. Hvis barnet var under værgemål, var værgens samtykke nok. For børn, der var registreret som "orphan" og ikke fremgik af deres oprindelige slægts familieregistre, var værgens samtykke til adoption tilstrækkelig.

Det bemærkes, at stikprøvesagerne antyder, at brugen af "Han Yang" under "Family Origin" på børnenes "Ho Juk Deung Bon – Family register" fra 1976 og 1977 synes at blive anvendt som standard for barnets slægtsforhold.

Denne praksis synes at være opstået samtidig med de mange ændringer i lovgivningen, der gjorde det nemmere at bortadoptere "orphans" med en værges samtykke. Denne sammenhæng indikerer en formalisering af de sydkoreanske orga-

nisationers praksis og dermed en anerkendelse af denne fremgangsmåde fra de sydkoreanske myndigheders side. Dette følger desuden også ændringerne i adoptionslovgivningen gældende fra 1978, hvor det er anført, at hvis barnet skal adopteres internationalt og ikke er registreret i famileregisteret, så kan lederen af den formidlende organisation igangsætte en registrering af barnet eller etablere en ny familie.

AC Børnehjælps adoptionsformidling via KSS

Dette kapitel beskriver, hvordan formidlingssamarbejdet mellem AC Børnehjælp og KSS udformede sig i 1970'erne og 1980'erne. Desuden beskrives den sundheds- og aldersmæssige profil på børnene i de adoptioner, der blev formidlet via KSS. Endvidere gengives de udfordringer, der har været i samarbejdet om indsamlingen og formidlingen af oplysninger om den adopterede både før og efter adoptionen, samt håndteringen af biologiske forældres fortrydelse af en bortadoption. Dernæst beskrives en række fejloplysninger om børnene fra KSS' side og AC Børnehjælps håndtering heraf.

Beskrivelsen er overvejende baseret på AC Børnehjælps korrespondance med KSS samt oplysninger fra de danske myndigheders arkiver. Korrespondancen bærer præg af et tæt forhold mellem de to organisationer. Der blev udvekslet mange personlige holdninger til sager og fremgangsmåder. Samtidig var brevene også mere forretningspræget med lange lister om matchninger, flyrejser m.m.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Oplysningerne viser, at adoptionerne fra KSS generelt vedrørte raske børn under 6 måneder, men at man også formidlede børn mellem 1-3 år. For at sikre denne formidling støttede AC Børnehjælp de koreanske børnehjem med pengebeløb eller med eksempelvis medicinsk udstyr. Da det med tiden blev vanskeligere at formidle helt små børn, blev der i slutningen af 1980'erne adopteret flere børn med særlige behov.
- AC Børnehjælp formidlede flere adoptioner, der vedrørte søskende. Generelt blev søskende anvist til den samme familie, men der ses fra korrespondance eksempler på, at KSS har delt søskende mellem familier i USA og i Danmark uden at informere hverken AC Børnehjælp eller adoptanterne herom. Oplysningerne i dokumenterne viser, at søskende, der blev frigivet til adoption på forskellige tidspunkter, ikke kunne forventes at blive forenet, selvom AC Børnehjælp og de amtskommunale socialcentre prøvede på det.

- AC Børnehjælp var bekendt med, at KSS ikke vedlagde fulde oplysninger om barnet eller opgav ukorrekte oplysninger med henvisning til særlige årsager. Korrespondancen angiver ikke, hvad disse grunde var. KSS oplyste, at den store stigmatisering af enlige mødre i Sydkorea var medvirkende til, at KSS ikke altid prøvede at indhente oplysninger om børnene
- AC Børnehjælp blev bekendt med, at to børn var blevet forbyttet således, at oplysningerne om børnenes alder i adoptionssagens dokumenter ikke stemte overens med børnenes reelle alder. Det ses ikke i dokumenterne, hvordan AC Børnehjælp reagerede på dette over for KSS, de danske myndigheder eller adoptanterne.
- Igennem hele perioden ses eksempler på biologiske forældre eller slægt, der fortrød en adoption helt frem til børnenes afrejse til Danmark.
- I løbet af 1980'erne begyndte en del adopterede at søge oplysninger om deres biologiske slægt, og KSS udtrykte en villighed til at indhente oplysninger, når det var muligt. Indtil da havde KSS ikke altid været lige så villige til at indhente og udlevere oplysninger. Skiftet kan hænge sammen med en ny tilgang efter grundlæggeren af KSS' død i 1985.
- Indtil 1987 kom en del biologiske familier i kontakt med det adopterede barn eller modtog information om barnet efter adoptionen via KSS og AC Børnehjælp. I 1987 fastlagde Familieretsdirektoratet en række nærmere betingelser for den biologiske slægts muligheder for at komme i kontakt med den adopterede og adoptivfamilien, mens KSS udtrykte et ønske om at styrke denne mulighed.

7.1 OPLYSNINGER OM BØRNENE

KSS var veletableret i 1970 og havde i en del år samarbejdet med amerikanske organisationer om adoption. Ud over de børn, der var placeret i "KSS receiving home" i Seoul, formidledede KSS også adoptioner af børn fra en række andre børnehjem. I begyndelsen af 1970'erne samarbejdede KSS bl.a. med:

- Yangju Baby Home

- Star of the Sea Catholic Children's Home, Incheon
- Chung Hyon Baby Home (Kwang Ju)
- Nam Kwang Reception Home, Busan
- Nam Kwang Baby Home, Busan

Med tiden kom flere til, men det er ikke muligt ud fra korrespondancen at danne et komplet overblik. Børnehjemmene var ikke ejet af KSS, men ud fra korrespondancen med AC Børnehjælp er det tydeligt, at KSS aktivt støttede en del af institutionerne økonomisk og havde indgået en form for partnerskab.

Det fremgår af korrespondancen mellem KSS og AC Børnehjælp, at AC Børnehjælp havde kontakt med både Star of the Sea og Nam Kwang, ligesom man også støttede børnehjemmene økonomisk med donationer til blandt andet medicinske afdelinger og udstyr (se mere i kapitel 10).

Ifølge korrespondancen havde KSS også et netværk af plejefamilier, hvor børnene kunne være, hvis de for eksempel ikke trivedes på børnehjemmet (formodentligt KSS receiving home)⁷⁹.

7.1.1 Børnenes alder og helbred

I 1970'erne og 1980'erne formidlede AC Børnehjælp en overvægt af adoptioner, der vedrørte spædbørn (under 1 år) og især piger.

I begyndelsen af 1970'erne ønskede mange adoptanter at adoptere børn med blandet etnisk oprindelse, som ofte var resultat af forhold mellem sydkoreanske mødre og internationale soldater. Dette skal ses i lyset af, at AC Børnehjælp i deres materiale i de første år lagde vægt på, at disse børn var uønskede i det sydkoreanske samfund og blev stigmatiseret. Antallet af børn med blandet etnisk oprindelse var imidlertid relativt få, da AC Børnehjælp begyndte sit samarbejde med KSS, og meget hurtigt var langt størstedelen af de adopterede børn primært etnisk koreanere.

Der blev generelt taget højde for adoptanternes personlige ønsker. Især i 1970'erne var der meget få restriktioner for, hvilke af adoptanternes ønsker eller præferencer, der kunne opfyldes. Ifølge korrespondancen diskuterede KSS og AC Børnehjælp løbende udfordringen med, at de danske ansøgere generelt ønskede at adoptere spædbørn og børn uden handicap. KSS gentog vedholdende et ønske om, at AC Børnehjælp forsøgte at placere flere børn med særlige behov ("hard-to-place" børn), hvilket ud fra datidens definitioner omfattede ældre børn (over

⁷⁹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

3 år), søskende (hvor én var over 3 år) og børn med lettere handicap (læbe-ganespalte, synsbesvær etc.).

I deres juleskrivelse fra 1979 lovede AC Børnehjælp ansøgerne en generel hurtigere adoptionsproces, hvis de ville acceptere et barn med særlige behov⁸⁰, ikke kun fra Sydkorea - hvilket imidlertid ikke altid kunne efterkommes. Det var ikke alene et spørgsmål om adoptanternes ønsker. Det fremgår af korrespondancen, at danske myndigheder generelt var tilbageholdende med at godkende par til eksempelvis børn med handicap eller ældre børn, fordi det ville kræve mere af adoptanterne.

I 1979 strammede de sydkoreanske myndigheder reglerne for, hvilke børn der kunne bortadopteres fra Sydkorea, og det blev sværere at adoptere børn under 1 år. AC Børnehjælp begyndte herefter at kræve, at ansøgerne på venteliste til adoption fra Sydkorea ville modtage børn mellem nul og 36 måneder og af begge køn. Det tog dog mange år, før reglen om at modtage et barn i alderen 0-36 måneder egentlig slog igennem. Først i 1987 meddelte AC Børnehjælp, at reglen var fuldt implementeret⁸¹ - AC Børnehjælp tog dog stadig hensyn til adoptanternes præferencer, når børnene skulle placeres.

Ifølge korrespondancen blev der i slutningen af 1980'erne frigivet færre børn til international adoption i Sydkorea⁸². Det fremgår af korrespondancen, at mange af de børn, der blev adopteret gennem KSS og AC Børnehjælp i slutningen af 1980'erne, var præmature og havde mindre handicap. Der blev således formidlet flere børn med særlige behov i slutningen af 1980'erne.

7.1.2 Formidling af søskende

Det fremgår af korrespondancen, at AC Børnehjælp formidlede flere søskendepar/-flokke. KSS bragte gerne søskende i forslag til adoption som særlige sager, hvor AC Børnehjælp kunne undersøge, om nogle af deres adoptionsansøgere ville være interesseret i og kunne blive godkendt til at adoptere søskende.

Af korrespondancen er det tydeligt, at AC Børnehjælp i udgangspunktet forsøgte at placere søskende i samme familie. Dette var imidlertid ikke altid muligt. Adoptanterne havde måske ikke økonomisk overskud til eller ønske om at adoptere flere børn. Andre gange afviste de danske myndigheder at godkende adoptanterne til at adoptere et barn mere. I korre-

⁸⁰ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-600-1

⁸¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1986-1987

⁸² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

spondancen forekommer der imidlertid også et enkelt eksempel, hvor AC Børnehjælp opgav at forsøge at forene søskende på grund af lang sagsbehandlingstid i socialcentre. Man ville undgå, at barnet skulle vente på en sydkoreansk institution, inden en afgørelse lå klar fra dansk side.

Ifølge korrespondancen valgte KSS nogle gange at skille søskendeflokke ad. I 1980'erne erfarede AC Børnehjælp, at der i tre sager var blevet placeret søskende i forskellige adoptivfamilier i USA og Danmark af KSS. Gennem korrespondance mellem to adoptivfamilier i USA og Danmark blev AC Børnehjælp opmærksom på, at KSS havde afgivet forskellig information om børnenes forhold. Her blev det klart, at KSS i en sag havde undladt at fortælle de danske adoptanter om barnets ældre søskende, og at oplysningerne om børnenes baggrund frem til overdragelsen til KSS var beskrevet så forskelligt, at de to familier var i tvivl, om børnene reelt var søskende,⁸³ hvilket dog efterfølgende blev bekræftet.

Det fremgår ikke af korrespondancen, hvilke omstændigheder der gjorde, at KSS valgte at dele søskendegrupperne. Det kan hverken af- eller bekræftes, om de danske myndigheder havde kendskab til disse sager, da der ikke er oplysninger herom i det anvendte materiale.

7.2 BAGGRUNDSOPLYSNINGER OG BEGYNDELSEN PÅ POST ADOPTION SERVICE

I selve korrespondancen mellem AC Børnehjælp og KSS er det kun i enkelte tilfælde muligt at finde oplysninger om de adopteredes baggrund. Dette ses primært, hvis KSS blev bedt om at uddybe oplysningerne i de konkrete sager til de undersøgende institutioner.

I et brev til Justitsministeriet i 1970 gav bestyrelsesformanden for AC Børnehjælp udtryk for sit syn på nødvendigheden af at gemme oplysninger om barnets biologiske forældre på adoptionsagen. Dette udsagn knyttede sig ikke alene til adoptionsformidlingen fra Sydkorea, men til AC Børnehjælps samlede formidlingsarbejde:

”Ved mit tidligere arbejde med adoptionsformidling af udenlandske børn har jeg derfor indskærpet og henstillet, at registreringer vedrørende biologiske forældres navne og adresser m.v. så vidt muligt helt bør undgås. Normalt har disse oplysninger ikke været savnet, og skulle man bruge

⁸³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1982-1983

dem, kunne de let tilvejebringes fra de udenlandske formidlingssteder. I stedet er protekolleret det udenlandske formidlingssted og det journalnummer hvorunder formidlingen er sket i udlandet. Jeg skal anmode om at få meddelt, om justitsministeriet kan tiltræde en videreførelse af denne praksis.”⁸⁴

Det fremgår af et internt notat fra Justitsministeriet i 1971, at bestyrelsesformandens tilgang ikke var gangbar, idet det ikke kunne forventes, at de udenlandske formidlingssteder ville udlevere oplysningerne efter et eventuelt afsluttet samarbejde, eller hvis formidlingsstederne lukkede⁸⁵.

Det fremgår af korrespondancen, at KSS i begyndelsen af samarbejdet ligeledes havde en vis modvilje over for at fremskaffe oplysninger om biologisk slægt. I 1971 bad AC Børnehjælp i en konkret sag KSS om flere oplysninger for bedre at kunne forstå begrundelsen for bortadoptionen.

KSS indhentede oplysningerne, men ikke uden en vis misbilligelse af situationen:

”In regard to the family's attitude and feeling for need of interpretation of perfect and correct background informations of the children... I personally feel that objectively and professionally speaking, such a need will not always be necessary to be considered to be met. And of this issue, I hope that we will be able to have an opportunity to discuss more and further in detail in future for improvement of our professional mutual understanding”⁸⁶.

Der findes ikke yderligere begrundelse fra KSS eller referat fra en senere samtale om emnet. Imidlertid gav AC Børnehjælps bestyrelsesformand i 1979 over for Adoptionsnævnet m.fl. udtryk for, at for meget fokus på at indhente mange oplysninger kunne hindre adoptionssamarbejdet med udlandet. Han gav udtryk for, at de høje krav til oplysningerne i sagen ofte blev opfattet som *”ren formalisme”* af samarbejdspartenerne i udlandet⁸⁷.

Endvidere pointerede han, at det kunne være vanskeligt for de udenlandske formidlingssteder at skaffe de mange oplysninger, og i mellemtiden optog børnene plads fra andre børn på børnehjemmene.

⁸⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415001-7

⁸⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415001-7

⁸⁶ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1971-1972

⁸⁷ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30101-3

Bestyrelsesformanden argumenterede, at man i udlandet alene ville samarbejde med Danmark, hvis man i Danmark var *”smidig og hurtig”*. Indhentning af ekstra oplysninger var derfor en hindring. Danske myndigheders fortsatte fokus på flere oplysninger langsommeliggjorde processen, hvilket i sidste ende kunne betyde, at adoptionerne ophørte⁸⁸.

I de fleste tilfælde, hvor de danske myndigheder bad om uddybende oplysninger i 1970’erne, handlede det primært om børnenes helbredstilstand. I 1980’erne kom der imidlertid et større fokus på kendskabet til børnene baggrund. Den nye interesse kom fra flere sider.

Fra 1981 begyndte de danske myndigheder at efterspørge mere information om årsagen til, at børnene blev bortadopteret, især i forbindelse med ældre børn⁸⁹.

I korrespondancen mellem AC Børnehjælp og KSS blev det påpeget af KSS, at årsagen til bortadoptioner, for størstedelen af børnene, bundede i sociale forhold i Sydkorea. For en del af børnene kunne familien ikke sikre en stabil opvækst på grund af sygdom, dødsfald, arbejdsløshed eller fattigdom.

I det indhentede materiale beskrives også en lang række familieforhold, som kunne lægges til grund for bortadoption:

- Ugifte forældre, der gik hver til sit, men hvor barnet ikke ville blive accepteret af nye stedforældre eller af biologiske slægtninge
- Moderen forlod familien
- De biologiske forældre har haft et udenomsægteskabeligt forhold
- Enlige ugifte mødre – som var voldsomt stigmatiserede i Sydkorea i perioden

Ofte var der tale om en kombination af flere forhold. Der findes imidlertid også sager, hvor børnene (oftest spædbørn) blev fundet forladt uden oplysninger.

KSS påpegede gentagne gange, at det kunne være vanskeligt at få kontakt til den biologiske mor, selvom KSS kendte hendes identitet. KSS forklarede i 1981, at biologiske mødre ofte rejste væk i en periode for at fjerne opmærksomheden fra sig selv, og det forhold hun havde haft. Det ville gøre det muligt for hende at starte et nyt liv og eventuelt blive gift⁹⁰.

⁸⁸ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30101-3

⁸⁹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1981-1982

⁹⁰ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1981-1982

Endvidere så KSS en direkte risiko for disse mødre ved, at man kontaktede dem. Det fremgår af korrespondancen fra 1984. Særligt i tilfælde, hvor barnet var af blandet etnisk oprindelse, var stigmatiseringen ifølge KSS så voldsom, at den biologiske mor og familie kunne ønske at hemmeligholde barnets eksistens⁹¹.

Den biologiske mors ret til beskyttelse af privatliv vægtedes således højere end barnets ret til egen historie.

Det var ikke bare de danske myndigheder, der begyndte at vise interesse i 1980'erne, men også adoptanterne og de adopterede. Mange adopterede begyndte på dette tidspunkt at stille spørgsmål om deres baggrund og rettede henvendelse til AC Børnehjælp.

Det fremgår af korrespondancen fra 1985, at AC Børnehjælp havde bemærket en tendens. De forventede fremover, at flere ville henvende sig for at finde deres rødder. Det var derfor vigtigt med en politik på området, og man ønskede at vide, om KSS havde ressourcer til at skaffe oplysninger om de adopteredes baggrund. Hjalp man én adopteret, måtte man ifølge AC Børnehjælp yde den samme hjælp til alle, som henvendte sig⁹².

Lederen af KSS beskrev i 1985 organisationens holdning til at indhente adopteredes baggrundsoplysninger:

*"... our resources are limited and many times the parents are impossible to contact... we must be very careful to contact unmarried mothers who intentionally abandoned or released their child for adoption. But there are many cases in which the parents have given information and can be contacted and some easily contacted. We assure you that we are happy to hear from any child wanting information about their roots"*⁹³.

Af korrespondancen fremgår det, at de adopterede generelt fik hjælp af KSS til at få kontakt med eller oplysninger om deres biologiske familie i 1980'erne.

Det bemærkes, at AC Børnehjælp allerede i 1971 var vidende om, at KSS valgte at tilbageholde og afgive forkerte oplysninger med henvisning til deres egne særlige grunde (se 7.2.7). Dette blev ikke kommunikeret til adoptanter eller adopterede, medmindre disse selv henvendte sig.

⁹¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

⁹² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

⁹³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

Først i nyere tid har AC Børnehjælp valgt at gøre adoptanter opmærksomme på dette. I et brev til en adopteret i 2017 skrev DIA⁹⁴, at AC Børnehjælp flere gange havde oplevet, at oplysningerne var forkerte:

“Vi har desværre oplevet flere gange, at oplysningerne om koreanske adopterede har været forkerte. Man lagde dengang ikke så megen vægt på værdien af disse oplysninger, måske kan der være tale om ressourcemangel ved indsamlingen eller nedfældelsen af oplysningerne, eller der kan have været tale om at beskytte barnets ret til en familie. F.eks. ville man for 20 år siden ikke acceptere, at et barn blev bortadopteret til udlandet, hvis barnet havde både en far og en mor. Så et barn, hvis far eller mor begge var kendte, kunne risikere at vokse op på et børnehjem”⁹⁵.

7.2.1 De biologiske forældres muligheder for fortrydelse

Det fremgår af korrespondancen, at KSS ca. 135⁹⁶ gange måtte tilbagekalde en adoptionssag helt frem til barnets afrejse til Danmark. Årsagen kunne både være, at børnene var meget syge, afgået ved døden, sendt til national adoption mm. Men oftest skyldtes det, at de biologiske forældre fortrød at have givet barnet fra sig. AC Børnehjælp sendte herefter barnets papirer retur til KSS, som stillede et nyt barn i forslag til ansøjerne.

I et mødereferat fra 1972 fremgår det, at lederen af KSS ønskede at vide, om AC Børnehjælp ville kræve, at børnene skulle opholde sig en måned på børnehjemmet i Nam Kwang, inden de kunne stilles i forslag til adoption. AC Børnehjælps referat viser, at man var opmærksomme på udfordringerne: *“AC erklærede sig helt indforstået med, at børn stilles i forslag umiddelbart efter anbringelsen i børnehjemmet, selvom man derved må løbe en mindre risiko”⁹⁷*. Det kan af korrespondancen ikke afgøres præcist, hvilken risiko AC Børnehjælp refererede til.

Ved et referat fra et besøg på Nam Kwang Børnehjem i 1972 blev AC Børnehjælp imidlertid oplyst om, at hittebørn⁹⁸ skulle

⁹⁴ Brevet er sendt fra DIA i 2017, men er skrevet på AC Børnehjælps brevpapir. AC Børnehjælp har derfor muligvis tidligere sendt samme eller lignende skrivelser til adoptanter og adopterede

⁹⁵ Brevet fremgår på konkret sag indhentet i forbindelse med undersøgelsen

⁹⁶ Der må tages forbehold for afvigelser i tallet, da korrespondancen ikke er komplet

⁹⁷ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

⁹⁸ I referatet forklares årsagen til at børnene bliver "hittebørn" med fattigdom, bortgang af en eller begge forældre samt enker og enlige forsørgere, som ikke har mulighed for at beholde barnet. "Hittebørn" må i dette tilfælde forstås børn der var "abandonned"

forblive på hjemmet i tre måneder. Det skyldtes, at de biologiske forældre kunne tage barnet tilbage⁹⁹.

I juli 1971 skrev AC Børnehjælp til KSS, at Mødrehjælpen og Plejehjemsforeningerne fremover ønskede, at børn skulle observeres i tre måneder, før matchningsforslaget kunne godkendes fra dansk side¹⁰⁰. Formålet var at skabe et klart billede af børnene sundhed og udvikling. Det kan imidlertid have haft den effekt, at vinduet for at fortryde anbringelse af sit barn blev større. Ud fra materialet er det ikke muligt at afgøre, om det nogensinde blev efterkommet og implementeret i processen. I stikprøvesagerne forekommer flere eksempler på børn, som opholdt sig i mindre end tre måneder på de koreanske institutioner.

I 1980 bemærkede AC Børnehjælp over for Adoptionsnævnet, at adoptanterne og socialcentrene altid efterspurgte så små børn som muligt, hvilket betød, at KSS stillede børn i forslag allerede få uger efter fødslen. Generelt ønskede man også, at børnene blev så kort tid som muligt på institutionerne. Det betyder, at sagerne blev behandlet meget hurtigt af KSS og AC Børnehjælp. Det blev gentaget af KSS flere gange, at enlige mødre sjældent fortrød bortadoptionen.

Ifølge den sydkoreanske adoptionslovgivning gældende fra 1978 blev det muligt at annullere en adoption ved domstolene indtil et år efter, at adoptionen var gennemført (se 4.1.2). I 1982 forsikrede KSS imidlertid AC Børnehjælp om, at en annullering reelt ikke kunne finde sted, når først barnet var i Danmark:

*"There is no legal way for a Korean family to get a child back. A few parents have tried this but have been totally unsuccessful during the past twenty years."*¹⁰¹

AC Børnehjælp og KSS var netop ved at håndtere en længerevarende sag, hvor en fraskilt, biologisk mor mødte op hos KSS for at få oplysninger om sit barn, der var afleveret til adoption af den biologiske far. Det fremgår ikke af korrespondancen, om den biologiske mor havde været bevidst om, at barnet blev sendt til adoption. Ifølge den sydkoreanske adoptionslovgivning kunne den biologiske far godt aflevere barnet til adoption, i dette tilfælde. Sagen varede frem til 1984, hvor moderen i mellemtiden både kontaktede adoptanterne, rejste til Danmark og i sine henvendelser gav udtryk for, at hun ønskede at få

⁹⁹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹⁰⁰ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1971-1972

¹⁰¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1981-1982

barnet igen. Herefter fremgår der ikke mere om sagen i korrespondancen.

Der er ikke fundet eksempler i korrespondancen på, at det inddrager problemer, at en del biologiske forældre eller slægt fortrød bortadoptionen, eller at AC Børnehjælp eller KSS forsøgte at forhindre dette.

7.2.2 Kontakt mellem biologisk slægt og adoptivfamilien

Adoptionerne formidlet af AC Børnehjælp og KSS var anonyme fremmedadoptioner, hvor den biologiske slægt i udgangspunktet ikke har kendskab til de danske adoptanters identitet, eller hvor adoptant og biologisk slægt har været i forudgående kontakt med hinanden.

Ifølge korrespondancen blev der imidlertid i flere sager udvekslet eksempelvis fotos, breve og gaver mellem biologisk slægt og adoptivfamilien og den adopterede.

KSS havde i forvejen en politik om, at der skulle vedlægges fotos i den rapport, som skulle udarbejdes tre måneder efter barnets ankomst i adoptivfamilien, så KSS kunne følge barnets udvikling. I 1981 blev dette udvidet med en seks-måneders rapport. Det kan ikke fastslås, om KSS generelt benyttede disse rapporter til at videregive oplysninger om adopteredes trivsel til biologisk slægt. Det fremgår af korrespondancen, at når adoptanterne blev bedt om at sende ekstra fotos i forbindelse med henvendelser fra biologisk slægt, valgte mange, via AC Børnehjælp, at bede om at modtage ekstra oplysninger om de adopteredes baggrund. Enkelte adoptanter udtrykte imidlertid også frygt for, at denne kontakt ville åbne op for, at den biologiske slægt ville kræve barnet tilbage¹⁰².

Enkelte familier havde en udveksling af større gaver eller breve med biologisk slægt gennem flere år. Kontakten blev oftest etableret på den biologiske slægts initiativ, men i løbet af 1980'erne kom der også flere ønsker om kontakt og mulighed for at sende gaver fra de adopterede. AC Børnehjælps største bekymring var at beskytte adoptanternes identitet. I første halvdel af 1980'erne oplevede AC Børnehjælp en række tilfælde, hvor biologiske slægtninge uønsket havde kontaktet adoptanterne. Det fremgår ikke klart af korrespondancen, hvordan de biologiske slægtninge var kommet i besiddelse af kontaktoplysningerne.

¹⁰² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

Nogle adoptanter var imidlertid meget åbne for kontakt. I 1985 videresendte AC Børnehjælp et brev fra adoptanterne til en biologisk mor til KSS. Adoptanterne havde opgivet deres adresse, hvilket AC Børnehjælp gjorde KSS opmærksom på. AC Børnehjælp bad KSS slette adoptanternes adresse, hvis KSS ikke mente, det var passende, at den biologiske mor fik oplysningerne¹⁰³.

KSS valgte at dele brevet med den biologiske mor, men havde indskærpet over for hende, at kontakt til det biologiske barn kunne være vanskeligt og potentielt problematisk¹⁰⁴.

Indtil 1987 synes det at have været op til AC Børnehjælp og KSS, om man ville efterkomme en anmodning om kontakt fra biologisk slægt. I 1986 bad socialcentrene Familieretsdirektoratet om retningslinjer for sager om kontakt. I 1987 indskærpede Familieretsdirektoratet overfor socialcentrene og de formildende organisationer, at biologiske slægtninge ikke måtte få udleveret oplysninger om barnet, og at eventuelle henvendelser til de danske myndigheder om barnet ikke kunne forventes at blive besvaret¹⁰⁵.

Eventuelle henvendelser fra biologisk slægt ville kunne lægges ved det enkelte barns adoptionssag i Familieretsdirektoratet¹⁰⁶. Ankestyrelsen er ikke bekendt med, at de danske myndigheder havde fastsat retningslinjer for, hvordan henvendelser fra biologiske slægtninge til børn adopteret i Danmark skulle håndteres før 1987.

De danske regler og især konsekvenserne af dem blev ofte diskuteret i brevene mellem AC Børnehjælp og KSS de næste par år, hvor KSS udtrykte manglende forståelse for disse regler. Biologiske familier begyndte ifølge KSS at klage til de sydkoreanske myndigheder, og AC Børnehjælp foreslog KSS at appellere til de danske myndigheder om udfordringerne¹⁰⁷. Ankestyrelsen er ikke bekendt med, om KSS valgte at henvende sig til de danske myndigheder. Der fremgår ikke oplysninger herom i det gennemgåede materiale.

I 1989 skrev lederen af KSS, at den koreanske regering var utilfreds med, at man fra dansk side ikke ville sende billeder og information til biologiske familier ved henvendelser. Man ville derfor alene kunne sende børn af ugifte mødre til Danmark, da

¹⁰³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

¹⁰⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1984

¹⁰⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1987-306-1

¹⁰⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1987-306-1

¹⁰⁷ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

KSS vurderede, at en ugift mor ikke ville spørge efter oplysninger om barnet efter adoptionen¹⁰⁸.

AC Børnehjælp forsøgte herefter at kræve, at adoptanter skulle indvilge i at sende information og fotos til den biologisk slægt, hvis man ønskede et ældre barn¹⁰⁹.

7.3 PROCEDURERNE I KSS OG AC BØRNEHJÆLP

De fælles procedurer i KSS og AC Børnehjælp blev præget af reguleringer i lovgivningen fra både dansk og sydkoreansk side. Det fremgår af korrespondancen, at begge organisationer delvist måtte tilpasse sig hinandens kulturer. I midten af 1980'erne havde procedurerne dog fået en relativ fast form.

7.3.1 Fejl i oplysningerne om børnene

Det kan læses i korrespondancen mellem AC Børnehjælp og KSS, at der i en del sager var fejl i oplysningerne om børnene.

Langt størstedelen må imidlertid ved nærmere gennemgang anses for et udtryk for slåfejl eller fejllæsning af målebånd mm. Uoverensstemmelser blev gentagne gange påpeget både af socialcentrene og af AC Børnehjælp selv. I perioden blev der formidlet mange adoptioner. Det er derfor ikke uventet, at der forekom en række mindre fejl i de konkrete sager.

Af korrespondancen ses imidlertid også enkelte tilfælde, hvor der blev begået større og mere alvorlige fejl.

I løbet af 1973 måtte AC Børnehjælp gøre KSS opmærksom på, at alderen på to børn ikke stemte overens med beskrivelserne i deres papirer. Børnene var ifølge AC Børnehjælp enten langt ældre eller yngre end beskrevet i deres papirer. KSS' svar fremgår ikke af korrespondancen, men i et brev fra januar 1974 henviste AC Børnehjælp til et brev fra KSS, hvor KSS havde givet udtryk for, at børnene var blevet forbyttet¹¹⁰.

Senere samme år skete endnu en fejl, hvor barnets køn ikke var det samme, som beskrevet i adoptionssagen. AC Børnehjælp udtrykte over for KSS bekymring for, hvordan de danske myndigheder ville reagere, og gav overfor KSS udtryk for, at de sammen måtte finde frem til grunden, når de danske myndigheder spurgte ind til det¹¹¹. KSS undersøgte sagen og kom frem til, at barnets køn ved en fejl var noteret forkert på det oprindelige børnehjem, og ingen havde været opmærksomme på fejlen¹¹².

¹⁰⁸ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

¹⁰⁹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

¹¹⁰ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹¹¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹¹² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

Det ses ikke i dokumenterne, hvilke reaktioner dette førte til i AC Børnehjælp over for adoptivfamilierne eller de danske tilsynsmyndigheder. I den tilgængelige korrespondance forekommer ikke lignende sager efter 1974.

Det er ikke tilstrækkeligt, hvis AC Børnehjælp alene forsøgte at finde en forklaring i samarbejde med KSS og ikke af egen drift har orienteret de danske myndigheder. Det fremgår ikke af det indhentede materiale, om myndighederne blev orienteret om de konkrete sager.

7.3.2 Fokus på børnenes helbred

De sydkoreanske børns helbredstilstand var fra begyndelsen en væsentlig udfordring for AC Børnehjælp. AC Børnehjælps bestyrelsesformand udtrykte allerede i 1971 bekymring i et brev til KSS, fordi mange børn var underernærede og syge under rejsen til Danmark¹¹³. Efter KSS indgik samarbejde med Nam Kwang Børnehjem i 1972, bemærkede AC Børnehjælp, at endnu flere børn var syge. Ved et møde i oktober 1972 mellem KSS og AC Børnehjælp forklarede lederen af KSS, hvorfor Danmark modtog så mange syge børn. Han forklarede, at børnene fra Nam Kwang ikke kunne adopteres til USA, da USA krævede en særlig medicinsk undersøgelse af børnene i forbindelse med adoptionen. Børnene var ofte svage, fordi de var så små¹¹⁴.

Det bemærkes, at KSS på dette tidspunkt var særligt interesseret i, at AC Børnehjælp også formidlede børn over tre år. Da AC Børnehjælp primært formidlede yngre børn, havde man et udtalt ønske om at forbedre vilkårene på KSS og Nam Kwang, og AC Børnehjælp donerede både penge og udstyr til begge institutioner (se kapitel 10.3).

Det fremgår af korrespondancen, at børnenes sundhedstilstand generelt blev forbedret over tid. De danske myndigheder stillede ekstra spørgsmål, hvis de var i tvivl om informationerne om børnenes helbredsforhold, eller hvis der var usikkerhed om billeder eller barnets mål. AC Børnehjælp tilkendegav over for KSS, at man ikke altid var lige tilfreds med mængden af spørgsmål fra de danske myndigheders side, og at AC Børnehjælp nogle gange valgte at afslå at indhente flere oplysninger.

I 1981 medførte dette, at et socialcenter indbragte en konkret sag for Adoptionsnævnet, fordi AC Børnehjælp ikke ville tilvejebringe de efterspurgte oplysninger¹¹⁵. AC Børnehjælp bad derfor KSS om at få foretaget en lægefaglig undersøgelse af barnet. Det fremgår ikke af det indhentede materiale, hvordan Adoptionsnævnet reagerede over for AC Børnehjælp.

¹¹³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹¹⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹¹⁵ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1981-1982

I slutningen af 1980'erne formidlede AC Børnehjælp et stigende antal børn med særlige behov. Af korrespondancen ses derfor flere diskussioner mellem AC Børnehjælp og KSS om børnenes helbredsforhold og indhentelse af yderligere oplysninger til de undersøgende institutioner i Danmark.

I 1970'erne og 1980'erne skete det en del gange, at børn enten måtte indlægges under rejsen til Danmark eller kort efter ankomsten. Af korrespondancen fremgår det, at der i perioden var 5 børn, der afgik ved døden efter ankomst til Danmark. Dødsfaldene synes generelt ikke at have en sammenhæng med selve rejsen.

KAPITEL 8

DanAdopts adoptionsformidling via Holt

Dette kapitel beskriver formidlingen mellem Holt og DanAdopt. Kapitlet berører særligt, hvilke børn der blev formidlet til adoption via Holt, samt hvordan børnene blev overdraget i Holts varetægt. Derudover berøres Holts kategorisering af børnene og adoptionsprocessen.

Det er kendetegnende for korrespondancen mellem DanAdopt og Holt, at den er formel. Udover få oplysninger om forhandlinger mellem de to organisationer giver korrespondancen et meget begrænset indblik i, hvad der lå til grund for Holts beslutninger. I DanAdopts interne korrespondance fremgår nogle oplysninger om de interne overvejelser i DanAdopt. Samlet set indeholder materialet derfor langt færre oplysninger om formidlingssamarbejdet end AC Børnehjælps korrespondance med KSS.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Børnene, der blev adopteret gennem Holt, blev overdraget i Holts varetægt fra selvstændige børnehjem og "reception centres", hospitaler, "Mother Homes" og de biologiske forældre.
- Holt betalte de biologiske mødres hospitalsudgifter og tilbød sociale foranstaltninger til disse kvinder samtidig med, at Holt formidlede et antal af disse kvinders børn til international adoption.
- Holt har oplyst til DanAdopt, at Holt har haft en eksPLICIT praksis med at undlade at opføre identiteten på barnets biologiske forældre i barnets adoptionspapirer, hvis biologisk mor og far ikke var gift. Dog er børnene i alle sager fra DanAdopt opført uden kendt oprindelig slægt i deres famileregister. DanAdopt antages derfor at have haft et vist kendskab til, at barnets baggrundsoplysninger i mange tilfælde ikke fremstod korrekt i de dokumenter, der forelå i adoptionssagen.
- Der var et stort fokus i DanAdopts formidlingssamarbejde på adoptanternes ønske om at adoptere raske spædbørn. Holt gav udtryk for, at dette lagde et pres

på organisationen, men fastsatte samtidig deres gebyrer således, at raske spædbørn havde det højeste gebyr.

- Den sydkoreanske regerings kvoter for antallet af børn, der måtte adopteres internationalt, medførte en forhandlingslignende situation mellem DanAdopt og Holt om det antal adoptioner, som DanAdopt kunne formidle. Samtidig blev der gennem perioden frigivet færre børn til bortadoption i Sydkorea, hvilket ifølge korrespondancen mellem lederen af DanAdopt og dens bestyrelse var med til at skabe konkurrence mellem modtagerlandenes adoptionsorganisationer.
- Holt havde forbindelser til den sydkoreanske regering, og organisationens funktion som udbyder af velfærdstjenester efterlader et indtryk af, at Holt kunne omgå eller påvirke en ændring af regler, som var fastsat for at skabe større sikkerhed omkring børnene og de biologiske forældre. Det ses ikke, at DanAdopt stillede spørgsmål til denne adfærd.

8.1 RISIKOFAKTORER KNYTTET TIL BØRNEENS OVERDRAGELSE TIL HOLT

Modtagelsescentre og selvstændige børnehjem

I korrespondancen oplyses det, at de fleste børn blev overdraget til Holt via såkaldte "Reception Centers". Disse er defineret som modtagelsescentre, hvor børnene kom ind og opholdt sig, inden de blev placeret på børnehjem eller i plejefamilier. Holt forklarede i korrespondancen med DanAdopt, at Holt, så vidt det var muligt, forsøgte at placere de yngste børn i plejefamilier, men at det grundet antallet af børn ikke altid var muligt. Det fremgår desuden, at henholdsvis modtagelsescentre og Holts egne børnehjem kan have samme eller forskellige beliggenheder¹¹⁶.

I korrespondancen oplyses det også, at Holt både benyttede sig af selvejede børnehjem og børnehjem ejet af Holt.

I en årsrapport for 1980 beskrev Holt, at Holt havde kontorer i 10 forskellige byer¹¹⁷ i Sydkorea. Hovedkontoret var i Seoul, mens de ni andre kontorer spredte sig rundt om i landet. Det

¹¹⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-25

¹¹⁷ Holt havde hovedkontor i Seoul og derudover kontorer i følgende byer: Busan, Taego, Taejon, Chunju, Incheon, Sungnam, Choongchun, Masan og Cheju.

fremgår dog ikke, om placeringen af kontorene i de 10 byer betød, at Holt havde modtagelsescentre og egne børnehjem i alle disse byer.

Hospitaler

I korrespondancen fremgår det, at Holt også modtog børn direkte fra hospitalerne. I et brev til bestyrelsen i DanAdopt i 1988 skrev den daværende leder af DanAdopt eksempelvis, at *"... Holt modtager flest børn fra mødre direkte, men dog også en del fra hospitalerne"*¹¹⁸.

Holt oplyste i flere breve til DanAdopt i 1988, at Holt i nogle tilfælde betalte ugifte kvinders udgifter på hospitaler i situationer med medicinske nødsituationer i forbindelse med fødslen. Nødsituationer blev defineret som kejsersnit, brug af kuvøser til for tidligt fødte børn, svangerskabsforgiftning m.m. Holt oplyste yderligere, at kvinderne i disse situationer oftest rettede henvendelse til Holt, fordi de ikke har kunne betale deres hospitalsregning¹¹⁹.

I lederen af DanAdopts brev til bestyrelsen i 1988 fremgår det, at en medarbejder i Holt, der senere blev præsident for Holt, bekræftede, at der var praksis for de fire koreanske organisationer, at *"... refundere hospitalet mødrenes fødselsudgifter"*¹²⁰.

Da Holt i 1988 forklarede de koreanske organisationers adfærd på hospitalerne overfor DanAdopt, skete det i forbindelse med et muligt forbud. Det mulige forbud var afstedkommet af, at der på daværende tidspunkt havde været en række kritiske artikler i de sydkoreanske medier om, at de sydkoreanske organisationer købte børn til bortadoption på hospitalerne. Denne pressedækning resulterede i, at de fire sydkoreanske organisationer blev indkaldt til møde i det sydkoreanske ministerium for sundhed og sociale forhold. Her blev et muligt forbud mod at modtage børn direkte fra hospitalerne drøftet. Holt oplyste til DanAdopt, at et forbud ville medføre, at hospitalerne ville være nødsaget til at overdrage børnene til et børnehjem uden at få dækket hospitalernes udgifter til fødslen af barnet. Først herefter ville adoptionsorganisationerne kunne modtage børnene¹²¹.

Det fremgår ikke af korrespondancen, hvor mange af de kvinder, som Holt ydede økonomisk hjælp i forbindelse med fødslen, senere overdrog deres børn til bortadoption via Holt. Det fremgår heller ikke, i hvor høj grad disse kvinder forlod deres

¹¹⁸ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹¹⁹ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

¹²⁰ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹²¹ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

børn på hospitalet og dermed gjorde børnene "abandoned" eller "foundlings". Det fremgår af de konkrete sager, at det forekommer.

Da Holt udelukkende oplyste DanAdopt om, at det var en praksis, der blev brugt, men ikke præcis, hvor mange kvinder Holt hjalp og på hvilke hospitaler, har det ikke været muligt at vurdere, om der kan spores en sammenhæng mellem børnene, der blev kategoriseret som "abandoned" eller "foundlings" og adopteret til Danmark, og de specifikke hospitaler, som Holt har betalt hospitalsudgifter til.

Counseling og Mother Homes

Flere steder i korrespondancen med Holt fremgår det, at Holt fik overdraget børn i deres varetægt i forbindelse med organisationens arbejde med at rådgive ugifte gravide kvinder (counseling).

Det er af korrespondancen ikke muligt at se det fuldkomne billede af, hvad denne rådgivning dækkede over, eller hvornår rådgivningen kom i stand. Der er eksempler på, at rådgivningsarbejdet både omhandlede præventivt oplysningsarbejde, rådgivningssamtaler med ugifte mødre og støtte og involvering i forskellige "Mother Homes".

Det fremgår, at et "Mother Home" var et hjem for ugifte kvinder, der ønskede at gennemføre graviditeten, uden at deres lokalsamfund eller familie var vidende om det. På mødre hjemmene fik kvinderne stillet kost og logi til rådighed. Det fremgår af korrespondancen, at de mødre hjem, som Holt samarbejdede med, ydede lægefaglig hjælp og tilbød uddannelse til kvinderne under deres ophold. Yderligere fremgår det, at Holt, udover de økonomiske bidrag, tilbød rådgivning før og efter, kvinderne havde født¹²². Det fremgår, at denne rådgivning havde til formål at styrke kvindernes følelsesmæssige stabilitet.

Holt beskrev i 1988 et medicinsk projekt for ugifte kvinder på et mødre hjem i Seoul, som Holt sponsorerede. Af beskrivelsen fremgår det, at 35 procent af de fødende kvinder på det bestemte mødre hjem overgav deres børn til Holt. Kvinderne var alle ugifte¹²³. Navnet på det pågældende mødre hjem fremgår ikke af korrespondancen.

¹²² DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

¹²³ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

Det fremgår heller ikke af korrespondancen, hvor mange af de børn, som Holt formidlede til international adoption, som kom fra mødre hjemmene. Det fremgår dog af et brev fra Holt i 1985 til samtlige samarbejdende organisationer, at: *"... most kids in foster homes are from unmarried parents intaken through counselling"*¹²⁴.

Generelt ses det af korrespondancen, at Holt via kontakter på hospitaler og "Mother Homes" kunne komme i kontakt med gravide kvinder og ugifte mødre, som befandt sig i en sårbar og udsat position. Da der i vid udstrækning ikke eksisterede et socialt sikkerhedsnet for disse kvinder, er det usikkert, hvilke andre muligheder for økonomisk og social bistand, disse kvinder kunne benytte sig af.

Da der som nævnt i kapitel 5.1 ikke var tilstrækkelige sociale sikkerhedsforanstaltninger i det offentlige sydkoreanske system, tilbød private organisationer, herunder Holt, forskellige muligheder for børneforsorg. I den forstand har det været en naturlig opgave for Holt at bistå kvinderne.

Det synes dog at udgøre en risikofaktor, at Holt på samme tid drev en adoptionsformidlende virksomhed.

8.2 OPLYSNINGER OM BØRNEBAGGRUND OG HELBREDSFORHOLD

Korrespondancen viser, at Holt brugte forskellige kategorier til at beskrive børnenes baggrund. De mest brugte kategorier var "unmarried parents", "legal parents" og "abandoned children".

Kategorien "unmarried parents" omfattede de børn, hvor Holt var bekendt med, at de biologiske forældre ikke var gift. Disse børn indgik også i kategorien "unmarried mother". Betegnelsen omfattede også børn, som Holt fik i deres varetægt via deres rådgivningsarbejde på blandt andet de førnævnte "Mother Homes".

Børn med betegnelsen "legal parents" var børn af gifte forældre.

Holt skrev i et brev i januar 1987, at de havde to forskellige grupper af børn i deres varetægt. Den ene gruppe var børn af gifte forældre, og den anden gruppe omfattede børn af ugifte mødre. Holt forklarede i brevet, at de differentierede i barnets juridiske dokumenter, alt efter om de biologiske forældre var gift eller ej. Hvis barnets forældre var gift, blev forældrenes

¹²⁴ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

navne og adresser påført barnets juridiske dokumenter. Det vil sige, at barnets biologiske forældre ville fremgå af barnets "family register". Hvis barnets biologiske mor var ugift, ville barnets biologiske ophav, navne og adresser ikke fremgå af "family register"¹²⁵.

Det fremgår ikke af korrespondancen, hvor længe denne praksis har eksisteret. Der ses ikke i de konkrete sager, Ankestyrelsen har gennemgået, at Holt har fulgt den beskrevne praksis ved at differentiere i mellem gifte og ugifte biologiske forældres oplysninger i familieregistreringen. I stedet fremstår en systematisk fjernelse af børnenes ophav i de dokumenter, der frigiver dem til adoption.

Ud over de tre overordnede kategoriseringer af børnene benyttede Holt også kategorien "hard-to-place" – børn med særlige behov. I denne kategori var børn med handicap, store søskendeflokke, børn med sygdomme samt ældre drenge og piger.

Disse børn blev i forbindelse med formidlingen til Danmark oftest formidlet gennem Terre des Hommes (kapitel 9).

8.2.1 Børnenes helbredsforhold

Det var kendetegnende for DanAdopts formidling, at DanAdopt ifølge Holt var mere fokuserede på, at børnene var så raske som muligt, end andre adoptionsbureauer. Det fremgår af korrespondancen, at Holt syntes, at DanAdopts krav til børnenes helbredsforhold var meget høje. En sagsbehandler i Holt skrev eksempelvis i 1988:

"So I am carefully selecting your babies for your waiting families. Always we must select the healthy babies only for your agency. But this is very difficult for me because we have more and more weak babies on birth"¹²⁶.

Korrespondancen tegner et billede af, at Holt oplevede et pres for at kunne stille raske spædbørn i forslag til adoption for DanAdopts ansøgere.

At en organisation som Holt, der var økonomisk afhængig af gebyrer fra internationale adoptioner, kunne opleve et pres for at levere raske spædbørn, kan have fjernet fokus fra at finde familier til de ældre børn.

8.2.2 Formidlingskvoter

Det fremgår flere steder i det indhentede materiale, at DanAdopt af flere omgange var i dialog med Holt om højere kvoter

¹²⁵ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt

¹²⁶ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

for antallet af internationale adoptioner (se kapitel 6.1.4). Dialogen vedrørte også det estimerede årlige antal adoptioner mellem Holt og DanAdopt, som de to organisationer havde en aftale om at tilstræbe i formidlingssamarbejdet.

DanAdopts leder skrev i et brev til DanAdopts bestyrelse i 1989, om DanAdopt burde drøfte "... kvote og donationer med Holt igen. Vi bør jo i hvert fald nok "holde os til"¹²⁷.

I en skrivelse til DanAdopts repræsentanter og hjælpere på formidlingsstederne i udlandet, udarbejdet i 1980'erne, står:

"... det stadigt stigende antal adoptanter sammenholdt med det stadigt dalende antal børn til formidling, kan måske i de kommende år gøre "jagten" på børn fra de talrige adoptionsorganisationer i den vestlige verden til noget, der kan nærme sig det uetiske"¹²⁸.

Det fremgår af skrivelsen, at DanAdopt ønskede at fastholde de etiske standarder, men at:

"... det ifølge sagens natur er meget vanskeligt at opstille konkrete regler for grænserne mellem en etisk og en uetisk handling i det stærkt følelsesladede arbejde, som adoptionsformidling er"¹²⁹.

I skrivelsen gjorde lederen af DanAdopt desuden opmærksom på, at barnets mor befandt sig i en særlig sårbar situation, og det derfor var vigtigt, at hun ikke blev presset til at afgive sit barn. Ifølge skrivelsen kunne DanAdopt i begrænset omfang støtte biologiske mødre, så de kunne få mulighed for at beholde deres barn. Der står desuden, at:

"... midlerne til dette hjælpearbejde er indbetalt af adoptanterne, hvorfor beløbets størrelse til enhver tid er afhængigt af antallet af formidlede børn. Dette faktum betyder imidlertid ikke, at DanAdopt ønsker børn for enhver pris"¹³⁰.

Oplysningerne viser et eksempel på, at DanAdopt var bevidst om, at den biologiske mors beslutning om at afgive sit barn kunne være påvirket af et økonomisk aspekt.

¹²⁷ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹²⁸ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹²⁹ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹³⁰ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

KAPITEL 9

Terre des Hommes' adoptionsformidling via Holt

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af Terre des Hommes' formidling fra Sydkorea. Her beskrives børnenes ophav og adoptanternes oplevelse af adoptionsforløbet. Herudover beskrives formidlingen af børn med handicap og Terre des Hommes vanskeligheder ved at holde sig inden for rammerne af organisationens formidlingstilladelse. Endelig beskrives en række problematikker om fordelingen af børn fra Holt mellem Terre des Hommes og DanAdopt.

Der fremgår af det tilgængelige materiale kun sparsomme oplysninger om de børn, som blev formidlet fra Holt til Danmark gennem Terre des Hommes. Dette skyldes hovedsageligt, at korrespondancen mellem Terre des Hommes og Holt kun er tilgængelig i, hvad der må formodes at være et meget lille omfang i Justitsministeriets og Adoptionsnævnets sager. Herudover er oplysninger om børnene kun tilgængelige i de konkrete adoptionssager og i de sparsomme oplysninger, som Terre des Hommes' adoptionsafdeling delte i f.eks. de nyhedsbreve, som ligeledes blev sendt til Justitsministeriet og Adoptionsnævnet.

Denne analyse er derfor baseret på det materiale, som de danske tilsynsmyndigheder i 1970'erne og 1980'erne har behandlet.

GRUPPE 2-SAGER

Gruppe 2-sager var sager, hvor en formidlende organisation bistod med at gennemføre en adoption i et land, hvor organisationen ikke havde et aktivt samarbejde. Eller sager, hvor adoptanterne selv havde etableret kontakt med en udenlandsk organisation om adoption.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Materialet om Terre des Hommes har en betydelig anden karakter end materialet fra AC Børnehjælp og DanAdopt. Derfor er analysen baseret på sager i Justitsministeriet og Adoptionsnævnet og ikke på korrespondance mellem Terre des Hommes og Holt.
- Terre des Hommes behandlede i starten af deres formidling fra Sydkorea primært såkaldte "gruppe 2-sager". En "gruppe 2-sag" er en sag, hvor der gives tilladelse til at formidle et begrænset antal sager og ikke generel tilladelse til at formidle adoptioner fra det konkrete land. Denne mulighed er ikke længere tilgængelig i de danske regler
- Da Holt både samarbejdede med DanAdopt og Terre des Hommes, var en opdeling af formidlingen herfra vigtig.

- Terre des Hommes formidlede primært børn med særlige behov i form af handicap. Dog var Terre des Hommes og Adoptionsnævnets definition af handicap ikke altid ens. Det betød, at Terre des Hommes somme tider formidlede børn, der ifølge Adoptionsnævnet kunne kendetegnes som børn uden særlige behov under 5 år. Børnene blev dog matchet med Terre des Hommes' ansøgere af Holt.
- Kvotesystemet, der begrænsede antallet af børn, der kunne bortadopteres internationalt i Sydkorea, omfattede ikke børn med handicap. Det kan være problematisk, hvis børn uden særlige behov blev beskrevet som børn med handicap, for at Holt kunne omgå de kvoter, som den sydkoreanske regering havde fastsat for at kontrollere den internationale adoptionsformidling.
- Terre des Hommes har flere gange været på kant med rammerne for deres formidlingsautorisation. Særligt under den første leder af adoptionsafdelingen måtte tilsynsmyndighederne flere gange indskærpe autorisationens rækkevidde.
- Særligt blev det påpeget, at lederen omtalte børn for ansøgere, før børnene var godkendt af danske myndigheder til bortadoption, samt at lederen havde opfordret ansøgere til at adoptere børn, selvom ansøgerne ikke var godkendt til at adoptere og måske ikke engang havde ansøgt om at blive godkendt.
- Lederen af adoptionsafdelingen og bestyrelsen i Terre des Hommes var uenige om organisationens formidlingslinje. Lederen handlede derfor uden bestyrelsens kendskab. Dette forekom blandt andet i sager om sydkoreanske teenagebørn, der kom til Danmark uden om bestyrelsens og de danske myndigheders viden.
- Kritikken fra myndighederne og socialcentrene blev mindre i 1980'erne. På det tidspunkt var den første leder af adoptionsafdelingen afdød og en ny ledelse tiltrådt.
- Terre des Hommes var involveret i Børnelandsbyen, der var et midlertidigt opholdssted på Als for udenlandske børn, der havde brug for medicinsk behandling. I flere tilfælde var Terre des Hommes' adoptionsafdeling involveret i en efterfølgende anbringelse af børnene hos danske familier, så de kunne adopteres i Danmark.

Dette var ikke formålet med børnenes udrejse af Sydkorea og deres ophold i Danmark.

9.1 OPLYSNINGER OM BØRNENE

9.1.1 Børnenes ophav

I et brev fra Terre des Hommes (formentlig fra hovedorganisationen i Schweiz, da det er oversat fra fransk) fremgår det, at børnene ofte kom fra sammenbrudte eller meget fattige hjem. Det fremgår, at *“Når det er bevist, at barnets forældre ikke kan byde det et hjem, bliver barnet erklæret for legalt forældreløst og kan blive adopteret”*. Brevet er sendt til Justitsministeriet af Terre des Hommes, Danmark. Det er udateret, men formodes ud fra sagsnummeret at være modtaget i Justitsministeriet omkring november 1969¹³¹.

Børnene ankom enten direkte til Holts børnehjem eller modtagelsescentre, hvis de var blevet fundet på gaden eller overdraget af f.eks. biologisk slægt. Børnene kunne også blive overflyttet fra andre børnehjem til Holt. I et nyhedsbrev fra Terre des Hommes' adoptionsafdeling i juni 1984 fremgår det, at adoptionsafdelingen har oplysninger om og billeder af 25 børnehjem i Sydkorea, som adoptanterne kan få en kopi af, hvis de ønsker det¹³².

I løbet af 1970'erne lader det til, at flere af de børn, der er placeret på Holts børnehjem, flyttes til plejefamilier under Holt. I april 1979 blev det eksempelvis beskrevet i Terre des Hommes nyhedsbrev, at der på Holts børnehjem, Il San, nu kun opholdt sig børn med mentalt handicap. Alle andre børn var placeret i plejefamilier (undtagen enkelte større børn, der fortsat opholdt sig på børnehjem)¹³³.

Det må i øvrigt formodes, at den måde, hvorpå børnene, som blev formidlet via Terre des Hommes, ankom til Holt, foregik på samme måde som de børn, der blev formidlet via DanAdopt (kapitel 8.1)

9.1.2 Adoptanternes oplevelser af adoptionsprocessen og beskrivelserne af børnene

I Adoptionsnævnets dokumenter ligger en række besvarelser på et spørgeskema, som Terre des Hommes sendte ud til de

¹³¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1969-4159-43

¹³² Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-9-3

¹³³ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-1

adoptanter, som havde adopteret børn gennem Terre des Hommes i 1970-1972. Der foreligger ikke et følgebrev på sagen, og det må dermed formodes, at besvarelsene er sendt til Adoptionsnævnet til orientering. I spørgeskemaet spurgte Terre des Hommes blandt andet om:

- Adoptanterne selv havde henvendt sig til Holt
- Hvor længe, der gik, fra adoptanterne begyndte ansøgning om adoption, til barnet ankom til Danmark
- Barnets alder ved ankomsten til Danmark
- Barnet svarede til de beskrivelser, adoptanterne var blevet oplyst forud for adoptionen

Der fremgår i alt 34 besvarelser på spørgeskemaet, hvoraf nogle vedrører adoptioner af to børn. I besvarelsen af, om adoptanterne selv havde henvendt sig til Holt, svarer 23, at de selv havde henvendt sig til Holt, mens 11 svarede, at de fik kontakt til Holt via Terre des Hommes. 22 svarede, at der gik op til seks måneder, fra de begyndte ansøgning om adoption, til barnet ankom i Danmark. 23 børn var mellem to og otte år ved ankomsten til Danmark, otte børn var under to år, mens fem børn var over otte år. 22 svarede, at barnet svarede til de beskrivelser, de havde fået af barnet forud for barnets ankomst. 12 svarede, at barnet ikke svarede til beskrivelserne. De respondenter, der svarede, at barnet ikke svarede til beskrivelserne, mente, at barnet var beskrevet enten for positivt eller for negativt i forhold til barnets faktiske tilstand¹³⁴.

9.1.3 Formidlingen af børn med handicap

Da både Terre des Hommes og DanAdopt samarbejdede med Holt, var det vigtigt for begge organisationer, at de så vidt muligt holdt sig til at formidle de børn, som de havde tilladelse fra Justitsministeriet til.

Forud for, at Terre des Hommes fik tilladelse til at formidle børn med handicap og børn over fem år fra Sydkorea, havde Terre des Hommes bistået adoptanter i "gruppe 2"-sager fra Sydkorea. Det betød, at mange danske par, der gerne ville adoptere fra Sydkorea, havde en direkte korrespondance med Holt. Selvom dette ikke var i strid med den daværende lovgivning i Danmark, så betød det alligevel, at DanAdopt stillede spørgsmålstejn ved Terre des Hommes' involvering i disse sager. Samtidig havde de danske socialcentre svært ved at planlægge deres behandling af de almindelige adoptionssager, når der kunne opstå gruppe 2-sager, som de var nødsaget til at behandle hurtigt.

¹³⁴ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-1

På et kontaktgruppemøde i Justitsministeriet i november 1970, hvor organisationerne deltog, blev det derfor drøftet, hvordan DanAdopt og Terre des Hommes kunne bidrage til, at danske ansøgere adopterede gennem de to organisationer og ikke via gruppe 2. Det blev aftalt, at Terre des Hommes skulle kontakte Holt og bede dem om at prioritere at sende de ansøgere, der måtte henvende sig direkte til Holt, videre til de to organisationer, så sagerne kunne gennemføres indenfor rammerne af de to organisationers formidlingstilladelser¹³⁵.

I marts 1971 svarede Holt på henvendelsen fra Terre des Hommes. Holt skrev, at Holt var villig til at gå ind på aftalen, men under to betingelser:

- De danske organisationer og myndigheder skulle ikke afslå at tage større børn i meget dårlig fysisk tilstand eller børn med handicap.
- Der skulle kunne ses bort fra ansøgernes alder eller ægteskabelige status i forbindelse med formidlingen af "hard-to-place" børn¹³⁶.

Terre des Hommes' formidling af børn med handicap fra Sydkorea var undtaget fra de kvoteordninger, der fulgte efter formidlingsstopet i 1975¹³⁷. Det betød blandt andet, at det samlede antal børn, der kunne formidles af Holt til de danske organisationer, var lidt højere end den faktiske kvote.

Der er i det tilgængelige materiale ikke beskrevet en direkte sammenhæng mellem udsvinget i antallet af adopterede børn, som blev kategoriseret som handicappede af Holt, og udsvinget i de kvoter, der var gældende for Holts adoptionsformidling. Der ses dog et eksempel på, at Holt og Terre des Hommes meget nemt konkluderede, at et barn havde et fysisk handicap.

I november 1983 foretog Adoptionsnævnet en høring af de danske socialcentre, idet nævnet var i tvivl om afgrænsningen af Terre des Hommes' formidlingsret i Sydkorea. Adoptionsnævnet havde modtaget en liste fra Terre des Hommes over "*de mest almindelige skønhedsfejl og mindre handicaps*", som Terre des Hommes også sendte til ansøgerne. Der var nu tvivl om, hvorvidt alle beskrivelserne på denne liste kunne anses som handicaps. Adoptionsnævnet bad derfor socialcentrene om at indsende en beskrivelse af børnene i de matchningssager,

¹³⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-42

¹³⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-47

¹³⁷ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 76-9-25

der var anvist gennem Terre des Hommes. På Terre des Hommes' liste over de handicap, som børn fra Sydkorea kunne have, fremgik eksempelvis skelen, mellemørebetændelse, mindre forbrændinger, hængende øjenlåg, modermærker eller pigmenteringsfejl¹³⁸. På et internt notat på sagen fra Familieretsdirektoratet fremgår det, at DanAdopt havde kritiseret Terre des Hommes for at formidle raske børn under fem år. Familieretsdirektoratet noterede, at Terre des Hommes *"... i vidt omfang [havde] formidlet børn under fem år, selvom disse end ikke efter en anstrengt fortolkning kunne siges at være handicappede"*¹³⁹.

De indhentede oplysninger fra socialcentre blev sendt til DanAdopt, som på baggrund af oplysningerne fik mulighed for at vurdere, om børnene kunne have været formidlet gennem DanAdopt. Af 66 mulige adoptioner vurderede DanAdopt, at 24 børn ikke var børn med handicap og dermed kunne have været formidlet gennem DanAdopt. I et svar til Adoptionsnævnet i april 1984 oplyste Terre des Hommes, at vurderingen af barnets handicap blev foretaget af Holt, ikke af Terre des Hommes. I et brev fra Holt til DanAdopt fra juni 1984, oplyste Holt, at der var sket enkelte fejl i fordelingen af børn mellem DanAdopt og Terre des Hommes, men at aftalen fremover ville blive overholdt¹⁴⁰.

Det er ikke af det tilgængelige materiale muligt at se, om Terre des Hommes stillede spørgsmål ved graden af børnenes handicap, eller om børnene overhovedet kunne kategoriseres som børn med handicap. Men det er problematisk, hvis Terre des Hommes har formidlet børn, som vurderedes til at være uden for organisationens tilladelse. Terre des Hommes havde ikke tilladelse til at formidle raske børn under fem år.

For det andet betød formidlingen af raske børn under fem år via Terre des Hommes, at Holt og Terre des Hommes omgik de kvoter og retningslinjer, der var fastsat af den sydkoreanske regering med det formål at kontrollere den internationale adoptionsformidling fra Sydkorea. Det bemærkes, at de danske myndigheder, hverken i forbindelse med Terre des Hommes' formidlingstilladelse eller efterfølgende, fandt anledning til at definere over for Terre des Hommes og DanAdopt, hvordan begrebet "handicappet" skulle forstås.

¹³⁸ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30102-4

¹³⁹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30102-4

¹⁴⁰ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 83-602-2

9.2 TERRE DES HOMMES - PÅ KANT MED AUTORISATIONEN

Det er tidligere beskrevet, at det materiale, som er tilgængeligt om Terre des Hommes i forbindelse med denne undersøgelse, bærer præg af, at materialet udelukkende stammer fra Justitsministeriets og Adoptionsnævnets arkiv. Det betyder, at dette afsnit tager udgangspunkt i de emner eller problemstillinger, som de daværende tilsynsmyndigheder generelt havde fokus på i forhold til Terre des Hommes' overholdelse af organisationens autorisation.

Fælles for de problematikker, som tilsynsmyndighederne fokuserede på, var, at lederen af adoptionsafdelingen ofte blev nævnt som den, der nærmest egenhændigt disponerede over organisationen. Det er dermed ofte hendes navn og ikke Terre des Hommes som organisation, der fremgår af eksempelvis myndighedernes interne notater. Samtidig fremgår det også, at der generelt var større tillid til organisationens arbejde efter lederen af adoptionsafdelingens død i 1979.

9.2.1 Lederen af Terre des Hommes' adoptionsafdeling

I 1972 fremgår det af et internt notat fra Justitsministeriet, at ministeriet på daværende tidspunkt behandlede fire sager om muligt brud på autorisationen i forhold til Terre des Hommes. Det var beskrevet i notatet, at bruddene pegede på lederen af adoptionsafdelingen. Ministeriet vurderede senere i 1972, at Terre des Hommes i de fire sager havde overtrådt autorisationen. Justitsministeriet skrev, at ministeriet *"... alvorligt [ville] indskærpe foreningen at overholde de givne forskrifter"*¹⁴¹.

I forbindelse med sagen blev der ligeledes udarbejdet et internt notat, som beskrev materiale, som forholdt sig til lederen af adoptionsafdelingens historik inden for adoptionsområdet og de episoder, hvor hun havde været involveret i kritisable forhold¹⁴².

9.2.2 Omtale af børnene før godkendelse i Danmark

I forbindelse med, at Terre des Hommes ansøgte om forlængelse af formidlingsretten til Sydkorea, blev der i februar 1971 afholdt kontaktudvalgsmøde i Justitsministeriet. Her oplyste lederen af adoptionsafdelingen blandt andet, at hun gerne ville have mulighed for at tale med ansøgerne om de konkrete børn, der var i forslag, inden børnene var godkendt af de danske myndigheder.

¹⁴¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1971-41500-73

¹⁴² Justitsministeriet, sagsnr.: 1971-41500-73

I det materiale, Ankestyrelsen har gennemgået, er det tydeligt, at det helt fra Terre des Hommes' første formidlingstilladelse forekom meget vanskeligt for organisationen, særligt for lederen af adoptionsafdelingen, at vente med at orientere ansøgerne, når der kom et barn i forslag. Det var et tilbagevendende kritikpunkt fra landets socialcentre og samråd, ligesom lederen af adoptionsafdelingen også selv gentagne gange gjorde opmærksom på, at hun ville have lov til at orientere ansøgerne, før samrådet havde godkendt matchningsforslaget.

Samtidig fremgår det af et brev fra Holt til lederen af adoptionsafdelingen i 1975, at Holt sendte en liste til adoptionsafdelingen med børn, de gerne ville have placeret. Lederen kunne herefter anbefale placering af børnene hos danske ansøgere og returnere listen til Holt. Hvis Holt var enig i anbefalingerne, ville de derefter sende den officielle matchning¹⁴³.

Det var ikke tilladt for nogen af de danske organisationer at omtale et barn i forslag for ansøgerne, inden barnet var godkendt af de danske myndigheder. Dette er også gældende i dag.

Lederen af adoptionsafdelingen gav i et nyhedsbrev fra februar 1973 selv et eksempel på, at hun omtalte børn for ansøgerne, inden matchningsforslaget var godkendt i Danmark. Hun beskrev, at hun havde modtaget en såkaldt "prayers list"¹⁴⁴ fra Holt, som hun havde videresendt til nogle danske læger, hun kendte. Lægerne havde tilbudt at adoptere nogle af børnene. Mødrehjælpen havde derefter klaget over hende til Justitsministeriet¹⁴⁵.

I dette tilfælde havde lederen af adoptionsafdelingen altså ikke kun omtalt børn til ansøgere, før børnene var godkendt af danske myndigheder. Hun havde ligeledes opfordret danskere til at adoptere børn, selvom ansøgerne tilsyneladende ikke var godkendte til at adoptere og måske ikke engang havde ansøgt om at blive godkendt. I Justitsministeriets interne notat angående denne sag fremgår det, at ministeriet vurderede, at sagen mod lederen var så svag bevismæssigt, at den skulle henlægges "*... på bevisets stilling*". Det er dog også noteret om lederens forklaring i sagen, at den "*... helt utvivlsomt [var] en sø-forklaring*"¹⁴⁶.

¹⁴³ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-2

¹⁴⁴ Det er i nyhedsbrevet ikke nærmere beskrevet, hvad en "prayers list" er, men det formodes, at der i denne sammenhæng er tale om en liste udarbejdet af Holt med børn, der var særligt svære at placere – også kaldet "hard-to-place" børn.

¹⁴⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1972-41500-86

¹⁴⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-32

9.2.3 Handlinger i strid med formidlingsretten til Sydkorea

Lederen af Terre des Hommes' adoptionsafdeling var i starten af 1970'erne fortalende for at formidle adoptioner af teenagere og unge fra Sydkorea til Danmark. Denne politik var Terre des Hommes' bestyrelse ikke enig med hende i. Derfor overvejede lederen af adoptionsafdelingen at trække sig fra Terre des Hommes og danne sin egen formidlende organisation. Justitsministeriet beskrev i november 1973 en samtale med formanden for Terre des Hommes, der oplyste, at der i marts eller april 1974 ville blive taget stilling til, om lederen af adoptionsafdelingen ville udtræde af Terre des Hommes' adoptionsafdeling. Formanden oplyste, at lederen af adoptionsafdelingen mente, at bestyrelsen blandede sig for meget i hendes arbejde. Hun var dog, ifølge formanden, indstillet på at "*indskrænke sit arbejde med teenageadoptioner*"¹⁴⁷.

I april 1974 indberettede Børne- og Ungdomsværnet dog en sag for Justitsministeriet. Sagen handlede om, at et koreansk barn var blevet anbragt (ikke adopteret) af Terre des Hommes hos først én dansk familie og derefter flyttet til en anden familie. Barnet var på daværende tidspunkt ni år. Justitsministeriet bad Terre des Hommes' bestyrelse om en udtalelse i sagen. Formanden for Terre des Hommes svarede, at hun var uforstående over for sagen, da barnet var blevet placeret uden om Mødrehjælpen, hvilket stred mod Terre des Hommes' autorisation¹⁴⁸.

Hun skrev i øvrigt, at seks børn var indrejst i Danmark som ledsagere for adoptivbørn fra Sydkorea. Ledsagerne var dog udrejst af Sydkorea på et visum, som af de sydkoreanske myndigheder blev anset for at være adoptionsvisum. Derfor kunne børnene ikke vende tilbage til Sydkorea. Hun beskrev, at ét barn var blevet adopteret af en dansk familie, men var flyttet fra familien igen på grund af uoverensstemmelser. De resterende fem børn var i pleje ved danske familier, den ene "*... med nogenlunde succes*". Hun skrev i øvrigt, at det var lederen af adoptionsafdelingen, der havde stået for at bringe børnene til Danmark, og at bestyrelsen så med meget stor alvor på anbringelserne, som var sket uden bestyrelsens kendskab. Hun skrev, at bestyrelsen havde forsøgt at få lederen af adoptionsafdelingen til at standse projektet med at bringe unge sydkoreanere til Danmark, men at det havde været uden held¹⁴⁹.

¹⁴⁷ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-47

¹⁴⁸ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-38

¹⁴⁹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-38

Der er ikke i Justitsministeriets dokumenter en udtalelse fra lederen af adoptionsafdelingen. Det er noteret på sagen, at Justitsministeriet i forhold til indberetningen fra Børne- og Ungdomsværnet vurderede, at da både lederen af adoptionsafdelingen og adoptanterne hævdede, at barnet ikke var kommet til Danmark med henblik på adoption, var det ikke muligt at rejse en sag mod lederen af adoptionsafdelingen¹⁵⁰.

Meget tyder på, at sagen om de unge sydkoreaneres indrejse i Danmark havde skabt splid mellem Terre des Hommes' bestyrelsen og lederen af adoptionsafdelingen. I april 1974 oplyste Terre des Hommes' bestyrelse således til Justitsministeriet, at der fra den 1. maj 1975 ville blive nedsat en nyt adoptionsafdeling. Alle papirer, arkiver og kartoteker skulle overføres til formanden for den nye adoptionsafdeling. Terre des Hommes' bestyrelse bad Justitsministeriet om at godkende det nye udvalg¹⁵¹.

Det fremgår af et brev til Terre des Hommes' bestyrelse og Justitsministeriet i april 1974, at den fungerende leder af adoptionsafdelingen mente, at det stred mod børnenes interesse, hvis hun overleverede adoptionssagerne til det nye udvalg, og at hun ikke følte sig forpligtet til at aflevere noget. Hun ville derfor indkalde til en ekstraordinær generalforsamling i Terre des Hommes¹⁵². Efter den ekstraordinære generalforsamling kunne den hidtidige leder af adoptionsafdelingen fortsætte arbejdet.

I maj 1978 blev der afholdt et møde mellem Justitsministeriet og lederen af adoptionsafdelingen. Ifølge Justitsministeriets referat af mødet omhandlede mødet "*[Lederen af adoptionsafdelingen]'s kompetenceoverskridelse og ansøgning om udvidelse af formidlingsretten*". Ifølge referatet indrømmede lederen af adoptionsafdelingen, at hun i "*enkelte tilfælde*" havde orienteret familier om et barn i forslag, i "*visse tilfælde*" havde foreslået en matchning, som lå uden for ansøgernes godkendelse, og i "*en række tilfælde*" havde bragt børn i forslag, inden ansøgerne var godkendte. Hun indrømmede også, at hun havde omtalt konkrete børn for socialcentre, inden socialcentre havde godkendt ansøgerne, og at "*det er forekommet*", at hun havde omtalt børn og vist billeder til ansøgere, inden matchningerne var godkendte. Hun havde også omtalt børn for ansøgere, der ikke var godkendte eller havde fået afslag på godkendelse. Af referatet fremgår det, at Justitsministeriet straks ville fratage organisationens formidlingstilladelse, hvis

¹⁵⁰ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-38

¹⁵¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-40

¹⁵² Justitsministeriet, sagsnr.: 1974-415002-40

lederen herefter overtrådte autorisationen. Justitsministeriet gav udtryk for, at der ville være en prøveperiode, hvor lederen havde mulighed for at vise, at hun var i stand til at overholde formidlingstilladelsen¹⁵³.

I forbindelse med, at Terre des Hommes ansøgte om en permanent formidlingstilladelse, afgav Adoptionsnævnet i februar 1979 hørings svar til Justitsministeriet. I forhold til Terre des Hommes' overholdelse af vilkårene for den gældende autorisation skrev Adoptionsnævnet blandt andet, at:

"... det med sikkerhed [kunne] fastslås, at Terre des Hommes i en længere periode ... skabte en så stærk mistillid til organisationens virksomhed, at det måtte give anledning til alvorlige overvejelser om det rigtige i overhovedet at opretholde Terre des Hommes autorisation".

Adoptionsnævnet refererede også til et møde mellem nævnet og lederen af adoptionsafdelingen i 1978 og kommenterede, at der *"... efter udfaldet af dette møde... næppe [var] tvivl om, at lederen af adoptionsafdelingen på en utilladelig måde, om end i den bedste hensigt, på en række punkter har tilsidesat vilkårene for Terre des Hommes virksomhed..."*. Adoptionsnævnet skrev dog også, at det tydede på, at Terre des Hommes efter mødet i 1978 havde bestræbt sig på at overholde vilkårene. Alle medlemmer med undtagelse af ét var indstillede på, at der ikke skulle iværksættes yderligere over for Terre des Hommes i forbindelse med overtrædelserne af vilkårene. Det ene medlem, der ikke var enig, mente, at autorisationen skulle tilbagekaldes, da *"... antallet af overtrædelser overstiger det helt tilfældige"*. I forhold til ansøgningen om en udvidelse af Terre des Hommes' formidlingsret anbefalede Adoptionsnævnet, at en generel udvidelse blev begrænset til et år. Hvis Terre des Hommes overholdt vilkårene, kunne der derefter forhandles igen¹⁵⁴.

Det fremgår af det tilgængelige materiale, at både Justitsministeriet, Adoptionsnævnet og socialcentre var opmærksomme på, at særligt lederen af adoptionsafdelingen ikke overholdt de rammer, der var sat for Terre des Hommes' formidlingsarbejde, herunder i Sydkorea.

Det er dog samtidig kendetegnende for lederen af adoptionsafdelingen, at hun ofte selv nævnte, enten direkte til Justitsministeriet eller i sine nyhedsbreve, at hun havde brudt formidlingstilladelsen. Hun gjorde gentagne gange opmærksom på,

¹⁵³ Justitsministeriet, sagsnr.: 1986-30102-12

¹⁵⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1983-30102-4

at hun brød tilladelsen, fordi hun ikke mente, at rammerne var passende, og at hun insisterede på at handle på en måde, som hun mente, tjente børnene bedst.

Lederen af Terre des Hommes' adoptionsafdeling døde i oktober 1979.

Det fremgår, at der er foretaget en række høringer af socialcentrene i forbindelse med Terre des Hommes' årlige forlængelse af formidlingstilladelsen. Socialcentrene blev spurgt, hvordan de det forløbne år havde oplevet samarbejdet med Terre des Hommes. Særligt fra 1981 og frem ses der at være udtalt mindre og mindre kritik af Terre des Hommes' arbejde fra socialcentrenes side.

9.2.4 Børnelandsbyen

Terre des Hommes var initiativtager til den såkaldte "Børnelandsby" på Als. Børnelandsbyen var et midlertidigt opholdssted for udenlandske børn, der ikke havde mulighed for at få livsvigtig lægefaglig behandling i de lande, de kom fra. Børnene ankom til Danmark på et midlertidigt visum og opholdt sig i Børnelandsbyen på Als eller på ferieophold hos danske familier, mens de modtog behandling eller kom sig efter operation. Derefter blev børnene sendt tilbage til deres hjemland. Flere børn fra Sydkorea ankom i løbet af 1970'erne og 1980'erne til Børnelandsbyen for at modtage behandling eller blive opereret. I flere tilfælde var Terre des Hommes' adoptionsafdeling involveret i anbringelserne og arbejdede for, at nogle af børnene kunne adopteres i Danmark.

I 1972 ansøgte en dansk kvinde om adoption af et barn fra Sydkorea, som var ankommet til Danmark med henblik på en operation. Barnet rejste ind i Danmark i 1972 på et midlertidigt visum alene med henblik på behandling. Dog havde ansøgeren inden barnets indrejse udfyldt "State of adoption", som var underskrevet af en notar, og ansøgt om dansk indrejse- og opholdsvisum til barnet med henblik på adoption¹⁵⁵.

Holt skrev til Terre des Hommes i november 1969, hvad Holt havde brug for, for at gennemføre processen i Sydkorea. Holt skrev, at de havde brug for to eksemplarer af henholdsvis "State of Adoption" og "Affidavit of Support". Herudover et dokument med børnenes og adoptanternes navne, der viste, at børnene ville få dansk opholdstilladelse, når de rejste ind i Danmark, og en "home study" om adoptanterne. Terre des Ho-

¹⁵⁵ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-12

mmes skulle ligeledes levere et dokument fra de danske myndigheder, der bekræftede, at adoptioner af sydkoreanske børn kunne gennemføres i Danmark. Terre des Hommes var ansvarlig for at følge op på børnene, efter de blev anbragt hos de danske ansøgere¹⁵⁶.

Lederen af adoptionsafdelingen blev herefter afhørt om sagens forløb, hvor hun forklarede, at barnet ikke var ankommet til Danmark med henblik på adoption. Hun mente ikke, at hun havde overtrådt Terre des Hommes' autorisation og udtalte, at hun ville *"... sætte himmel og jord i bevægelse, såfremt ministeriet vil spænde ben for hendes virke m.h.t. anbringelse af udenlandske børn her i landet"*. Det ses ikke i sagen, hvad eller hvorvidt der skete mere i denne sag¹⁵⁷.

I 1973 ansøgte lederen af adoptionsafdelingen Justitsministeriet om tilladelse til at bistå i adoptionen af tre børn, der opholdt sig i Børnelandsbyen. Børnene var ifølge lederen forældreløse, og deres fadderskabsfamilier i Danmark ønskede at adoptere dem. Justitsministeriet gav denne tilladelse¹⁵⁸.

Terre des Hommes solgte Børnelandsbyen i 1978¹⁵⁹.

Børnelandsbyen var et projekt, som skulle give børn fra udviklingslande mulighed for at få livsvigtige operationer i Danmark. Men da Terre des Hommes i nogle tilfælde kombinerede projektet med adoption, blev projektet problematisk i adoptionsretlig forstand. For det første fremgår det ikke tydeligt af materialet, hvad frigivelsesgrundlaget i forbindelse med adoptionerne var. For det andet må det antages, at Terre des Hommes foretog både matchningen og varetog barnets interesser samtidig med, at organisationen repræsenterede adoptanterne. Dette skaber usikkerhed om den reelle vurdering af, om adoptionen var til barnets bedste. Barnet opholdt sig i et fremmed land og havde sandsynligvis svært ved at modsætte sig adoptionen og insistere på at komme tilbage til Sydkorea. Adoptanterne blev præsenteret for et barn, som allerede befandt sig i Danmark, og kan have følt et pres for at gennemføre adoptionen.

¹⁵⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1969-4159-43

¹⁵⁷ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-12

¹⁵⁸ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-13

¹⁵⁹ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-1

Økonomiske aspekter i adoptionsformidlingen

I dette kapitel beskrives de økonomiske relationer mellem de danske og de sydkoreanske organisationer. Denne kortlægning af de økonomiske aspekter i formidlingen fra Sydkorea er lavet ud fra det tilgængelige materiale, der som tidligere nævnt varierer fra organisation til organisation.

KAPITLETS HOVEDPUNKTER

- Det er ikke muligt præcist at se, hvad gebyret fra Terre des Hommes blev brugt til i Sydkorea. Lederen af Terre des Hommes' adoptionsafdeling beskrev ofte i sine nyhedsbreve, at Holt manglede penge og opfordrede medlemmerne til at støtte Holt.
- Selvom der ikke fremgår oplysninger om en direkte sammenhæng mellem omfanget af den økonomiske støtte fra Terre des Hommes til Holt og antallet af adoptioner, som Terre des Hommes formidlede, forekommer det utvivlsomt, at Terre des Hommes ydede støtte i sammenhæng med adoptionsformidlingen.
- Der er begrænset gennemsigtighed i, hvordan Holt anvendte støtten fra DanAdopt. Holt deler ikke mange oplysninger med de danske organisationer om Holts økonomiske forhold. Samtidig er det heller ikke tydeligt i materialet, i hvilket omfang DanAdopt har ydet donationer til Holt.
- Det fremgår dog, at DanAdopt og Holt samarbejdede om et projekt på et "Mother Home", hvortil DanAdopt via Holt donerede store beløb. Projektet havde til formål at forebygge præmaturitet og medicinske komplikationer hos børn. DanAdopt har således ydet økonomisk støtte til de mødre hjem, hvor Holt både ydede støtteforanstaltninger til enlige, ugifte, gravide kvinder og fik overdraget børn til bortadoption af nogle af de selvsamme kvinder.
- AC Børnehjælp støttede KSS med donationer til forskellige byggeprojekter og hospitalsdrift samt til driften af KSS og ydede store lån til KSS. AC Børnehjælp blev på den måde både medansvarlig for KSS' overlevelse, samtidig med at AC Børnehjælp var afhængig af, at

KSS kunne levere et tilstrækkeligt antal adoptioner for at imødekomme det store antal ansøgere i Danmark.

- AC Børnehjælp målrettede i 1970'erne sine donationer til børnehjemmene for at forbedre vilkårene for børnene, både dem, der skulle adopteres, og dem, som blev tilbage. I slutningen af 1980'erne, hvor antallet af mindre børn til adoption var faldende, valgte AC Børnehjælp med hjælp fra KSS at donere penge til forskellige "maternity-" og "unmarried-mother homes".

10.1 ØKONOMISKE ASPEKTER I TERRE DES HOMMES' FORMIDLING

De personer, der i begyndelsen af 1970'erne dagligt arbejdede med adoptionerne i Terre des Hommes' adoptionsafdeling, var ulønnede. Det fremgår blandt andet i ansøgningen om formidling fra Sydkorea, at kun omkostninger til udlæg, rejseudgifter og eventuelle udgifter i Sydkorea skulle dækkes. Efter 1979 blev det besluttet at udbetale løn til personalet, der bestod af en socialrådgiver på fuld tid og en kontorassistent på halv tid, som var ansat efter gældende overenskomst.

10.1.1 Gebyrer i forbindelse med adoptioner fra Sydkorea

Lederen af Terre des Hommes' adoptionsafdeling skrev ca. en gang om måneden et nyhedsbrev til Terre des Hommes' medlemmer, som også blev sendt til blandt andet Justitsministeriet. Det er ikke muligt at se, hvor mange personer og institutioner nyhedsbrevene præcis blev sendt ud til, men det fremgår af sagerne med nyhedsbrevene i Justitsministeriet, at de også blev sendt til blandt andet socialcentrene og Adoptionsnævnet. I nyhedsbrevene blev der blandt andet annonceret gebyrændringer i forbindelse med adoptioner fra Sydkorea.

Det ses af et nyhedsbrev i 1972, at gebyret for adoption af børn over fem år ville stige med 300 dollars til 4.880 DKK inklusiv rejsepenge¹⁶⁰.

I 1976 steg gebyret for adoption af både raske børn over fem år og børn med handicap til 6.500 DKK. Det fremgår dog af nyhedsbrevet, at adoptanterne kunne ansøge om nedsat pris, hvis barnet havde et handicap. Senere i 1976 gav lederen af

¹⁶⁰ Justitsministeriet, sagsnr.: 1972-41500-86

adoptionsafdelingen i et nyhedsbrev udtryk for, at Holt tilsyneladende var ved at gå *"økonomisk i stykker"*. Derfor blev adoptionsgebyret sat op til 6.500 DKK for alle adoptioner og 9.500 DKK i de tilfælde, hvor barnets handicap ikke ville udgøre en stor udgift for adoptanterne¹⁶¹.

I et brev til Justitsministeriet forklarede lederen af adoptionsafdelingen gebyrstigningerne. Hun skrev, at adoptanterne betalte barnets rejse og gebyret i Sydkorea. Gebyret i Sydkorea var 2.900 DKK. Dette gebyr blev i nogle tilfælde halveret eller bortfaldt, alt efter hvor dyrt Holt vurderede, at barnets handicap var for adoptanterne. Hun skrev yderligere, at da Holt havde økonomiske vanskeligheder, ville hun gerne sætte adoptanternes gebyr op, sådan at de som minimum betalte det højeste gebyr. Holt kunne ikke formelt sætte gebyret op, så i stedet havde hun opfordret adoptanterne til at donere en gave til Holt. Hun skrev, at hun overvejede at sætte gebyret op, så alle overskydende midler kunne gå direkte til Holt. Hun vurderede, at Terre des Hommes i så fald kunne sende ca. 30.000 DKK om måneden til Holt, hvis der blev formidlet 10 adoptioner om måneden. På sagen er der ikke oplysninger om, hvorvidt og i givet fald hvad Justitsministeriet svarede lederen af adoptionsafdelingen på denne henvendelse¹⁶².

Fra januar 1976 steg gebyret til 7.500 DKK, og fra januar 1978 var gebyret 10.000 DKK¹⁶³.

I oktober 1979 orienterede Terre des Hommes Justitsministeriet om, at organisationens ekspeditionsgebyr i forbindelse med adoptioner ville stige fra 1.000 DKK til 1.500 DKK, hvoraf de 500 DKK ikke kunne refunderes. Terre des Hommes orienterede også om, at organisationens samlede udgifter til Holt var 13.000 DKK¹⁶⁴.

I oktober 1980 steg gebyret til 15.000 DKK og i februar 1981 til 18.500 DKK. Det blev forklaret i nyhedsbrevet, at gebyrstigningerne skyldtes inflation og stigende priser¹⁶⁵.

I et nyhedsbrev i juni 1981 fremgår det, at en adoption kostede 20.000 DKK. Udgifterne til Sydkorea i form af "reception home", plejefamilie og administration, herunder udgifter til lægeundersøgelser og medicin udgjorde 8.200 DKK. I udgifterne var også en obligatorisk donation til børnehjemmet for børn

¹⁶¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-15

¹⁶² Justitsministeriet, sagsnr.: 1976-415002-90

¹⁶³ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-15

¹⁶⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1986-30102-12

¹⁶⁵ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-1

med mentalt handicap og stærkt fysisk handicap, Il San, på 1.800 DKK. Flybilletter udgjorde i alt 7.000 DKK, mens omkostningerne til Terre des Hommes (ekspeditionsgebyr) udgjorde 3.000 DKK¹⁶⁶.

I et brev fra Holt i januar 1983 skrev Holt, at adoption af børn over 10 år kostede 1.000 dollars, og en adoption af et barn med handicap kostede 725 dollars, som kunne differentieres i forhold til familiens økonomiske formåen. Herudover skulle betales en donation på 300 dollars til Holt¹⁶⁷.

Af Terre des Hommes' nyhedsbrev i september 1984 fremgår det, at gebyret ville stige til 31.000 DKK¹⁶⁸. Det fremgår af et svar på et folketingssspørgsmål i 1991, at gebyret i 1987 var 34.000 DKK¹⁶⁹.

Omregnet til nutidskroner var udgifterne til en adoption i 1972 ca. 37.000 DKK, mens den i 1987 var ca. 72.000 DKK. Gebyret for en adoption steg således fra 1972 til 1987 med ca. 697 procent, hvilket ud fra den almindelige prisudvikling på 784 procent i samme periode i Sydkorea ikke vurderes at være problematisk¹⁷⁰.

De adoptionsgebyrer, som Terre des Hommes modtog fra adoptanterne, blev brugt til at dække sagens omkostninger både i Danmark og i Sydkorea. Det ses ikke, at den del af gebyret, som dækkede sagens omkostninger i Danmark, var voldsom høj, ligesom personalet, der varetog adoptionsarbejdet, i en stor del af perioden var ulønnede.

Det er dog ikke muligt af materialet præcist at se, hvad den del af gebyret, som blev sendt til Holt, blev brugt til. Lederen beskrev ofte i nyhedsbrevene, at Holt manglede penge og opfordrede medlemmerne til at støtte Holt. Men selvom lederen ligeledes beskrev enkelte projekter, som Terre des Hommes havde været med til at finansiere, så må det antages, at der var mange midler, som Holt over for Terre des Hommes ikke redegjorde for brugen af.

¹⁶⁶ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-602-1

¹⁶⁷ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 83-602-2

¹⁶⁸ Adoptionsnævnet, sagsnr.: 78-9-3

¹⁶⁹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1970-41500-38

¹⁷⁰ I 1970'erne og 1980'erne var inflationen høj globalt set. I Sydkorea har den årlige gennemsnitlige inflationsrate siden 1960 været 7,8 procent. I 1970'erne og 1980'erne svingede inflationsraten mellem 2,27 og 28,7 procent. Konkret betød det eksempelvis, at 1.000 KWN i 1960 kun var ca. 187 KWN værd i 1980, mens 1.000 KWN i 1980 var ca. 395 KWN værd i 1990 (fra 1970 til 1990 steg priserne ca. 784 procent). Til sammenligning har den årlige gennemsnitlige inflationsrate i Danmark siden 1960 været ca. 4,5 procent. 1.000 DKK i 1970 var således kun ca. 375 DKK værd i 1980, mens 1.000 DKK i 1980 var ca. 486 DKK værd i 1990 (fra 1970 til 1990 steg priserne ca. 370 procent) (kilde: [Inflation rates in South Korea \(worlddata.info\)](https://worlddata.info/))

10.1.2 Fadderskaber og donationer

I overensstemmelse med Terre des Hommes' formål donerede organisationen penge til udvikling af projekter rettet mod børn i verdens fattige lande. Terre des Hommes drev også et fadderskabsprogram, hvor medlemmer fast kunne støtte et barn i udlandet. Terre des Hommes' adoptionsafdeling ydede også bistand i forbindelse med indsamling af penge og fadderskaber. Terre des Hommes ydede støtte i de lande, de også adopterede børn fra, heriblandt Sydkorea. At Terre des Hommes valgte at støtte lige præcis Holt og Holts projekter viser, at der blev ydet økonomisk støtte i sammenhæng med adoptionsformidlingen.

Det fremgår af det tilgængelige materiale, at Terre des Hommes samarbejde med Holt ikke alene var et samarbejde med henblik på adoption, men i lige så høj grad et samarbejde om udvikling af det sociale arbejde i Sydkorea. Det ses blandt andet ved, at en del af adoptionsgebyret gik direkte til Holts projekter, men også ved, at lederen af adoptionsafdelingen i nyhedsbreve ofte advokerede for indsamling af penge, fadderskaber eller donationer til Holt.

I nyhedsbreve fra 1973 og 1974 fremgår det, at Terre des Hommes hver måned sendte 10.000 til 11.000 DKK til Holt i forbindelse med fadderskaberne. Holt havde tilknyttet en frivillig til at styre de bidrag, der kom ind via fadderskaber¹⁷¹. Det fremgår af Terre des Hommes' årsregnskab for 1974/1975, at organisationen havde formidlet fadderskaber til udlandet for 149.202,85 DKK¹⁷². Det fremgår ikke af årsregnskabet, om alle fadderskaber i Terre des Hommes gik til Holt.

Holt drev blandt andet børnehjemmet Il San, som var et hjem for børn med fysisk eller mentalt handicap, beliggende nord for Seoul. Til børnehjemmet var tilknyttet et sygehus, som ifølge lederen for adoptionsafdelingen blandt andet blev opført med økonomisk støtte fra Terre des Hommes. Sygehuset blev ifølge lederen af adoptionsafdelingen omdannet til modtagelsescenter for forældreløse og forladte børn i distriktet¹⁷³.

I 1974 gav lederen af adoptionsafdelingen udtryk for, at der ikke var så mange børn med handicap tilbage at adoptere hos Holt. Derfor ville Terre des Hommes gerne ansætte en person eller betale Holt for at ansætte en person, der kunne finde flere børn med handicap på hospitaler og andre børnehjem i Sydkorea. Derfor efterspurgte hun bidrag til at ansætte sådan en

¹⁷¹ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-15

¹⁷² Adoptionsnævnet, sagsnr.: 1978-61-1

¹⁷³ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-15

person blandt medlemmerne. Det fremgår, at Lions Club donerede 5.000 DKK til formålet.

I 1976 og 1977 indsamlede to medlemmer af Terre des Hommes 15.000 DKK til et Holt-projekt på øen Cheju. Lederen af adoptionsafdelingen reklamerede desuden for indsamlingen i sit nyhedsbrev. Projektet kaldtes "Holt børneprogram Danmark" og bestod i at oprette et hjem for polioramte børn på øen og samle penge til skole, lærere, ergoterapeuter etc.¹⁷⁴.

Af det tilgængelige materiale fremgår udelukkende oplysninger fra Terre des Hommes om, hvilke formål organisationen støttede. Det er ikke muligt at se, hvad der reelt skete med pengene, når de blev modtaget i Holt.

Der indgik dog en donation til Holt i det gebyr, som adoptanterne betalte i forbindelse med den enkelte adoption. Denne donation blev opkrævet af både Terre des Hommes og Dan-Adopt. I 1983 udgjorde denne donation 300 dollars, hvilket svarer til ca. 1.100 dollars i dag. Med Terre des Hommes' 23 adoptioner i 1983 var det i alt 6.900 dollars (ca. 26.000 dollars i dag). Donationer fra adoptanter i Danmark har alt andet lige udgjort en betydelig indtægtskilde for Holt, særligt hvis denne donation var obligatorisk i adoptionsformidlingen til alle de lande, Holt samarbejdede med.

10.2 ØKONOMISKE ASPEKTER I DANADOPTS FORMIDLING

Særligt fra midten af 1970'erne og frem til starten af 1980'erne fremgår det af DanAdopts årsregnskaber, at Dan-Adopt havde relativt store overskud hvert år. I 1977 var overskuddet 130.000 DKK, mens det i 1979 var 360.000 DKK. I Justitsministeriets gennemgang af årsregnskaberne bemærkes det flere gange, at overskuddet særligt skyldes formidlingen fra Sydkorea. Det har dog ikke været muligt af årsrapporterne at se, hvorfor særligt Sydkorea er årsag til overskuddet, ud over at disse adoptioner udgjorde langt hovedparten af DanAdopts formidling. Adoptionerne fra Sydkorea var i disse år dog faldende, set i forhold til de foregående år.

ARRESSTATION AF HOLT PRÆSIDENT FOR MISBRUG AF ORGANISATIONENS MIDLER

¹⁷⁴ Justitsministeriet, sagsnr.: 1973-415002-15

GEBYRFOR- SKELLE MELLE AC BØRNE- HJÆLP OG DAN- ADOPT

DanAdopts gebyrer var ofte højere end AC Børnehjælps. Det fremgår af korrespondancen, at DanAdopt ad flere omgange var i dialog med AC Børnehjælp, for at appellere til AC Børnehjælp om at hæve deres gebyrer.

Overordnet var DanAdopts adoptionsgebyr 2.000 DKK højere end AC Børnehjælps.

I 1978 blev den daværende leder af Holt arresteret for misbrug af Holts økonomiske midler. Det fremgår, at DanAdopt ønskede sagen undersøgt og var i dialog med formidlende organisationer i andre modtagerlande, der også samarbejdede med Holt. En belgisk organisation og kilder i Holt oplyste i den forbindelse til DanAdopt, at anklagen mod Holts præsident lød på brug af 40-50.000 dollars af Holts midler til en personlig valgkampagne.

Det fremgår af korrespondancen, at kilder i Holt oplyste, at domsafsigelsen blev udsat, og at Holt tolkede dette som om, at sagen ikke ville føre til noget. Der fremgår ikke yderligere oplysninger om sagen, og præsidenten for Holt fortsatte i sit hverv i Holt i flere år herefter.

Af korrespondancen fremgår det, at lederne fra Holt ofte var politisk aktive og havde en tæt relation til den sydkoreanske regering.¹⁷⁵

DanAdopts kendskab til anklagerne syntes ifølge de tilgængelige oplysninger ikke at have haft indflydelse på DanAdopts samarbejde med Holt, omfanget af økonomisk støtte eller øgede krav til oplysninger om, hvordan DanAdopts donationer til Holt blev anvendt.

10.2.1 Gebyrer

Af korrespondancen mellem DanAdopt og Holt samt internt i DanAdopt fremgår primært oplysninger om adoptionsgebyrer fra 1977 frem til 1989. Hjemtagelsesgebyret i 1977 var omkring 16.000 DKK, mens det i 1989 var 36.000 DKK. DanAdopts gebyrer var opdelt i et indledende adoptionsgebyr og et hjemtagelsesgebyr.

Det fremgår af korrespondancen, at DanAdopts adoptionsgebyr var genstand for forhandling med Holt. Holt gjorde DanAdopt opmærksom på, at DanAdopt var den af Holts samarbejdspartener, der tog det højeste adoptionsgebyr. Derfor ville Holt have en større del af dette gebyr. I 1977 blev den procentdel, Holt modtog af DanAdopts gebyrer, nedsat. DanAdopt forklarede den lavere andel med, at DanAdopt havde fået færre børn anvist, men at Holts andel ville kunne stige, såfremt antallet af adoptioner også steg¹⁷⁶.

¹⁷⁵ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹⁷⁶ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1976-1977

Der ses ikke af korrespondancen, om denne sammenhæng mellem Holts andel og antallet af børn til adoption fortsatte gennem hele perioden. Det er risikoscabende, at der har været et direkte økonomisk incitament for Holt til at kunne gennemføre så mange adoptioner som muligt.

10.2.2 Donationer fra DanAdopt til Holt

Donationer forbundet med den konkrete adoption

DanAdopt donerede et beløb til Holt i forbindelse med den enkelte adoption. Denne donation indgik i det adoptionsgebyr, som DanAdopt modtog fra ansøgerne. Denne donation var forholdsvis konstant på 300-400 dollars for alle grupper af børn (samme donationsstørrelse, som ses i Terre des Hommes formidling).

Der skete dog en betydelig ændring i 1988, hvor donationen steg til 825 dollars og året efter til 975 dollars for raske børn. Ved udgangen af 1989 var donationen dog igen faldet til 400 dollars, hvor det derimod fremgik, at udgifterne forbundet med selve adoptionen steg.

Øvrige donationer til Holt fra DanAdopt

Det fremgår ikke tydeligt af korrespondancen mellem Holt og DanAdopt, hvor mange donationer DanAdopt ydede til Holt, eller hvad donationerne blev anvendt til.

DanAdopts leder skrev dog i breve til bestyrelsen fra midt-slut 1980'erne, at der blev budgetteret med et beløb til Holt hvert år. Beløbet ændrede sig, men udgjorde ca. 100-150.000 DKK. Det fremgår af brevene til bestyrelsen, at beløbet blev delt op i mindre dele, der blev sendt på forskellige tidspunkter i løbet af året¹⁷⁷. Det er ikke oplyst, hvad beløbene skulle bruges til i Holt, hvorfor det må formodes, at Holt frit disponerede over beløbene.

Fadderskaber

I begyndelsen af 1980'erne ses det i korrespondancen, at der var fokus på fadderskaber for børn, der ikke kunne bortadopteres. Et fadderskab kostede ca. 20 dollars om måneden, og Holt forklarede, at det krævede ca. 20 fadderskaber for at dække leveomkostningerne og rehabiliteringen af hvert barn¹⁷⁸.

Det må formodes, at en stor andel af de fadderskaber, der blev formidlet gennem DanAdopt, kom fra adoptanterne, idet DanAdopts oplysningsarbejde ofte foregik via deres netværk af

¹⁷⁷ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1978-1990

¹⁷⁸ DIA, Korrespondance mellem DanAdopt og Holt, 1984-1989

adoptanter. Der er mellem 1985 og 1988 i materialet en beskrivelse af, hvor mange fadderskaber DanAdopt var ansvarlige for. Der er tale om: 143 i 1985, 89 i 1986, 64 i 1987 og 47 i 1988. Før og efter denne periode fremgår antallet af fadderskaber ikke.

10.2.3 Unmarried mothers program

I 1989 begyndte DanAdopt at yde donationer til et "Mother Home" i samarbejde med Holt. Det fremgår af korrespondancen, at formålet med støtten var at sikre færre for tidligt fødte børn og forebygge medicinske komplikationer. DanAdopt havde allerede i 1988 givet en donation til dette formål på 20.000 dollars. Det specifikke samarbejde startede dog først i maj 1989. DanAdopt donerede fra juni til december 1989 i alt 30.000 dollars, svarende til 225.000 DKK. Samme beløb blev doneret i 1990 fra maj til oktober.

Holt sendte i 1990 en rapport til DanAdopt om udbyttet af programmet for det år. Hertil spurgte DanAdopts leder om statistiske oplysninger om, hvor mange mødre, der beholdt børnene, og hvor mange børn, der blev adopteret henholdsvis nationalt og internationalt. Det fremgår ikke af korrespondancen, om DanAdopt fik svar på sine spørgsmål.

DanAdopt fortsatte støtten til "Mother Homes" via Holt frem til 2012, hvor det i forbindelse med ændringen af den sydkoreanske adoptionslovgivning blev ulovligt for de formidlende organisationer i Sydkorea at drive "Mother Homes". Herefter fortsatte DanAdopt¹⁷⁹ med at støtte "Mother Homes" i Sydkorea frem til 2021, men donationerne var i den forbindelse målrettet sydkoreanske mødres mulighed for at beholde deres barn.

10.3 ØKONOMISKE ASPEKTER I AC BØRNEHJÆLPS FORMIDLING

I 1989 oplyste AC Børnehjælp til Familieretsdirektoratet, at organisationen havde oparbejdet en for stor egenkapital. Dette blev forklaret med, at AC Børnehjælp opkrævede gebyrer, forud for at ydelserne blev udført. Samtidig havde organisationen modtaget flere donationer fra ansøgere med henblik på hjælpearbejde i de lande, AC Børnehjælp samarbejdede med. Det økonomiske afkast af disse midler havde været stigende¹⁸⁰.

Gebyrerne for at gennemføre en adoption fra Korea steg markant i løbet af 1970'erne og 1980'erne. I begyndelsen af adoptionsprocessen betalte ansøgere et ekspeditionsgebyr til AC

¹⁷⁹ DanAdopt blev sammenlagt med AC Børnehjælp til organisationen DIA i 2015

¹⁸⁰ DIA, Korrespondance fra AC Børnehjælp, 1983-1991

Børnehjælp. I 1970 lå dette gebyr på 1.500 DKK, men steg henover årene til 8.000 DKK i 1989. Derefter betalte adoptanter et hjemtagelsesgebyr, som i adoptioner fra Sydkorea steg fra 6.000 DKK i 1970 til 30.000 DKK i 1989. Inflation, stigende flypriser og dollarkursen spillede en afgørende rolle i stigningen, ligesom den obligatoriske donation til KSS i de konkrete sager – på samme måde som i DanAdopts og Terre des Hommes samarbejde med Holt – også ændrede sig løbende. I 1970 donerede AC Børnehjælp således 300 dollars pr. adoption, mens den i 1989 var steget til 1.900 dollars.

I 1980 ønskede den koreanske regering oplysninger om, hvordan betalingerne fra adoptanterne blev brugt i Danmark. Dette giver et indblik i, hvordan AC Børnehjælps adoptionsgebyrer blev brugt:

Udgifter pr. barn	Dollars	DKK
Gebyr til KSS	1.100	6.100
KLM: Korea-DK	755	4.150
OMK. Eskorter+ modtag KBH	180	1.000
Oversættelse af forsikringer + udstyr til rejse	67	370
Kontaktbesøg KSS-AC Børnehjælp	20	100
Donationer	655	3.600
I alt	2.775	15.320
Indkomst pr. barn		
KG (Gebyr fra adoptanter)	2.900	16.000
Administrationsgebyr (ekspeditionsgebyr)	545	3.000

Det fremgår, at ud af gebyret på 16.000 DKK gik 6.100 DKK til betaling til KSS, hvoraf der var indregnet en donation på 3.600 DKK. Det fremgår af korrespondancen, at AC Børnehjælp altid betalte en "medicinsk donation" pr. barn – som skulle dække sundhedsmæssige omkostning under opholdet på KSS Receiver Home i Seoul. Donationsbeløbet overstiger imidlertid den gennemsnitlige "medicinske donation" for perioden (ca. 300 dollars), og der er derfor sandsynligvis indregnet yderligere mulige donationer, som AC Børnehjælp kunne foretage til KSS.

AC Børnehjælps bestyrelse var ulønnet, mens medarbejderne var lønnede. Det fremgår dog ikke af det indhentede materiale, hvad lønniveauet var. Lønninger og andre generelle udgifter må imidlertid forventes at være dækket fra administrations- og ekspeditionsgebyrerne.

10.3.1 Støtte til KSS

Det fremgår af korrespondancen, at AC Børnehjælp i perioden ydede omfattende økonomisk støtte til KSS i form af blandt

andet donationer til eller indkøb af medicinsk udstyr til KSS og 27.000 dollars i 1976 til en hospitalsfløj hos KSS i Seoul¹⁸¹. AC Børnehjælp ydede også årligt donationer til hospitalets drift.

Ifølge korrespondancen ydede AC Børnehjælp flere gange større beløb til driften i KSS. Oplysningerne i korrespondancen giver ikke et større indblik i KSS' budgetter, men i 1974 fremgår det, at KSS fra sit nationale og internationale adoptionsprogram forventede en indtægt på 176.100 dollars og en samlet udgift på 224.148 dollars¹⁸². KSS forventede dermed et underskud på ca. 48.000 dollars. KSS synes derfor at have haft behov for økonomisk støtte.

I 1973 bad KSS AC Børnehjælp om et lån på 7.000 dollars til et oliefyr. Tilbagebetalingen af lånet blev udsat flere gange og blev eftergivet som en donation i 1975.

Af KSS' budget fra 1974 og redegørelsen for KSS' økonomiske situation i 1973 fremgår det desuden, at organisationen understøttede andre institutioner i Sydkorea. I 1974 havde KSS budgettet med støtte til driften af følgende institutioner:

- Nam Kwang Home, Busan
- Kyonggi-Social Service Center, Suwon
- Star of the Sea Cathoric Babies Home, Incheon
- Chunghyun Home, Kwangju
- Hongsong Home, Hongsong-Up

AC Børnehjælp startede med at betale et beløb til KSS i forbindelse med det enkelte barns adoption, men i 1980'erne begyndte AC Børnehjælp at overføre faste betalinger hvert kvartal for et givent antal børn. Sidst på året justerede man betalingerne alt efter, hvor mange børn, der var blevet formidlet.

Ifølge korrespondancen blev AC Børnehjælp i perioder i 1970'erne bedt om at indsætte gebyrbetaling og donationer på forskellige konti. Donationer til hospitalsdriften blev eksempelvis overført til en konto i Holland i 1978¹⁸³. Det forekommer ikke klart, hvorfor KSS ønskede adskilte betalinger eller betaling til forskellige konti.

I 1980 aftalte AC Børnehjælp og KSS desuden, at AC Børnehjælp oprettede en hjælpekonto i Danmark på 150.000 dollars, som kunne bruges til at understøtte KSS i et år, ved et fuldt adoptions stop¹⁸⁴. Af korrespondancen fremgår det, at hjælpekontoen ikke kom i brug i undersøgelsens periode. Det kan

¹⁸¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

¹⁸² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

¹⁸³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

¹⁸⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

ikke af- eller bekræftes, om AC Børnehjælp udbetalte indholdet af kontoen til KSS efter 1989.

10.3.2 Hjælpearbejde som et specifikt formål for AC Børnehjælp

I 1974 søgte AC Børnehjælp Justitsministeriet om at ændre fondens vedtægter og formål. AC Børnehjælps oprindelige formål lød:

- at formidle forbindelse mellem personer i Danmark, som ønsker at adoptere, og myndigheder eller institutioner i udlandet, som ønsker eller medvirker til at bortadoptere børn til adoptionssøgende i Danmark.
- at yde bistand og støtte i enhver henseende ved adoption af udenlandske børn i Danmark,
- at virke for fremme af adoptionstanken i det hele taget.

I 1974 ændredes punkt tre til:

- at yde støtte til hjælpeprogrammer for børn i de lande institutionen samarbejder med

Justitsministeriet godkendte ændringen, men interne notater viser, at Justitsministeriet ville orientere sig i AC Børnehjælps regnskaber.

Parallelt med ændringerne i organisationens formål iværksatte KSS og AC Børnehjælp en række projektplaner i 1970'erne.

Siden 1972 havde AC Børnehjælp, KSS og en række andre udenlandske samarbejdspartner arbejdet på at oprette "United Mission" (senere omdøbt til "The Asian Child Federation"). Projektet skulle etablere et netværk mellem eksisterende organisationer i Øst- og Sydøstasien med det formål at hæve standarden for disse organisationer¹⁸⁵. Af korrespondancen fremgår det, at AC Børnehjælps ikke var aktive i projektet efter 1976.

I stedet havde AC Børnehjælp øget fokus på at yde hjælpearbejde i de lande, hvor organisationen havde et formidlingssamarbejde. Den økonomiske støtte skulle både forbedre vilkårene (især sundhedsmæssigt) for børnene, der ventede på at kunne blive adopteret, men skulle også støtte de børn, som ikke blev adopteret¹⁸⁶.

Store donationer gik ofte til KSS' prestigeprojekt "Green Hill" uden for Seoul. KSS' leder præsenterede ideen i 1976 som "a

¹⁸⁵ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹⁸⁶ Justitsministeriet, sagsnr.: 1984-30101-8

*happy land or village for the children in need*¹⁸⁷. Projektet ændrede karakter i løbet af årene. Oprindeligt blev projektet beskrevet som en selvforsynende børnelandsby med særlige faciliteter til tuberkulose-behandling og til mentalt udviklingshæmmede. I AC Børnehjælps juleskrivelse i 1988 er det beskrevet, at bygningerne *”fungerede som uddannelsescenter for personer, der beskæftigede sig med børne- og ungdomsarbejde*¹⁸⁸.

Af AC Børnehjælps juleskrivelser fremgår det, at organisationen i perioden 1980 til 1987 støttede projektet med i alt 5.742.780 DKK. Der er imidlertid tale om et ufuldstændig billede af AC Børnehjælps donationer til dette projekt. Allerede i 1978 havde AC Børnehjælp eksempelvis doneret 120.000 dollars til en bulldozer, der skulle bruges i forbindelse med arbejdet¹⁸⁹. Green Hill åbnede i 1988 og er stadig en del af KSS i dag under navnet *”Green Hill Youth Training Facility*”.

Ud over donationer til Green Hill ydede AC Børnehjælp også lån til KSS i 1987 og 1988 på i alt 200.000 dollars for at sikre, at KSS kunne færdiggøre projektet. Lånet skulle tilbagebetales uden renter fra 1991 til 1993¹⁹⁰. Det ses af korrespondancen, at AC Børnehjælp i 1989 var stærkt bekymret for den fremtidige formidling, blandt andet fordi antallet af adoptioner dette år faldt drastisk, og man ønskede at kende KSS’ planer¹⁹¹.

10.3.3 Donationer til børnehjem og mødre hjem

I 1970’erne ses flere eksempler på donationer til andre børnehjem i Sydkorea, især Nam Kwang. Der var både tale om børnetøj, legetøj mm., men også økonomiske donationer. I 1972 gav AC Børnehjælp således 12.000 dollars til røntgenudstyr, ambulance og kuvøser til Nam Kwang¹⁹².

På et møde i 1972 mellem KSS og AC Børnehjælp bemærkede KSS’ leder, at KSS støttede børnehjemmene med det formål at hæve standarden. Udbyttet skulle blandt andet være at forbedre forholdene for de børn, der ikke kunne adopteres, men også understøtte en bedre relation mellem KSS og de enkelte børnehjem. Gennem en bedre relation og flere raske børn ville der ifølge KSS’ leder også komme flere børn til adoption¹⁹³.

KSS ønskede, at AC Børnehjælp ville involvere sig på samme måde. AC Børnehjælp bemærkede, at støttens størrelse ville afhænge af antallet af adoptioner, der kunne formidles til AC Børnehjælp¹⁹⁴.

¹⁸⁷ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

¹⁸⁸ DIA, Korrespondance fra AC Børnehjælp, 1983-1991

¹⁸⁹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1974-1981

¹⁹⁰ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

¹⁹¹ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1987-1989

¹⁹² DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹⁹³ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

¹⁹⁴ DIA, Korrespondance mellem AC Børnehjælp og KSS, 1972-1974

Støtten til børnebeskyttelsesfaciliteter blev altså givet både for at sikre bedre forhold for børnene og som hjælp til den generelle sundhed for adopterbare børn, men var også afhængig af, hvor mange adoptioner KSS kunne formidle fra det enkelte børnehjem.

I slutningen af 1980'erne, hvor antallet af børn til bortadoption faldt, forsøgte AC Børnehjælp at sikre et bedre forhold til sydkoreanske "Maternity Homes". I 1987 besøgte AC Børnehjælp forskellige hjem, men både i 1987 og 1988 valgte AC Børnehjælp også at donere mindre beløb (1.000-3.000 dollars) til en række Maternity Homes og hjem for ugifte mødre. AC Børnehjælp oplevede dog ikke en fremgang i antallet af formidlinger i årene derefter.

KAPITEL 11

Søgen efter biologisk slægt i Sydkorea

Ankestyrelsen har undersøgt, hvilke muligheder adopterede har for at få bistand fra myndigheder og organisationer i Sydkorea til at søge efter flere oplysninger om deres baggrund og deres adoptionssag, herunder søgen efter biologisk slægt.

Flere aktører arbejder med søgen efter biologisk slægt i Sydkorea. Nedenfor er en kort beskrivelse af disse aktører samt oplysninger om, hvordan man som adopteret kan kontakte dem hver især. Oplysningerne vil desuden fremgå af Ankestyrelsens hjemmeside, hvor de løbende vil blive opdateret.

Til slut beskrives også tilgængelige muligheder for at få bistand til Post Adoption Service (PAS) i Danmark via enten Ankestyrelsen eller DIA.

Det koreanske parlament vedtog den 30. juli 2023, at de private sydkoreanske formidlende organisationer i 2025 skal overdrage alle adoptionssager til den sydkoreanske stat. Derefter vil det alene være en statslig myndighed, der yder bistand til søgen efter egne oplysninger og kontakt til biologisk slægt. På nuværende tidspunkt foreligger ingen oplysninger om, hvilken myndighed de adopterede på sigt vil kunne henvende sig til, eller oplysninger om den fremtidige procedure. Ankestyrelsen vil løbende holde øje med udviklingen i Sydkorea og lægge oplysninger ud på hjemmesiden.

11.1 BESKYTTELSE AT PERSONOPLYSNINGER I SYDKOREA

Sydkoreansk lovgivning beskytter personoplysninger – ligesom i Danmark. Det betyder, at hvis de biologiske forældre er døde eller ikke vil give samtykke til, at de sydkoreanske myndigheder eller den sydkoreanske adoptionsformidlende organisation kan udlevere oplysningerne til den adopterede, er det ikke muligt for hverken myndighederne i Sydkorea eller den koreanske organisation at videregive konkrete oplysninger om biologiske forældre eller biologisk slægt til den adopterede.

Den adopterede kan i disse tilfælde alene få generelle oplysninger som eksempelvis biologiske forældre/slægts:

- bopæl, da den adopterede blev bortadopteret
- efternavn
- alder
- årsagen til bortadoptionen

- evt. dødstidspunkt

Det er ikke muligt at sætte den adopterede i kontakt med andre medlemmer af biologisk slægt. Det er dog ifølge de nuværende koreanske regler muligt at dispensere fra reglen om samtykke til udlevering af kontaktoplysninger, hvis der er et dokumenteret medicinsk behov herfor.

11.2 NATIONAL CENTER FOR THE RIGHTS OF THE CHILD (NCRC)

NCRC er en offentlig myndighed under Ministry of Health and Welfare. NCRC's kompetence til at hjælpe adopterede med root search blev indført med ændringen af adoptionsloven i 2012. Adopterede kan rette direkte henvendelse til NCRC for bistand.

Ved en anmodning fra en adopteret retter NCRC henvendelse til den koreanske formidlende organisation for at få indsigt i den adopteredes adoptionssag. NCRC kan ikke få udleveret flere oplysninger fra de formidlende organisationer, end den adopterede har ret til, hvis den adopterede selv henvender sig til den formidlende organisation.

I dag er proceduren den, at hvis NCRC ikke kan finde frem til adressen gennem adoptionssagen, har NCRC mulighed for at søge efter biologisk slægt i forskellige nationale og regionale registre.

Hvis det er muligt for NCRC at identificere de biologiske forældre, sender NCRC et brev til dem. Hvis de biologiske forældre samtykker til, at deres personoplysninger må udleveres, sender NCRC de biologiske forældres kontaktoplysninger til den adopterede.

Siden januar 2020 har adopterede uden kendt biologisk slægt kunnet søge om at få deres DNA i en DNA-database for bortkomne børn. NCRC kan også hjælpe med at søge efter biologisk slægt igennem diverse medier, herunder TV og trykte medier.

NCRC har herudover også en virtuel opslagstavle på deres hjemmeside, hvor den adopterede kan uploade informationer om sig selv, og på den måde søge efter biologisk slægt, ligesom biologisk slægt kan søge efter et bortadopteret barn.

NCRC har efter de sydkoreanske regler ikke mulighed for at hjælpe biologisk slægt med at få kontakt til den adopterede i udlandet. I stedet tilbydes rådgivning og hjælp til de biologiske forældre, inden der eventuelt etableres kontakt med den adopterede.

Link til oplysninger om søgen efter biologisk slægt på NCRCs hjemmeside: <https://www.kadoption.or.kr/en/>

Link til at søge NCRC om bistand til søgen efter biologisk slægt: https://www.kadoption.or.kr/en/root/adpt_info.jsp

11.3 DE KOREANSKE ORGANISATIONER

Den adopterede kan skrive direkte til den koreanske organisation eller vælge at kontakte den koreanske organisation gennem DIA. Denne bistand er uden omkostninger for den adopterede.

Adopterede bør være forberedte på, at efter den nuværende lovgivning i Sydkorea kan de private organisationer selv vælge, om de vil udlevere alle de oplysninger, som ikke er omfattet af beskyttelse af personoplysninger.

De koreanske organisationer har over for Ankestyrelsen gjort opmærksom på, at de ikke altid er i besiddelse af alle relevante oplysninger. I nogle sager kan der være yderligere dokumenter på det børnehjem, hvorfra barnet blev overdraget til Holt eller KSS. Desværre er disse oplysninger ikke altid bevarede på børnehjemmene.

Hvis den adopterede ønsker kontakt til biologisk slægt, anvender Holt og KSS samme fremgangsmåde som NCRC. Organisationerne søger også bistand hos NCRC i sager, hvor det er vanskeligt at identificere biologiske forældre, ligesom NCRC også bistår i sager, hvor den adopterede søger om dispensation på grund af helbredsmæssige forhold.

11.3.1 Genbrug af K-numre hos KSS

Alle, der er adopterede via KSS, modtog et såkaldt K-nummer – et sagsnummer med fire cifre. Det har ikke været muligt at afgøre, hvornår børnene fik tildelt deres K-nummer. Det må formodes tildelt, når barnet blev anbragt ved enten Holt eller KSS. Det fremgår ved nærmere gennemgang af korrespondance og stikprøvesager, at KSS i 1970'erne, indtil man overgik til femcifrede K-numre, genbrugte K-numre med års mellemrum.

K-numrene er således ikke unikke numre for de enkelte adopterede. Adopterede, som henvender sig om deres adoptionssag fra KSS, anbefales at medsende K-nummer samt oprindeligt koreansk navn, for at undgå misforståelser.

Holt International

Adresse i Sydkorea:

382-14, Hapjeong-dong, Mapo-gu, Seoul, Korea

Kontaktoplysninger til Holt Internationals Post Adoption Services på deres hjemmeside: <https://www.holtinternational.org/post-adoption/#form>

Link til oplysninger om søgen efter biologisk slægt på Holt Internationals hjemmeside: <https://www.holtinternational.org/post-adoption/birth-search/>

Korea Social Service Inc. (KSS)

Adresse i Sydkorea:

(01365) 42-49, Samyang-ro 162ga-gil, Dobong-gu, Seoul

Kontaktoplysninger til KSS' Post Adoption Services på deres hjemmeside: <http://www.kssinc.org/eng/welfare/index.php#>

11.4 MULIGHEDER FOR HJÆLP I DANMARK

11.4.1 Ankestyrelsen

Ankestyrelsen kan hjælpe adopterede, der har mistanke om, at der kan være uregelmæssigheder eller ulovlige forhold i deres adoption, med at få indblik i deres egen adoptionssag og viden om, hvorvidt den ser ud til at være behandlet i overensstemmelse med de regler og den praksis, der var for formidlingen fra afgiverlandet på formidlingstidspunktet.

Ankestyrelsen kan alene gennemgå de tilgængelige dokumenter og derigennem oplyse om, hvordan den enkelte adoption eller formidling forholder sig til regler og praksis på tidspunktet for adoptionen.

Ankestyrelsen kan vejlede de adopterede om de eksisterende muligheder for at ansøge om ophævelse af adoptionen eller forsøge at få adoptionen erklæret for ugyldig. Det er reglerne i det land, der har truffet afgørelse om adoption, der er afgørende for, om adoptionen kan ophæves eller erklæres ugyldig.

Ankestyrelsen står for at udbyde de statslige PAS-tilbud om psykologfaglig rådgivning. I dag består PAS-tilbuddene blandt andet af:

- Rådgivning indtil barnets 18. år (20 timers rådgivning til adoptanter)
- Rådgivning til voksne adopterede (timer bevilliges efter ansøgning til Ankestyrelsen)
- Grupper for voksne adopterede over 18 år (som ikke selv er forældre)
- Grupper for voksne adopterede (som selv er forældre)

Ankestyrelsens PAS-tilbud varetages aktuelt af i alt 22 konsulenter og en psykologfaglig leder.

Kontaktoplysninger: <https://ast.dk/blanketter/kontakt/kontakt-ankestyrelsen-1>

Om Ankestyrelsens PAS-tilbud: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/adoption/radgivning-til-adoptivfamilier>

11.4.2 DIA

DIA er, ifølge de nuværende akkrediteringsvilkår, forpligtet til at yde PAS til adopterede og adoptivfamilier, der ønsker at søge efter oplysninger om den adopteredes baggrund og historie, hvis adoptionen er gennemført via DIA, AC Børnehjælp, DanAdopt eller Glemte Børn.

Det fremgår af akkrediteringsvilkårene, at DIA skal sikre, at oplysningerne om den adopteredes baggrund er tilgængelige. DIA er også forpligtet til at yde den nødvendige bistand til adopterede og adoptivfamilier, herunder bistand til at opnå oplysninger og kontakt til den udenlandske samarbejdspart, der har formidlet adoptionen.

Organisationens PAS-tilbud kan inddeles i fem hovedkategorier:

- **Aktindsigt i egen sag**
Den adopterede eller adoptivfamilien ønsker aktindsigt i den konkrete adoptionssag. DIA er ansvarlig for at opbevare de i alt mere end 20.000 adoptionssager vedr. adoptioner, der er blevet behandlet af Glemte Børn, AC Børnehjælp, DanAdopt og DIA.
- **Søgen efter yderligere oplysninger**
Adoptivfamilien, der ønsker at søge efter flere oplysninger om barnets historie før adoptionen eller ønsker at få verificeret oplysninger om barnet, eller den adopterede, der på egen hånd ønsker at søge flere oplysninger om sin tid før adoptionen eller få allerede tilgængelige oplysninger verificeret.
- **Kontaktetablering**
Adoptivfamilien, som ønsker kontakt med barnets biologiske familie eller eventuelle plejefamilie, eller den adopterede, der på egen hånd ønsker at etablere kontakt, samt biologiske familiemedlemmer, der ønsker kontakt til den adopterede, eller adoptivfamilier, der har adopteret et eller flere børn med biologiske søskende i en anden adoptivfamilie.
- **Tilbagerejser**
Adoptivfamilien, der ønsker at rejse tilbage med barnet, eller den adopterede selv, der ønsker at rejse tilbage.

- Andet

Eksempelvis adopterede, der ønsker at undersøge mulighederne for at komme i praktik på det børnehjem, hvor den adopterede opholdt sig inden adoptionen, søger efter information om mulighed for yderligere rådgivning og hjælp, eller ønsker hjælp til afklaring vedrørende den adopteredes statsborgerskab i afgiverlandet, og ønsker fra adoptivfamilier og adopterede om at få kontakt til andre adoptivfamilier og adopterede.

DIA rådgiver og vejleder de adopterede og deres familier om hvor, hvordan og fra hvem de adopterede kan søge om hjælp i udlandet, samt om de kulturelle forhold i de enkelte lande. DIA følger op på mulighederne for og udviklingen af PAS i udlandet i deres løbende samarbejde med afgiverlandene og fungerer som bindeled til myndigheder og børnehjem samt til andre familiegrupper, landegrupper og de øvrige rådgivningstilbud i kommunalt og statslig regi. DIA afholder ligeledes løbende landetræf for adopterede og familier, der har adopteret, fra de enkelte afgiverlande.

Kontaktoplysninger: mail@d-i-a.dk

Om DIAs PAS tilbud: <https://www.d-i-a.dk/adoption-processen/efter-adoption/>